

СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Система нормативных документов в строительстве

**ДЕН СООЛУГУНУН МҮМКҮНЧҮЛҮКТӨРҮ ЧЕКТЕЛГЕН АДАМДАРДЫН
МУКТАЖДЫКТАРЫН ЭСКЕ АЛУУ МЕНЕН ЖАШОО-ТУРМУШУНУН
ЧӨЙРӨСҮН ДОЛБООРЛОО**

**ПРОЕКТИРОВАНИЕ СРЕДЫ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ
ПОТРЕБНОСТЕЙ ЛИЦ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ**

**The design of the living environment taking into account
the needs of persons with disabilities
health**

Дата введения 28 декабря 2018 года

1 Общие положения

Настоящие нормы распространяются на проектирование, планировку и застройку населенных мест, разработку проектов на строительство новых и реконструкцию эксплуатируемых зданий и сооружений в целях создания полноценной среды жизнедеятельности с учетом потребностей лиц с ограниченными возможностями здоровья.

В соответствии со статьями 43 и 44 Закона Кыргызской Республики « О правах и гарантиях лиц с ограниченными возможностями», органы государственной власти, местные государственные администрации и органы местного самоуправления, юридические лица независимо от форм собственности обязаны создавать условия лицам с ограниченными возможностями здоровья для доступа к жилым, общественным, административным и производственным зданиям, сооружениям и помещениям, местам отдыха и другим культурно-зрелищным учреждениям, а также беспрепятственного пользования общественным транспортом и транспортными коммуникациями, средствами связи и информации, свободной ориентации и передвижения, а так же проектирование и застройка населенных пунктов, формирование жилых районов, разработка проектных решений, строительство и реконструкция зданий, сооружений, включая аэропорты, железнодорожные вокзалы, комплексы и коммуникации, должны производиться с учетом приспособления этих объектов и средств для доступа и использования лицами с ограниченными возможностями здоровья.

При реконструкции застройки существующих зданий и сооружений, а также исторических и культурных памятников, изложенные в настоящем документе требования (кроме требований безопасности) не могут быть выполнены в полном объеме, по согласованию с территориальными органами архитектуры и градостроительства, государственного надзора, социальной защиты населения (включая общественные организации лиц с ограниченными

возможностями здоровья) необходимо принимать решения обеспечивающие жизнедеятельность лиц с ограниченными возможностями здоровья, а также возможность передвижения пешеходов с детскими колясками и транспортных средств, имеющие специальные приспособления для доступа и использования их лицами с ограниченными возможностями здоровья.

Требования настоящего документа обязательны для всех министерств, ведомств, предприятий, учреждений и организаций, разрабатывающих и реализующих в строительстве проекты планировки и застройки населенных мест, а также проектные решения отдельных зданий, сооружений и комплексов жилищно-гражданского и производственного назначения, имеющие соответствующие лицензии и сертификаты.

2 Нормативные ссылки

В настоящих строительных нормах использованы нормативные ссылки на следующие документы:

Закон Кыргызской Республики от 3 апреля 2008 года № 38 «О правах и гарантиях лиц с ограниченными возможностями здоровья»;

Свод правил по планировке застройке городов и населенных пунктов городского типа, утвержден приказом Государственного агентства архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Правительстве Кыргызской Республики от 27 мая 2016 года № 6-нпа;

Свод правил по планировке и застройке территорий сельских населенных пунктов в Кыргызской Республике, утвержден приказом Государственного агентства архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Правительстве Кыргызской Республики от 20 сентября 2016 года № 7-нпа;

СНиП 2.04.01-85* Внутренний водопровод и канализация зданий;

СНиП КР 23-02-00 Строительная климатология;

СН КР 21-01:2018 Пожарная безопасность зданий и сооружений;

СН КР 31-04:2018 Общественные здания и сооружения.

3 Термины и определения

В настоящих строительных нормах применены следующие термины с соответствующими определениями.

3.1 адаптированный вход: Вход, приспособленный для прохода лиц с ограниченными возможностями здоровья посетителей, в том числе транспортных средств, имеющие специальные приспособления для доступа и использования их лицами с ограниченными возможностями здоровья.

3.2 архитектурно-планировочные условия: Документ, выдаваемый территориальными органами архитектуры и градостроительства, содержащий архитектурные условия и требования, к функциональному назначению, размещению и основным параметрам объекта строительства, а также технические условия на подключение к инженерным сетям, санитарные,

противопожарные, экологические условия и ограничения к проектированию объекта в соответствии с градостроительной документацией;

3.3 безопасная зона: Зона, в которой люди защищены от воздействия опасных факторов пожара или в которой опасные факторы пожара отсутствуют либо не превышают предельно допустимых значений.

3.4 бордюрный пандус (съезд): Уклон пешеходного пути, предназначенный для сопряжения двух разноуровневых поверхностей для безбарьерного передвижения людей, использующих транспортные средства, имеющие специальные приспособления для доступа и использования их лицами с ограниченными возможностями здоровья, не оборудованный поручнями.

3.5 визуальные средства информации: Носители информации в виде зрительно различимых текстов, знаков, символов, световых сигналов, имеющих повышенные характеристики распознаваемости с учетом особенностей восприятия людьми с нарушением функций органов слуха.

3.6 выгреб: Приёмник для сбора нечистот, являющийся подземной частью неканализованной уборной, или помойницы.

3.7 габариты: Внутренние (в свету) и наружные (в чистоте) размеры элементов архитектурной среды (предметов и пространств) по их крайним выступающим частям.

3.8 доступная кабина уборной: Индивидуальная кабина, размещаемая в блоке общественных уборных (мужских или женских) оборудованная только унитазом, доступная по габаритам для лиц с ограниченными возможностями здоровья на кресле-коляске, а по оборудованию - для всех групп лиц с ограниченными возможностями здоровья.

3.9 доступные для лиц с ограниченными возможностями здоровья здания и сооружения: Здания и сооружения, в которых реализован комплекс архитектурно-планировочных, инженерно-технических, эргономических, конструкционных и организационных мероприятий, отвечающих нормативным требованиям обеспечения доступности и безопасности для лиц с ограниченными возможностями здоровья этих зданий и сооружений.

3.10 доступный маршрут движения: Помещения, места обслуживания, позволяющие беспрепятственно достичь конечной точки маршрута и воспользоваться услугой.

3.11 досягаемость: Свойство мест обслуживания, имеющих параметры, обеспечивающие возможность воспользоваться предметом, объектом пользования (дотянуться до него).

3.12 зона предоставления услуг (обслуживания): Совокупность мест обслуживания в помещении или на участке.

3.13 инвентарный пандус: Сооружение временного или эпизодического использования, например, сборно-разборный, откидной, выдвижной, приставной, перекатной и т.д.

3.14 инвалидность: Социально-юридический статус, устанавливаемый уполномоченным государственным органом в установленном законом порядке, предполагающий наличие у лица стойких физических, психических или

умственных нарушений. В зависимости от степени расстройств устанавливают I, II и III группы инвалидности. Дети до 18 лет включаются в категорию "ребенок с ограниченными возможностями здоровья".

3.15 инфраструктура: Совокупность жилых, административных и других зданий, сооружений, пешеходных тротуаров, автомобильных дорог, общественного транспорта, средств коммуникации и иных технических средств на территории Кыргызской Республики.

3.16 карман: Ниша, пространство, примыкающее к границе помещения или коммуникационного пути вне их пределов.

3.17 коэффициент сцепления: Отношение горизонтальной реакции к нагрузке на поверхность.

3.18 лифтовой холл: Специальное помещение, располагаемое у входа в лифт, ограниченное, как правило, дверями.

3.19 лицо с ограниченными возможностями здоровья: Лицо, которое имеет нарушение здоровья со стойким расстройством функций организма, обусловленное заболеваниями, последствиями травм или дефектами, приводящими к ограничению жизнедеятельности, и вызывающее необходимость его социальной защиты и реабилитации.

3.20 люфт-клозет: [туалет](#), расположенный внутри помещения, в котором фекалии собираются в [выгребную яму](#), имеющую выгребной люк снаружи помещения. В отличие от традиционного [туалета с выгребной ямой](#), люфт-клозет устраивается в отапливаемом помещении и потому должен быть обязательно оборудован вентиляционным устройством — так называемым *люфт-каналом*.

3.21 места обслуживания: Части зданий, сооружений, помещений, зон, организованные и оборудованные для оказания услуг посетителю.

3.22 ограждение: Вертикальная ограждающая конструкция на перепаде отметок пешеходных поверхностей, вокруг опасных мест и нависающих препятствий.

3.23 ограничение жизнедеятельности: Полная или частичная утрата лицом способности или возможности осуществлять самообслуживание, самостоятельно передвигаться, ориентироваться, общаться, контролировать свое поведение, обучаться и заниматься трудовой деятельностью.

3.24 пандус одностороннего движения: Сооружение, предназначенное для одновременного перемещения только одного человека, при расстоянии между поручнями 0,9-1,0 м.

3.25 пиктограмма: Символическое изображение вида деятельности, указания действия или назначения помещения.

3.26 помещение индивидуального обслуживания: Кабина или кабинет, где осуществляется самообслуживание или обслуживание персоналом учреждения (предприятия) лиц с ограниченными возможностями здоровья. Габариты кабины (кабинета) должны учитывать, как правило, возможность размещения и сопровождающего лица.

3.27 поперечный уклон: Уклон поверхности, перпендикулярный направлению движения.

3.28 поручень: Компонент лестницы или пандуса, который задает направление и обеспечивает поддержку на уровне руки при движении.

3.29 придомовой земельный участок: Участок, включающий в себя территорию, прилегающую к дому, включая зеленые насаждения, внутридворовые ирригационные сети (за исключением магистральных и подающих каналов) и сети наружного освещения, хозяйственные, детские и спортивные площадки, площадки, оборудованные для сбора твердых бытовых отходов, и другие участки, границы которых определяются в порядке, установленном законодательством Кыргызской Республики.

3.30 путь движения: Пешеходный путь, используемый лицо с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках, для перемещения по участку (дорожки, тротуары, пандусы и т.д.), а также внутри зданий и сооружений (горизонтальные и вертикальные коммуникации).

3.31 специализированная организация: Организация социального и медицинского назначения для постоянного ухода и обслуживания лиц с ограниченными возможностями здоровья, в том числе: дом-интернат, хоспис, дом сестринского ухода, реабилитационный центр, жилой дом для пожилых, а также специализированные образовательные организации разного уровня и направленности обучения и т.д.

3.32 специализированное место стоянки (парковки) транспортных средств лиц с ограниченными возможностями здоровья: Машино-место, выделяемое на стоянке (парковке) транспортных средств личного пользования для лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках, имеющее увеличенные габаритные размеры для беспрепятственного доступа лиц с ограниченными возможностями здоровья к автомобилю, посадки и высадки из него.

3.33 специализированные стационарные учреждения: Государственные либо частные учреждения (дома-интернаты) для временного пребывания лиц с ограниченными возможностями здоровья и оказания необходимой медицинской помощи согласно индивидуальной программе реабилитации.

3.34 специализированный транспорт: Любые виды транспортных средств, имеющие специальные приспособления для доступа и использования их лицами с ограниченными возможностями здоровья.

3.35 специализированный элемент: Элемент, к которому (как к объекту нормирования) предъявляются специфические требования по адаптации с учетом конкретного или совокупных дефектов здоровья человека.

3.36 сурдопереводчик: Специалист по переводу устной речи на язык жестов и наоборот.

3.37 тактильные средства информации: Носители информации, передаваемой лицам с ограниченными возможностями здоровья по зрению и воспринимаемой путем прикосновения.

3.38 универсальная кабина уборной: Автономно расположенная кабина уборной, предназначенная для использования лицами с ограниченными

возможностями здоровья на кресле-коляске или слепым с сопровождающим лицом, оборудованная унитазом, умывальником и другими принадлежностями

3.39 участок: Земельный участок (территория), расположения объекта строительства, реконструкции, капитального ремонта принадлежащий застройщику, имеющий в необходимых случаях функционально связанные с объектом элементы.

3.40 хоспис: Бесплатное медико-социальное учреждение, где обеспечивают уход и обезболивание, оказывают медицинскую, социальную, психологическую, духовную и юридическую помощь неизлечимым больным, а итак же их семьям, как в период болезни, так и после утраты близкого человека.

3.41 шрифт Брайля: Специальный рельефно-точечный шрифт для лиц с полной потерей зрения (незрячих) и слабовидящих.

3.42 элемент: Архитектурный, технический или механический компонент здания, сооружения, помещения или участка.

4 Планировка и застройка населенных мест

4.1 Основные положения

4.1.1 При проектировании необходимо соблюдать требования действующих Сводов правил по планировке и застройке городов и населенных пунктов городского типа в Кыргызской Республике, и по по планировке и застройке территорий сельских населенных пунктов в Кыргызской Республике, в том числе норм по проектированию общественных зданий и сооружений и других действующих нормативных документов.

4.1.2 При разработке проектов планировки и застройки населенных мест необходимо исходить из необходимости создания условий для полноценной жизнедеятельности лиц с ограниченными возможностями здоровья.

4.1.3 Жилые районы населенных мест и их улично-дорожная сеть должны проектироваться с учетом прокладки пешеходных маршрутов лиц с ограниченными возможностями здоровья, с устройством доступных им подходов к площадкам и местам посадки в общественный транспорт.

4.1.4 В районах нового строительства необходимо обеспечивать расположение жилых зданий с квартирами для лиц с ограниченными возможностями здоровья на специализированном транспорте в радиусе обслуживания предприятий торговли товарами повседневного спроса и комплексных приемных пунктов предприятий бытового обслуживания не более 300м. Уклон пандусов на путях передвижения лиц с ограниченными возможностями здоровья необходимо принимать не более:

- внутри здания, сооружения1:6;
- внутри стационарных лечебных учреждений 1:20;
- снаружи стационарных лечебных учреждений..... 1:8;
- на путях передвижения лиц с ограниченными возможностями здоровья на колясках внутри и снаружи здания.....1:12, согласно СН КР 31-04.

4.1.5 Специализированные стационарные учреждения для лиц с ограниченными возможностями здоровья и специализированные детские учреждения необходимо располагать на расстоянии не более 3000 м от пожарных депо, том числе от промышленных предприятий, улиц и дорог с интенсивным движением транспорта и железнодорожных путей, а также других источников повышенного шума, загрязнения воздуха и почвы.

4.1.6 Специализированные школы-интернаты для детей с нарушениями зрения и слуха необходимо располагать на расстоянии не менее 1500 м от радиостанций, радиорелейных установок и пультов.

4.1.7 На генеральном плане показываются объекты социальной инфраструктуры, к которым должна быть обеспечена доступность для лиц с ограниченными возможностями здоровья, гаражи и места парковки специальных автотранспортных средств для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

4.1.8 Расположение в структуре города специализированных учреждений, предназначенных для медицинского обслуживания и реабилитации лиц с ограниченными возможностями здоровья, и вместимость этих учреждений необходимо определять по реальной и прогнозируемой в них потребности в конкретном городе, районе, микрорайоне.

4.1.9 Вместимость домов-интернатов для лиц с ограниченными возможностями здоровья, необходимо устанавливать из расчета 2-9 места на 1000 жителей города или другого населенного пункта и прилегающего к нему района в зависимости от процента населения в возрасте более 58 лет (женщины) и 65 лет (мужчины).

4.1.10 Требования по обеспечению условий жизнедеятельности лиц с ограниченными возможностями здоровья, при разработке градостроительной документации на всех стадиях и видах проектирования, кроме проектов детальной планировки и проектов застройки (планировочной документации), устанавливаются в соответствующих нормативных документах в области строительства.

4.1.11 При подготовке и утверждении архитектурно-планировочных условий на проектирование застройки или объектов строительства местными органами архитектуры должны устанавливаться основные обязательные требования, выполнение которых средствами архитектуры и градостроительства обеспечивает создание условий доступности строящихся зданий и сооружений для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

4.1.12 Учреждения торговли товарами повседневного спроса (булочные, молочные) рекомендуется размещать не на перекрестках, а в застройке жилых улиц, с учетом подъездных путей для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

4.2. Размеры территорий

4.2.1 Расчетную площадь земельных участков домов-интернатов для лиц с ограниченными возможностями здоровья, территориальных центров социального обслуживания и специализированных детских учреждений необходимо

принимать в соответствии с таблицами 1 и 2.

Таблица 1

Типы зданий	Вместимость мест	Площадь земельного участка, м ² на 1 место, не менее
Дома-интернаты для лиц с ограниченными возможностями здоровья	до 50	200
	51-100	175
	101-200	125
	201-300	100
Территориальные центры социального обслуживания	до 50	150
	51-75	125
	76-100	100
П р и м е ч а н и е – Площадь земельных участков домов-интернатов, размещаемых в пригородной зоне, вблизи парков и лесопарков, а также в условиях сложившейся застройки, допускается уменьшать, но не более чем на 20%.		

Таблица 2

Число параллельных классов	Площадь земельного участка, м ² , на 1 воспитанника в спецшколах-интернатах для детей, не менее			
	с нарушениями			с тяжелыми последствиями полиомиелита и церебральных параличей
	слуха	зрения	интеллекта	
1	200	205	225	180
2	160	160	180	140

4.2.2 Расчетный показатель площади участка специализированного дошкольного учреждения необходимо принимать не менее 60 м² на 1 место.

4.2.3 Расчетный показатель площади земельных участков домов-интернатов для детей с отклонениями в развитии необходимо принимать в соответствии с табл. 3.

Таблица 3

Площадь земельного участка, м ² , на 1 воспитанника, не менее			
Для обучаемых детей		Для необучаемых детей	
способных к	не способных к	способных к	не способных к

самостоятельному передвижению	самостоятельному передвижению	самостоятельному передвижению	самостоятельному передвижению
100	120	80	50
Примечание – Площадь земельных участков домов-интернатов для детей с отклонениями в развитии допускается уменьшать, но не более чем на 15%.			

4.2.4 На территориях специализированных дошкольных учреждений и домов-интернатов для детей с нарушениями в развитии, кроме расположенных в ІА, ІБ, ІГ и ІА климатических подрайонах, согласно СНиП КР 23-02, необходимо предусматривать учебно-опытные площадки расчетной площадью не менее 0,6 м² на 1 воспитанника.

4.2.5 Земельные участки специализированных детских учреждений и домов-интернатов для лиц с ограниченными возможностями здоровья, должны иметь ограждение высотой не менее 1,6 м, а психоневрологических интернатов и домов-интернатов для детей с нарушениями в развитии – заборы высотой не менее 2 м.

5 Основные элементы среды, зданий и сооружений

5.1 Параметры зон и пространств лиц с ограниченными возможностями здоровья

5.1.1 Зона для размещения кресла-коляски должна иметь ширину не менее 0,9 м и длину не менее 1,5 м.

5.1.2 Ширина полосы движения коммуникационного прохода в чистоте, как в здании, так и на участке, должна быть, при движении кресла-коляски в одном направлении не менее 1,5 м, а при встречном движении – не менее 1,8 м.

Ширина галерей, а также балконов и лоджий (в санаториях, гостиницах и т.п.) должна быть не менее 1,5 м в свету. Дверные и открытые проемы в стене должны иметь ширину в чистоте не менее 0,9 м, согласно п. 5.7.3 настоящих норм.

Подходы к различному оборудованию и мебели, используемой лицами с ограниченными возможностями здоровья, должны иметь ширину не менее 0,9 м.

5.1.3 Высота прохода до низа выступающих конструкций должна быть не менее 2,1 м.

5.1.4 Размеры пространства для маневрирования кресел-колясок при повороте на 90° необходимо принимать не менее 1,4х1,4 м, а при развороте на 180° – не менее 1,4х1,5 м.

В тупиковых коридорах необходимо обеспечить возможность полного разворота кресла-коляски при радиусе разворота не менее 0,75 м.

Глубина пространства для маневрирования кресла-коляски перед дверью при открывании «от себя» должна быть не менее 1,2 м, а при открывании «к себе» – не менее 1,5 м.

5.1.5 Конструктивные элементы зданий, а также устройства, размещенные в габаритах путей движения, на стенах и других вертикальных поверхностях на

высоте от 0,7 м до: внутри здания – 2 м от уровня пола; вне здания – 2,1 м от уровня пешеходного пути, не должны выступать более чем на 0,1 м. При размещении устройств, указателей на отдельно стоящей опоре, они не должны выступать более, чем на 0,3 м.

Под маршем открытой лестницы и другими выступающими элементами здания, имеющими высоту менее 1,9 м, необходимо устанавливать предупредительные барьеры, ограждения и т.п.

5.2 Системы внутригородского транспортного пассажирского обслуживания лиц с ограниченными возможностями здоровья

Следует предусматривать следующие возможные варианты организации транспортного обслуживания лиц с ограниченными возможностями здоровья в пределах города:

5.2.1 Организация системы транспортного обслуживания лиц с ограниченными возможностями здоровья по аналогии с общественным обслуживанием на основе использования специально приспособленных для перевозки лиц с ограниченными возможностями здоровья транспортных средств, к примеру, специально оборудованных для этого автобусов или микроавтобусов, которые двигаются по определенным маршрутам в соответствии с жестким расписанием. Такие маршруты могут устанавливаться на основе предпочтительных трасс передвижения лиц с ограниченными возможностями здоровья, которые определяются при участии органов социальной защиты населения, и с учетом мнений общественных объединений лиц с ограниченными возможностями здоровья.

5.2.2 Организация специальных (дублирующих) маршрутов движения, приспособленных для перевозки лиц с ограниченными возможностями здоровья или микроавтобусов параллельно с обычными видами транспорта (троллейбусами, автобусами и т.д.).

5.2.3 Создание специальных транспортных служб, обеспечивающих перевозку лиц с ограниченными возможностями здоровья на оборудованных для этого автомашинах или автобусах по предварительному заказу или вызову.

5.2.4 Обеспечение всех лиц с ограниченными возможностями здоровья или семей, имеющих в своем составе лицо с ограниченными возможностями здоровья, физические и экономические особенности которых не позволяют им пользоваться обычными средствами пассажирского транспорта, приспособленным для них средствами индивидуального транспорта.

5.2.5 Различные комбинированные системы из перечисленных вариантов. Выбор той или иной схемы внутригородского транспортного обслуживания лиц с ограниченными возможностями здоровья должен, основываться на целесообразности, независимо форм собственности транспортных предприятий, особенностей расселения.

5.3 Пешеходные пути и проезды

5.3.1 Внутриквартальные проезды (проезды микрорайонов, в том числе и тупиковые) не допускается проектировать без сопровождающих их тротуаров шириной не менее 2 м.

Уклоны пешеходных дорожек и тротуаров, которые предназначены для пользования лиц с ограниченными возможностями здоровья, на специализированном транспорте, не должны превышать: продольный – 5%, поперечный – 1%.

Там, где это допускается требованиями водоотвода, рекомендуется горизонтальный поперечный профиль тротуара (пешеходной дороги).

В случаях, когда по условиям рельефа невозможно обеспечить указанные пределы, допускается увеличивать продольный уклон до 10% на протяжении не более 12 м пути с устройством горизонтальных промежуточных площадок вдоль спуска протяженностью в сторону движения 1,2 м.

5.3.2 В местах пересечения пешеходных путей с проезжей частью улиц и дорог высота бортовых камней тротуара должна быть не менее 2,5 см и не превышать 4 см (с пандусом). Не допускается в местах переходов применение бортовых камней со скошенной верхней гранью или съездов, сужающих ширину проезжей части.

Переходы на крупных и сложных транспортных развязках необходимо снабжать защитными ограждениями.

Непосредственное примыкание тротуаров (пешеходных дорог) к проезжей части магистральных улиц непрерывного движения, скоростных и грузовых дорог не допускается. Между ними требуется устройство защитно-разделительной полосы озеленения шириной не менее 5 м;

тротуары от проезжей части магистральных улиц и площадей необходимо отделять разделительной полосой не менее 3 м;

тротуары улиц местного значения необходимо отделять от проезжей части разделительной полосой не менее 2 м.

5.3.3 Пешеходные переходы на проезжей части улицы или городской дороги, состоящей более чем из трех полос движения, необходимо устраивать с островками безопасности. Ширина пешеходного пути через островок безопасности в местах перехода через проезжую часть улиц должна быть не менее 3 м, длина – не менее 2 м.

5.3.4 В жилых районах и микрорайонах вдоль пешеходных дорожек и тротуаров, предназначенных для передвижения лиц с ограниченными возможностями здоровья, необходимо предусматривать не реже, чем через 300 м места отдыха со скамейками, оборудованными навесами, предохраняющими от снега и дождя.

Площадки для отдыха лиц с ограниченными возможностями здоровья, на специализированном транспорте необходимо устраивать через каждые 30 м пешеходного пути. Размер площадки 1х1,7 м в направлении пешеходного движения длиной стороной, а в случае поворота на ней кресла-коляски на 180° – 1,5х1,8 м.

При ширине тротуара, позволяющей обойти стоящее на нем специализированное транспортное средство, площадку для отдыха допускается не устраивать

На тротуарах и пешеходных дорогах с продольным уклоном до 6% через каждые 6м необходимо устраивать горизонтальные площадки для отдыха протяженностью (в сторону движения) 1,2 м.

5.3.5 Тротуары и пешеходные дороги, примыкающие непосредственно к проезжей части магистральных улиц регулируемого движения и к проезжей части улиц местного значения (при отсутствии разделительной полосы), а также другие опасные для лиц с ограниченными возможностями здоровья участки и пространства необходимо ограждать бортовым камнем высотой не менее 5 см. Верхняя грань камня должна быть горизонтальной.

5.3.6 При проектировании путей эвакуации лиц с ограниченными возможностями здоровья, необходимо исходить из того, что эти пути должны соответствовать требованиям обеспечения их доступности и безопасности для передвижения лиц с ограниченными возможностями здоровья.

5.3.7 При устройстве подземных пешеходных переходов сообщения между противоположными тротуарами данной улицы, целесообразно на каждом из этих тротуаров устраивать два противоположных спуска в него. Один из входов должен быть в виде лестничных маршей, а другой – в виде пешеходного пандуса, угол наклона, которого приведен в п. 5.6.1 настоящих норм.

5.3.8 Освещение пешеходного перехода необходимо устраивать интенсивным и отличающимся по цвету от освещения примыкающих к нему тротуаров или пешеходных дорог.

5.3.9 Пешеходные переходы в одном уровне с проезжей частью улицы и дороги местного значения необходимо оборудовать светофорным регулированием движения транспортных средств самими пешеходами, лицами с ограниченными возможностями здоровья.

Кнопки ручного регулирования смены сигналов светофора необходимо размещать не выше 105 см над поверхностью покрытия.

Сигналы светофора необходимо дублировать звуковыми сигналами (в виде жужжания или звона) преимущественно низкочастотными.

Время действия сигналов, разрешающих переход, должно соответствовать следующим скоростям движения пешеходов:

- скорость движения среднего пешехода – 76-82 м/мин;
- скорость пешехода в возрасте 75 лет – 66 м/мин;
- скорость человека в кресле-коляске – 46 м/мин.

5.3.10 Использовать выдвижение тротуара в месте пешеходного перехода (уменьшение расстояния перехода).

5.3.11 Проход, примыкающий к месту остановки машин, необходимый для удобной посадки в машины трудно-передвигающихся людей, в т.ч. на специализированном транспорте, необходимо делать шириной 120 см.

5.3.12 На пересечениях с дорогами, имеющими разделительную полосу, должны быть четкие указатели направления движения.

5.3.13 Необходимо избегать сквозных местных проездов на всем протяжении межмагистральной территории.

5.3.14 Внутримикрорайонные проезды, ведущие к группам жилых домов с населением более 3000 человек, в зоне многоэтажной застройки принимаются в две полосы движения шириной 5,5 м с тротуаром 1,5 м шириной.

5.4 Покрывтия пешеходных путей и полов

5.4.1 Поверхности покрытий пешеходных путей, пандусов и полов помещений в зданиях и сооружениях, которыми пользуются лица с ограниченными возможностями здоровья, должны быть твердыми, прочными и не допускать скольжения в сухом и сыром состояниях и должны покрываться противоскользящей полосой.

5.4.2 Для покрытий пешеходных дорожек, тротуаров и пандусов не допускается применение насыпных, чрезмерно рифленых или структурированных материалов. Покрытие из бетонных плит должно быть ровным, а толщина швов между плитами - не более 1,5 см.

Край замощения должен находиться на том же уровне, что и прилегающий газон.

Необходимо применять дорожные покрытия с поверхностной обработкой их карборундом – остроугольными каменными частицами размерами 4-5 мм, не более.

Неровный край замощения дорожек нежелателен на пути следования лиц с ограниченными возможностями здоровья.

Замощение не должно отсвечивать.

5.4.3 В качестве нескользких должны применяться покрытия с большим количеством швов (керамическая неглазурованная мелкая мозаика) с профилированными, зернистыми или ворсистыми поверхностями, или с эластичными тормозящими свойствами – «безопасные полы» из искусственных материалов.

Покрывтия полов должны допускать влажную уборку (не необходимо применять полихлорвинил и линолеум).

Ковровые покрытия должны плотно закрепляться, особенно по краям ковров. Толщина покрытия из ворсового ковра не должна превышать 1,3 см с учетом высоты ворса.

5.4.4 В зданиях, часто посещаемых лицами с ограниченными возможностями здоровья с нарушением зрения необходимо делать поверхность пола в разных зонах для лучшей ориентации, различной твердости.

В спортивных залах поверхность покрытия пола игровых площадок и зон для занятий людей с полной или частичной потерей зрения должна быть ровной и гладкой.

Перед лестницами, лифтами и другими препятствиями на протяжении 0,6-1,0 м покрытие пола должно изменять интенсивность твердости или характер осязаемости изменение рисунка рельефа.

5.4.5 Решетки дренажной системы и другие решетки мешают движению,

т.к. в них могут застревать палки, костыли, каблуки и колеса специализированных транспортных средств. Ребра решеток, устанавливаемых на путях движения лиц с ограниченными возможностями здоровья должны располагаться перпендикулярно направлению движения и на расстоянии друг от друга не более 1,3 см.

5.4.6 Предупреждающую информацию для лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушением зрения о приближении к препятствиям (лестницам, пешеходному переходу, окончанию островка безопасности и пр.) необходимо обеспечивать изменением фактуры поверхностного слоя покрытия дорожек и тротуаров, направляющими рельефными полосами и яркой контрастной окраской (например, оранжевого или ярко желтого цвета).

5.5 Стоянки и остановки автотранспорта

5.5.1 На располагаемых в пределах территории жилых районов открытых стоянках автомобилей, а также около учреждений культурно-бытового обслуживания населения, предприятий торговли и отдыха, спортивных зданий и сооружений, мест приложения труда необходимо выделять места для личных автотранспортных средств лиц с ограниченными возможностями здоровья и быть отмеченными специальным знаком.

Минимальное количество таких мест необходимо принимать из расчета: 4%, но не менее 1 места при общем числе мест на стоянке до 100; 3% – при общем числе мест 101-200; 2% при числе мест 201-1000; 20 мест плюс не менее 1% на каждые 100 свыше 1000 мест при общей вместимости автостоянки более 1000 машино-мест.

5.5.2 На автомобильных стоянках при специализированных зданиях и сооружениях для лиц с ограниченными возможностями здоровья, необходимо выделять для личных автомашин лиц с ограниченными возможностями здоровья не менее 10% мест, а около учреждений, специализирующихся на лечении спинальных больных и восстановлении опорно-двигательных функций, не менее 20% мест.

5.5.3 Временные стоянки (для непродолжительной остановки) могут быть предусмотрены близко к входам в здание. Стоянки с местами для автомобилей лиц с ограниченными возможностями здоровья должны располагаться на расстоянии не более 50 м от общественных зданий, сооружений, жилых домов, в которых проживают лица с ограниченными возможностями здоровья, а также от входов на территории предприятий, использующих труд лиц с ограниченными возможностями здоровья.

5.5.4 Площадки для остановки специализированных средств общественного транспорта, перевозящих лиц с ограниченными возможностями здоровья, необходимо предусматривать на расстоянии не более 100 м от входов в общественные здания и не более 300 м от жилых зданий, в которых проживают лица с ограниченными возможностями здоровья.

5.5.5 Места для стоянки личных автотранспортных средств лиц с

ограниченными возможностями здоровья должны быть выделены разметкой и обозначены специальными символами. Ширина стоянки для автомобиля лиц с ограниченными возможностями здоровья должна быть не менее 3,5 м.

5.5.6 Стоянки должны иметь проезды между рядами машин шириной не менее 2,7 м при двустороннем движении.

5.5.7 Размещение стоянок для лиц, передвигающихся с помощью костылей или с посторонней помощью, должно обеспечивать достаточное пространство для маневрирования машины, а также достаточный проход для идущих с посторонней помощью для удобной посадки в машину и выхода из нее. Ширина места стоянки принимается 3,5 м, минимальная – 2,7 м, включая пространство 1,1 м между соседними машинами.

5.5.8 Проходы между машинами должны быть шириной 1,52 м и на два ряда машин может быть устроен один проход. Разрыв в бортовом камне (шириной не менее 80 см) необходим для беспрепятственного въезда со стоянки на тротуар.

5.5.9 Открытую (временную) автостоянку необходимо оборудовать специальным знаком, оповещающим о наличии стоянок для кресел-колясок; знак должен быть хорошо видимым днем и при вечернем освещении с тротуара и пешеходных дорог.

5.5.10 На открытых автостоянках для временного хранения легковых автомобилей, расположенным на расстоянии не более 300 м от предприятий и учреждений массового посещения лиц с ограниченными возможностями здоровья, необходимо предусматривать места для временного хранения (стоянки) вело- и кресел-колясок.

5.5.11 Число мест стоянок специализированного транспорта необходимо принимать 3% от вместимости данной автостоянки. Размеры места стоянки одного кресла-коляски принимать 1,5х1,8 м.

5.5.12 Места хранения специализированного транспорта на открытых стоянках должны иметь навес от дождя.

5.5.13 Переход до гаража необходимо делать крытым или размещать гараж в подвале, или примыкающим к подвалу дома, в который можно спуститься на лифте.

При отсутствии при доме гаража, необходимо предусматривать закрытую стоянку для уличных кресел-колясок.

5.5.14 Въезды в наружные помещения постоянного или временного хранения кресел-колясок необходимо устраивать без ступеней, в виде пандусов с продольным уклоном не более 6%. При ширине дверного проема (входа) в одно-двухместное помещение хранения кресел-колясок – 95см, ширину пандусных съездов необходимо принимать не менее 1,2 м. При протяженности пандусного въезда более 6 м необходимо устраивать промежуточную площадку для отдыха длиной (в сторону входа в помещение хранения кресла-коляски) не менее 1,2 м. Пандусный въезд при протяженности его более 3 м оборудуется круглыми поручнями на высоте 80 см.

5.5.15 Площадки для поворота (т.е. для обратного передвижения) кресла-

коляски на 180° надлежит устраивать вдоль тротуара (пешеходной дороги) размером 1,5х1,8м. В тех случаях, когда для поворота кресел-колясок нельзя использовать смежный, внутри микрорайонный проезд, поворот кресла-коляски на 90° осуществляется при ширине пешеходного пути не менее 100 см.

5.5.16 В гаражах для постоянного хранения легковых автомобилей необходимо предусматривать для вело- и кресел-колясок места размером 1,5х1,8 м, соблюдая отступ от наружной стены или внутренней перегородки до кресла-коляски 15 см и интервал между легковым автомобилем и креслом-коляской – 30 см.

5.6 Пандусы и лестницы

5.6.1 В местах перепада уровней, превышающего 4 см, между горизонтальными участками пешеходных путей или пола в зданиях и сооружениях необходимо предусматривать устройство пандусов, лестниц и перил. Конструкции пандусов и их ограждений надлежит выполнять из негорючих материалов с пределом огнестойкости не менее 2 ч.

В случаях невозможности устройства пандусов и лестниц допускается предусматривать винтовые пандусы, величина внутреннего радиуса которых рассчитывается в соответствии с приложением 1. Длина промежуточных горизонтальных площадок винтового пандуса по внутреннему его радиусу должна составлять не менее 2 м.

Винтовые пешеходные переходы и примыкающие к ним тротуары или пешеходные дороги необходимо оборудовать уличным освещением, более интенсивным и отличающимся по свету от освещения прилегающих тротуаров или пешеходных дорог.

Пешеходные пандусы как прямые, так и винтовые, необходимо ограждать перилами:

- при продольном уклоне более 8% – с обеих сторон пандуса;
- при уклоне менее 5% – с одной стороны.

5.6.2 Уклон каждого марша пандуса в зависимости от его длины не должен превышать величин, указанных в приложении.

В тоннелях железнодорожного вокзала, ведущих к перронам, целесообразны пандусы с продольным уклоном, не превышающим 100%. Такие пандусы с обеих сторон необходимо оборудовать перилами с поручнями на высоте 80 см.

Число пешеходных пандусов с площадками для отдыха и их расположение необходимо принимать в зависимости от величины расчетного перепада отметки пола коридора подземного пешеходного перехода (или отметки пола верхнего строения пешеходного мостика) и отметки тротуара.

5.6.3 Максимальная длина пандуса не должна превышать 9 м.

Если длина пандуса превышает 6 м, необходимо устраивать ровные промежуточные площадки для отдыха по 1,5 м.

В начале и конце каждого подъема пандуса необходимо устраивать

горизонтальные площадки шириной не менее ширины пандуса и длиной не менее 1,5 м. При изменении направления пандуса ширина горизонтальной площадки должна обеспечивать возможность поворота кресла-коляски.

На тротуарах, примыкающих к входам в жилые дома, учреждения и предприятия обслуживания, к общественным уборным, не допускаются ступени, необходимо предусматривать пандусы, с учетом угла наклона не выше 5% и шириной не менее 0,9 м.

Устройство коротких пандусов (вместо двух ступеней) недопустимо.

5.6.4 Все ступени в пределах марша и лестничной клетки, а также наружных лестниц должны быть одинаковой геометрии и размеров по ширине проступи и высоте подъема.

По краям ширины маршей, вдоль пандуса и перепада высот горизонтальной поверхности более 0,45 м должны быть предусмотрены бортики высотой не менее 0,05 м для предотвращения соскальзывания ноги, трости, костыля или коляски.

5.6.5 Ступени лестниц на путях движения лиц с ограниченными возможностями здоровья, должны быть глухими, ровными, без выступов и с шероховатой поверхностью. Ребро ступени должно иметь закругление радиусом не более 5 см. По не примыкающим к стенам боковым краям лестничного марша ступени должны иметь бортики высотой не менее 2 см.

Ширина проступей внутренних лестниц должна быть не менее 0,3 м, а высота подъема ступеней – не более 0,15 м. Для наружных открытых лестниц рекомендуется принимать ширину проступей не менее 0,4 м, высоту подъемов ступеней – не более 0,12 м. При расчетной ширине лестниц более 2,5 м необходимо предусматривать дополнительные разделительные поручни.

Подступенок должен быть обязательно вертикальным. Не допускается применять лестницы без подступенков, а также лестницы с забежными ступенями.

Верхняя ступень лестницы не должна непосредственно примыкать к дорожному покрытию. Перед этой ступенью необходимо устраивать предупреждающую полосу шириной не менее 60-90 см из строительного материала, осязаемого тростью слепого, (более жесткого, чем покрытие).

Требуемая осязаемость тростью осуществляется путем прикрепления к дорожному покрытию специальных полосок (из дорожно-строительных материалов) шириной 19-50 см (в зависимости от прочности материала и технике прикрепления). Вместо прикрепления указанных полосок допускается устройство в дорожном покрытии предупреждающей полосы желобков от 5,5 мм до 19 мм и глубиной 3,2 мм с интервалами между ними соответственно от 19 мм до 50 мм.

Первые и последние ступеньки лестничного марша должны контрастировать по цвету и материалу покрытия с остальной частью лестницы, сообщая информацию о начале и конце марша. Для этих целей можно использовать подсветку ступеней, окраску соответствующих участков поручней, рекомендуется контрастная покраска ступеней и подступенков.

5.6.6 При входе на лестничный марш, в полу необходимо устраивать рельефную полосу из трудноистираемого материала шириной 0,4 м на расстоянии 0,3 м от первой ступени.

На каждом этаже на поручне необходимо устанавливать пластину с указанием этажа выпуклыми глубокими цифрами и по Брайлю. Длина пластинки рекомендуется 8-10 см.

Поручни должны быть круглого сечения диаметром не менее 3 и не более 5 см или прямоугольного сечения толщиной не более 4 см.

Край поручня не должен обрываться резко, лучшим решением является загнутый или замкнутый в петлю край поручня.

Поручни должны освещаться непрямым светом.

Для поручня предпочтительно использовать материалы, не подверженные действию внешней среды.

Металл необходимо покрывать пластиком или винилом.

Определенная система текстурного выделения вдоль поручня должна обозначать, где начинается и где кончается лестница.

5.6.7 Пандус, служащий путем эвакуации со второго и вышележащих этажей, должен быть непосредственно связан с выходом наружу из здания и сооружения.

5.6.8 Дорожную одежду пешеходных пандусов с обеих сторон необходимо ограждать бордюрными камнями.

Высота бордюрных камней над поверхностью дорожной одежды должна быть не менее 5 см при наличии перил и не менее 7,5 см при отсутствии перил. А при уклоне 1:10 высота бортового камня – 15 см.

5.6.9 Поверхность пандуса должна быть шероховатой, что достигается, например, применением литого асфальта с кварцевым песком. Не допускается применение скользких, шлифованных цементобетонных дорожных покрытий и др.

5.6.10 Поверхность покрытий не должна быть блестящей.

5.6.11 В многоквартирных жилых домах без лифта, лестницы должны быть спроектированы так, чтобы по ним можно было провезти кресла-коляски, как вверх так и вниз.

5.6.12 Лестницы должны быть как можно короче, но не менее трех ступеней. Одиночные и двойные ступени недопустимы.

Число ступеней в каждом марше должно быть одинаковым, с одинаковыми размерами проступи и подступенка.

5.6.13 Ступени, пандусы и поручни должны быть отчетливо выделены и освещены, светильники должны освещать как нижнюю, так и верхнюю часть лестниц и пандусов, а также границы их с боков. Светильники, установленные на низком уровне и направленные на вертикальные и горизонтальные элементы ступеней, повышают безопасность.

5.7 Входы в здания и помещения

5.7.1 В здании должно быть не менее одного входа с поверхности земли, приспособленного для лиц с ограниченными возможностями здоровья, а также из каждого подземного или надземного перехода, соединенного с этим зданием и доступного для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

При наличии контроля на входе необходимо, в необходимом количестве, предусматривать контрольные устройства, приспособленные для пропуска различных категорий лиц с ограниченными возможностями здоровья.

5.7.2 Предназначенные для лиц с ограниченными возможностями здоровья входы в здания и сооружения необходимо защищать от атмосферных осадков и предусматривать перед входом площадку размером в плане не менее 1х2,5 м с дренажем, а в зависимости от местных климатических условий – с подогревом.

Навес или другое перекрытие при входе в здание необходимо предусмотреть так, чтобы перекрыть место выхода из машин.

Перекрытие не должно затенять входную зону, для чего использовать остекленную крышу.

Необходимо устройство поручней вдоль пути подхода к зданиям, или вертикальных опор (ими могут служить устойчивые и хорошо видимые стойки светильников).

У входной зоны должны быть предусмотрены светильники, (которые не должны давать отблеск и создавать глубоких теней на пути движения).

Опоры не должны быть шершавыми, чтобы можно было за них держаться.

Во входной зоне должны быть предусмотрены места для сидения.

Входы должны быть четко обозначены.

5.7.3 Дверные и открытые проемы в стене должны иметь ширину в чистоте не менее 0,9 м. При глубине ниши открытого проема более 1,0 м ее ширину необходимо принимать по ширине коммуникационного прохода, но не менее 1,2 м.

Дверные проемы, как правило, не должны иметь порогов и перепадов высот. При необходимости устройства порогов, их высота или перепад высот не должны превышать 0,025 м.

5.7.4 На путях движения лиц с ограниченными возможностями здоровья не допускается применять двери и калитки на качающихся петлях и двери-вертушки. Для полотна двери необходимо применять фиксаторы в положениях «открыто» и «закрыто». Автоматические двери и двери с силовым приводом для закрывания необходимо применять с задержкой закрывания не менее 5 секунд.

При устройстве на путях эвакуации автоматической и полуавтоматической двери ее необходимо дублировать проемами с распашными полотнами.

5.7.5 Прозрачные ограждения и двери необходимо выполнять из ударопрочного материала. Нижнюю часть двери на высоту 0,3 м необходимо защищать противоударной полосой.

На поверхностях прозрачных ограждений и дверей необходимо наносить контрастную маркировку, низ которой должен быть на уровне 1,5 м от плоскости пола.

5.8 Лифты

5.8.1 В местах перепада уровней, где невозможно устройство пандуса, необходимо предусматривать установку лифтов или специальных подъемников, приспособленных для самостоятельного пользования лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках.

Можно использовать транспортеры с продольным уклоном, не превышающим 13%, а также согласно пунктам 4.10 и 4.14 СН КР 31-04.

5.8.2 Габариты кабины лифта, предназначенного для пользования посетителями на креслах-колясках, должны иметь размеры в чистоте не менее, м: ширину – 1,1; глубину – 1,5; ширину дверного проема – 0,9.

Глубина пространства перед входом в лифт с автоматической дверью, используемой посетителями на креслах-колясках, должна быть не менее 1,4 м, а ширина – на 0,25 м шире двери лифта с каждой стороны.

Лифты должны иметь автономное управление из кабин и с уровня 3 этажа, имеющего непосредственный выход на улицу.

5.8.3 При наличии на втором этаже и выше помещений, предназначенных для постоянного пребывания лиц с ограниченными возможностями здоровья, пользующихся креслами-колясками, в здании необходимо предусматривать пассажирский лифт, если невозможно организовать рабочее место (место постоянного пребывания) лица с ограниченными возможностями здоровья на первом этаже или выполнить пандус с учетом требований раздела 5.5.

Кабина лифта должна иметь размеры, не менее: ширину – 1,1м, глубину – 2,2м, ширину дверного проема – 0,85м. Режим работы лифта аналогичен режиму лифтов для перевозки пожарных подразделений.

В верхнюю зону шахты лифта должна быть обеспечена подача наружного воздуха через самостоятельный канал для создания подпора воздуха и незадымляемости шахты при возникновении пожара. Избыточное давление воздуха в шахтах должно быть не менее 20 Па. При работе лифтов во время пожара должно быть обеспечено бесперебойное энергоснабжение всех их систем в течение не менее 2 ч по первой категории надежности.

5.8.4 Выход из лифта на первом этаже необходимо предусматривать в холл или вестибюль, отделенный от других помещений противопожарными перегородками 1-го типа и дверями, снабженными закрывателями.

Расположение лифтовых холлов или площадок в зданиях, рассчитанных на посещение или проживание лиц с ограниченными возможностями здоровья, на уровнях промежуточных площадок лестниц не допускается.

Перед входом в кабину лифта необходимо предусматривать площадку размером 150х180 см.

На лестничных клетках с обеих сторон от лифта необходимо предусматривать место для возможного маневра на кресле-коляске.

Перед дверью лифта на каждом этаже нужно устраивать рельефное покрытие пола шириной 0,9 м.

5.8.5 Величина перепада уровней между полом кабины лифта и площадкой

лифтового холла не должна превышать 0,025 м.

5.8.6 Шахты лифтов не должны, как правило, сообщаться с подвальным и цокольным этажами. Допускается один из лифтов предусматривать опускающимся до подвального или цокольного этажа, где перед выходом из этого лифта необходимо устройство тамбура-шлюза.

5.8.7 Кабины лифтов, предназначенных для транспортирования лиц с ограниченными возможностями здоровья, должны быть обеспечены экстренной аварийной телефонной двухсторонней связью с диспетчерским пунктом. Кнопки вызова лифта и управления его движением должны находиться на высоте от пола не более 1,2 м. Расположенный в кабине лифта аппарат двухсторонней связи должен снабжаться устройством для усиления звука, а при необходимости – и устройством для получения синхронной визуальной информации.

5.8.8 В случае применения подъемников в виде платформы, перемещаемой вертикально, наклонно или вдоль лестничного марша, ширина такой платформы должна быть не менее 0,9 м, глубина – не менее 1,2 м.

5.9 Санитарно-гигиенические помещения

5.9.1 В уборных для посетителей, кроме жилых зданий, указанных в п.5.9.8 данных строительных норм, необходимо предусматривать для лиц с ограниченными возможностями здоровья не менее одной специализированной туалетной кабины. При отсутствии уборных для посетителей специализированные туалетные кабины необходимо предусматривать при расчетной численности посетителей более 50 человек или при нахождении посетителя в здании более 1 часа.

Уборные и комнаты с умывальниками для посетителей должны располагаться в местах, доступных для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

Размеры специализированной туалетной кабины не менее, м: ширина – 1,65; глубина – 1,8. Двери должны открываться наружу.

5.9.2 Для лиц с ограниченными возможностями здоровья, использующих при передвижении костыли или другие приспособления, не менее одной из рядовых кабин общественных туалетов необходимо оборудовать поручнями, расположенными по боковым сторонам.

5.9.3 Один из писсуаров в туалетах необходимо располагать на высоте от пола не более 0,4 м и оборудовать его вертикальными опорными поручнями с двух сторон.

На предприятиях, где предусматривается возможность использования труда лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушением зрения, уборные для мужчин и женщин должны быть раздельными.

5.9.4 Не менее одной из раковин в умывальной при общественном туалете необходимо устанавливать на высоте не более 0,8 м от уровня пола и на расстоянии от боковой стены не менее 0,2 м. Нижний край зеркала и электрического прибора для сушки рук, предназначенных для пользования

лицами с ограниченными возможностями здоровья, необходимо располагать на высоте не более 0,8 м от уровня пола.

5.9.5 В помещениях общих душевых необходимо предусматривать не менее одной кабины, оборудованной для лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках.

Кабины: ширина душевых закрытые (1,8х1,8); ширина душевых открытые и со сквозным проходом, полудушей (1,2х0,9); ширина личной гигиены женщин (1,8х2,6); ширина уборных (1,8х1,65).

Скамьи в гардеробных (0,6х0,8).

Ширина проходов между рядами:

Кабины душевых, закрытые, умывальники групповые (1,8)

Кабины душевых открытые и уборных, писсуары (1,8)

Шкафы гардеробных для хранения одежды при числе отделений в ряду: до 18 (2,4/1,8); от 18 до 36 (2,4/1,8).

5.9.6 Ограждающие конструкции душевых кабин не должны затруднять лицам с ограниченными возможностями здоровья пользование душем и служить препятствием для пересадки из кресла-коляски на сиденье душа.

Скамьи для лиц с ограниченными возможностями здоровья в банях (в мыльных) необходимо предусматривать: размером 0,5х1,8 и из расчета 3% общего числа мест в мыльной.

5.9.7 Двери из санитарно-гигиенических кабин и помещений для лиц с ограниченными возможностями здоровья должны открываться наружу.

5.9.8 Ширина помещения уборной в квартирах должна быть не менее 1,2 м, а ее глубина – не менее 1,6 м.

5.9.9 В квартирах с семьей более 4-х человек должен быть предусмотрен туалет для здоровых членов семьи.

5.9.10 Размеры ванной комнаты принимаются с учетом возможности использования ее для других целей (для стирки – стиральная машина и сушилка, шкаф для белья), в дополнение к пространству, необходимому для движения человека на кресле-коляске.

5.9.11 Необходимо учитывать возможность изменения и решения оборудования – замена ванны на душевой поддон и другие.

5.9.12 В общественных зданиях необходимо предусматривать хозяйственно-питьевое, противопожарное и горячее водоснабжение, канализацию и водостоки, которые необходимо проектировать в соответствии со СНиП 2.04.01.

В неканализованных районах допускается оборудовать люфт-клозетами или выгребными следующими здания и сооружения:

- детские дошкольные учреждения вместимостью до 50 мест включительно, с организацией выноса стоков;

- школы, школы-интернаты при школах. В IV строительном-климатическом районе, а также в сельской местности допускается использование отдельно стоящих уборных выгребного типа;

- летние детские лагеря вместимостью до 240 мест включ.;

- кинотеатры и клубы вместимостью до 500 мест, сооружаемые в I и II строительно-климатических районах. В III и IV строительно-климатических районах, можно также использовать отдельно стоящие уборные выгребного типа;
- предприятия общественного питания на 25 и менее посадочных мест;
- стрелковые галереи тиров, входящих в состав стрельбищ;
- отдельно стоящие открытые тир;
- открытые плоскостные сооружения, в том числе имеющие до 300 мест для зрителей;
- старты спортивных горнолыжных трасс и стартовые площадки трамплинов.

5.10 Оборудование

5.10.1 На путях движения пешеходов, в общественных местах, на дорогах, улицах и площадях, особенно на перекрестках, в парках, на станциях и остановках общественного транспорта необходимо устанавливать информационные указатели, предупреждающие лиц с ограниченными возможностями здоровья о строительных барьерах, а при необходимости и об имеющихся опасностях.

5.10.2 Для безошибочного ориентирования визуальная информация должна располагаться на контрастном фоне и на высоте, с размерами знаков, соответствующими расстоянию рассмотрения.

Допускается ограничивать использование визуальной информации в помещениях с особыми требованиями к художественному решению интерьеров, в экспозиционных залах художественных объектов (художественные музеи, выставки и т.п.), применяя другие информационные средства.

5.10.3 В общественных местах массового посещения и скопления людей необходимо предусматривать возможность дублирования визуальной и звуковой информации.

Светофоры и устройства, регулирующие движение пешеходов через транспортные коммуникации, а также в местах, представляющих опасность для инвалидов с нарушением зрения, должны дублироваться звуковыми сигналами.

5.10.4 Не менее одного из таксофонов, размещаемых в доступных для лиц с ограниченными возможностями здоровья местах общего пользования, или один в каждом ряду таксофонов необходимо устанавливать на высоте не более 0,8 м от уровня покрытия площадки или пола.

5.10.5 В местах, доступных лицам с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках, уровень приемного отверстия почтового ящика необходимо располагать на высоте не более 1,3 м от поверхности пешеходного пути или пола.

5.10.6 Рабочие поверхности киосков, прилавков для торговли и обслуживания населения, стоек или их частей в гардеробах, буфетах, регистратурах, окна кассовых кабин и т.п. необходимо располагать на высоте не более 0,8 м от уровня пешеходной части пути или пола помещения.

5.10.7 Приборы для открывания и закрывания дверей, горизонтальные поручни, а также ручки, рычаги, краны, кнопки и прочие устройства, которыми могут воспользоваться лица с ограниченными возможностями здоровья внутри и вне здания, необходимо устанавливать на высоте не более 1,1 м и не менее 0,85 м от пола.

Для дверей, расположенных в углу коридора или помещения, расстояние от ручки двери до боковой стены должно быть не менее 0,6 м.

В специализированных детских учреждениях для детей с отклонениями в развитии и в психоневрологических интернатах электрические выключатели и розетки необходимо устанавливать на высоте не менее 1,8 м от уровня пола и снабжать их дополнительными защитными устройствами.

5.10.8 В санитарно-гигиенических помещениях, предназначенных для лиц с ограниченными возможностями здоровья, передвигающихся с помощью кресел-колясок, вспомогательных средств или приспособлений, необходимо предусматривать установку поручней, штанг, подвесных трапещей или другого оборудования, а душевые кабины для лиц с ограниченными возможностями здоровья оборудовать стационарным или откидным сиденьем.

В предназначенной для лиц с ограниченными возможностями здоровья кабине туалета общего пользования необходимо предусматривать, кроме того, крючки для одежды, костылей и других принадлежностей.

5.10.9 В размещаемых в туалетах общего пользования кабинках для лиц с ограниченными возможностями здоровья необходимо предусматривать установку кнопки звонка, которой можно пользоваться с унитаза или от двери. Электрический звонок или оповещатель должен располагаться в дежурной комнате при туалете.

5.10.10 Все элементы стационарного оборудования, предназначенные для пользования лиц с ограниченными возможностями здоровья, должны быть прочно и надежно закреплены. Крепежные детали оборудования, регуляторов, электрических выключателей и т.п. не должны выступать за плоскость стен или закрепляемого элемента.

5.10.11 Ручки, запорные и другие приспособления на дверях, ведущих в помещения, где опасно находиться людям с полной или частичной потерей зрения, должны иметь единообразную для таких помещений опознавательную рельефную или фактурную поверхность.

5.10.12 Входные узлы, коммуникации, помещения и зоны обслуживания, доступные для лиц с ограниченными возможностями здоровья, а также места, предназначенные для стоянки автомашин лиц с ограниченными возможностями здоровья, должны обозначаться знаками установленного международного образца. Там необходимо предусматривать визуальную, звуковую и осязательную системы информации о виде и месте предоставляемых услуг и о возможности опасности.

Специальные указательные знаки должны направлять движение лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках к специально выделенным для них местам в залах зрелищных представлений, собраний и т.д.

5.10.13 Помещения (кроме помещений с мокрыми процессами), предназначенные для пребывания лиц с ограниченными возможностями здоровья в общественных, производственных и специализированных зданиях и сооружениях, необходимо оборудовать автоматической пожарной сигнализацией.

5.10.14 В помещениях и зонах, посещаемых лицами с ограниченными возможностями здоровья, необходимо предусматривать дублированную (звуковую и визуальную) сигнализацию, подключаемую к системе оповещения людей о пожаре.

Световые сигналы в виде светящихся знаков должны включаться одновременно с звуковыми сигналами. Частота мерцания световых сигналов должна быть ниже 5 Гц.

Световая и звуковая информирующая сигнализация должна быть предусмотрена у каждой двери лифта, предназначенного для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

5.10.15 В специализированных зданиях для лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушениями зрения на стенах коридоров на высоте 100 см от уровня пола необходимо располагать рельефные указатели направления движения к ближайшему эвакуационному выходу.

5.10.16 Мачты осветительной аппаратуры, стойки навесов, цветочницы, ограждения растений и др. необходимо устанавливать не на пешеходном пути, а вне его – с отступом не менее 30 см.

Выставочные витрины или другое подсобное оборудование учреждений и предприятий обслуживания, необходимо оформлять цоколем, осязаемым тростью лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушением зрения.

5.10.17 Низкие цветочницы и другие элементы, выступающие над поверхностью земли, не допускается размещать в районе входной зоны. Высота подпорных стенок и цветочниц должна быть не менее 75 см, предпочтительнее цветочницы и подпорные стенки делать высотой 80-120 см (они могут служить опорой для рук) и позволяют наблюдать за растениями людям на креслах-колясках (уровень их глаз на высоте 107-128 см от уровня пола).

5.10.18 Низко размещенные светильники предпочтительнее для людей, ходящих на костылях или в креслах-колясках чем высокие (не возникают длинные тени).

Осветительная арматура в виде шара должна иметь отражательные устройства, направляющие свет, в основном вниз, а не вверх или в бок.

5.10.19 При входе в часто посещаемые учреждения лицами с ограниченными возможностями здоровья с нарушением зрения, необходимо помещать «рельефный» (вытесненный) план здания (по этажам) с системой путей и назначением помещений, нанесенных точечным шрифтом.

Внутри зданий для передвижения к входам и выходам, таблички на дверях и кнопочные панели лифтов дополняются указаниями, выполненными точечным шрифтом.

Все тактильные (осязаемые) знаки и надписи необходимо располагать на

одинаковой высоте и на одинаковом расстоянии от дверей.

5.10.20 Знаки должны быть разборчивыми и решаться как цельная система с общим характером рисунка и с соблюдением иерархии.

Необходимо использованы знаки с выпуклыми буквами, размещаемые на высоте 1,5 м и оборудованные светильниками.

Выпуклые буквы предпочтительнее вдавленных, мелкие выпуклые буквы читаются более легко, чем крупные. Буквы должны быть простыми по очертанию, без усложняющих элементов. Расстановка букв должна быть близкой.

5.10.21 В сигнальных и предупреждающих ориентирах используется сочетание белого и черного цветов. Белые буквы или знаки на черном или темно-синем фоне читаются лучше всего. Если используется цвет, то предпочтение необходимо отдавать теплым тонам и избегать комбинации синего и зеленого цветов.

5.10.22 В зданиях с симметричной планировкой, с повторяющимися и сходными элементами (лифтовыми холлами, коридорами с равномерным ритмом одинаковых дверей) необходимо улучшать ориентацию цветовым кодированием. Нужно предусматривать указательные знаки и усилить четкость информации о важнейших направлениях движения. Системы условных обозначений должны быть простыми и понятными.

5.10.23 Для дверей, расположенных в углу коридора или помещения, расстояние от ручки двери до боковой стены должно быть не менее 0,6 м.

5.10.24 На поручнях лестниц монтируют кнопку, информирующую об этаже, конце лестничного марша или о промежуточной площадке.

5.10.25 Детализовка входной части должна способствовать персонализации пространства. Для этого рекомендуется использовать своеобразие решения замощения, ограждения, зеленых насаждений.

При входе, должно быть место куда можно положить пакет или сумку. Необходимо хорошее освещение входной двери и замочной скважины.

5.10.26 Пластинки с обозначением номера дома, квартиры должны устанавливаться справа от входной двери на высоте 1,6-1,7 м от уровня пола, площадки. При этом, номерные знаки выполняются выпуклыми арабскими цифрами высотой 10-12 см.

5.10.27 Необходимо решением балконных ограждений и подоконников обеспечивать обзор из сидячего положения.

На балконах и лоджиях предусмотреть освещение. Выключатели света должны быть размещены непосредственно около дверей внутри помещения.

5.10.28 В выборе цветового решения интерьеров для слабовидящих, в особенности кухни-столовой, места для домашнего труда, необходимо руководствоваться условием наилучшего распознавания объектов красного и желтого цветов на ахроматическом фоне, ахроматических объектов на синем и желтом фоне.

Различные элементы здания, мебель, оборудование (выключатели и т.п.) должны иметь контрастные цвета с тем, чтобы каждая плоскость, предмет

мебели или другая деталь интерьера были легко отличимы на общем фоне.

5.10.29 Размещение кухонного оборудования должно быть однорядное или угловое. Кухонное оборудование необходимо размещать не более 1,6 м от уровня пола.

Должны применяться только электроплиты.

При размещении плиты необходимо предусмотреть свободную рабочую поверхность с обеих сторон.

5.10.30 Расстояние между отдельными предметами обстановки и оборудования должны позволять разворачивать кресло-коляску на 360°. Необходимо все предметы обстановки и оборудования располагать в пределах досягаемости человека на кресле-коляске, особенно по вертикали (40-140 см над поверхностью пола).

Высота рабочего стола должна быть 77,9 – 84 см.

В нижней части всех шкафов должны быть предусмотрены ниши для ступней ног высотой 2.2 см.

Глубина мойки не более 15 см. Дно мойки должно быть выполнено с применением теплоизолирующего материала (для защиты от ожогов) ширина раковины не меньше 60 см и не больше 80 см.

5.10.31 Необходимо применение различных захватных систем, таких как поворотно-, натяжно-вращающаяся или рычажная ручка, при этом пуск горячей и холодной воды и ее регулировка осуществляются с помощью одной ручки и одной рукой (при определенных условиях локтем, протезом или головой).

5.10.32 Необходимо предусмотреть применение настенной арматуры, позволяющей согласовывать высоту крана и зону досягаемости.

Выбор высоты размещения кухонной раковины, уровень посудомоечных и других рабочих поверхностей кухни должен зависеть от индивидуальных потребностей.

5.10.33 Посудомоечная поверхность должна быть ниже, чем соответствующая рабочая поверхность.

Высота уровня посудомоечной поверхности при работе в кресле-коляске 800-850 мм, при работе сидя на высоком стуле или стоя 850-1050 мм.

Поверхность стены в пределах основной рабочей зоны должна быть гладкой и матовой, легко моющейся.

Оптимальная высота верхней кромки раковины для слепых и слабовидящих – 90 см.

5.10.34 Необходимо применять клавишные выключатели.

Предусмотреть контрольную лампу (акустический сигнал для слепых) для включения плиты, духовки и т.п.

5.10.35 Металлический поручень длиной 0,5 м в ванной комнате крепится на высоте 0,15 м от борта ванны, на расстоянии 0,05 м от стены.

Стенки у душевого поддона должны быть решены так, чтобы к ним можно было прикреплять поручни.

Предусмотреть размещение ручного душа на вертикальной стойке на высоте 700-900 мм от уровня пола.

Умывальные раковины размещаются на высоте 700-900 мм (при подводе труб необходимо иметь в виду, что в дальнейшем может потребоваться изменение этой высоты).

Температуру горячей воды необходимо ограничить с помощью термостата до 40°C.

Обозначение горячей и холодной воды должно четко и легко нащупываться (для слепых особая маркировка).

Кнопочная арматура с автоматическим регулятором количества воды дает возможность управлять ею тыльной частью руки или локтем, или лбом.

Необходимо устанавливать высокий поворотный кран, позволяющий беспрепятственно мыть голову или стирать. Он должен быть дополнен шланговым душем и рычагом переключения для крана и душа.

5.10.36 Душевая установка не должна иметь поддон. Высота верха сидения унитаза, ванны и откидной скамейки для пересадки должна быть 50 см (уровень сидения коляски).

У головной части ванны на уровне бортов устанавливается пересадочная площадка 40-50 см.

5.10.37 Подводящие трубопроводы и сифоны должны прочно прикрепляться к стене или проложены в ней, чтобы избежать повреждений их креслом-коляской.

В качестве предохранительного устройства может быть применена отбойная труба.

5.10.38 Санузел должен оборудоваться настенными и напольными поручнями, а также металлическим полозам (рельсом) или межстенной штангой для подвески ручек, трапеции, колец, веревочной лестницы, для пересаживания с кресла-коляски на унитаз, в ванну, или скамейку душа.

Крепление санитарно-технических приборов и всех устройств надлежит рассчитывать на динамическую нагрузку, равную 120 кг.

В спальном комнате необходимо предусмотреть установку потолочных металлических полозьев для подвески колец или трапеций для пересадки из кресла-коляски в кровать.

5.10.39 Встроенные шкафы оборудовать внутренним светильником с автоматическим включением при открывании двери шкафа.

Распашные двери шкафов в открытом положении не должны уменьшать ширину прохода.

Устройство встроенных шкафов не должно сокращать минимально допустимую ширину передней.

5.10.40 В передней целесообразно предусматривать сушильный вентилируемый шкаф для одежды площадью:

- 0,5 м² – для одно-двухкомнатных квартир;
- 0,75 м² – для трех-четырёхкомнатных.

Стационарно закрепленным полкам кладовых и шкафов предпочтительны выдвижные решетчатые корзины.

5.10.41 Искусственное освещение рабочей поверхности предусматривается

общее и местное. В качестве источников общего освещения необходимо использовать светильники с лампами накаливания, допускается использование потолочных люминесцентных светильников.

Для слепых и слабовидящих рекомендуется матовая окраска поверхностей стен, пола, потолка, рабочих поверхностей и другие оборудования красками светлых тонов со следующими коэффициентами отражения: потолка – 80%, стен – 50-60%, пола – 25-30%.

6 Здания и сооружения

6.1 Общие требования

6.1.1 При проектировании жилых, общественных, производственных и транспортных зданий и сооружений необходимо учитывать возможности использования их лицами с ограниченными возможностями здоровья, в том числе лиц с ограниченными возможностями здоровья, передвигающихся с помощью кресел-колясок или других вспомогательных средств и приспособлений.

6.1.2 Рассчитанные на проживание лиц с ограниченными возможностями здоровья многоквартирные (с числом квартир более двух) и специализированные жилые здания, а также здания специализированных учреждений и предприятий для лиц с ограниченными возможностями здоровья, необходимо проектировать не ниже второй степени огнестойкости, при этом этажность специализированных жилых зданий не должна превышать трех этажей, а зданий специализированных детских учреждений – двух этажей.

6.1.3 При проектировании общественных зданий и сооружений различного назначения, включая учебно-вспомогательные учреждения, а также общежитий необходимо предусматривать места для лиц с ограниченными возможностями здоровья из расчета не менее 2%, а в санаторных учреждениях и учреждениях отдыха и туризма – не менее 3% общей вместимости здания.

6.1.4 В спортивных и зрелищных зданиях и сооружениях количество мест в залах и на трибунах для лиц с ограниченными возможностями здоровья необходимо устанавливать из расчета 1 место на каждые 300 мест, но не менее 4 мест для лиц с ограниченными возможностями здоровья, при общей вместимости до 1 тыс.чел., а при большей вместимости – 20 мест плюс по 1% на каждые 100 мест сверх 1 тыс.чел.

6.1.5 В зданиях, предназначенных для пребывания или посещения лиц с ограниченными возможностями здоровья общая вместимость помещений, выходящих в тупиковый коридор, не должна превышать 30 чел.

В жилых блоках специализированных дошкольных учреждений и зданий для лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушениями зрения не допускается устройство выходов в тупиковый общий коридор из помещений, предназначенных для постоянного пребывания лиц с ограниченными возможностями здоровья.

6.1.6 Встроенные в жилые здания или встроенно-пристроенные к ним помещения культурно-бытового и медицинского обслуживания лиц с ограниченными возможностями здоровья необходимо располагать не выше второго этажа.

6.1.7 В учреждениях медицинского обслуживания населения, а также в зданиях и сооружениях спортивного назначения необходимо предусматривать кабинет врача площадью не менее 16 м^2 и помещение для массажа площадью из расчета не менее 16 м^2 на каждый массажный стол с комнатой площадью не менее 16 м^2 для переодевания лиц с ограниченными возможностями здоровья.

6.1.8 При проектировании вестибюля и гардероба в общественных зданиях и сооружениях необходимо предусматривать места для людей, сопровождающих лиц с ограниченными возможностями здоровья, из расчета не менее $0,5 \text{ м}^2$ на каждое лицо с ограниченными возможностями здоровья.

6.1.9 Жилые помещения специализированных жилых зданий и территориальных центров социального обслуживания необходимо проектировать с балконами (лоджиями) глубиной не менее 1,4 м.

6.1.10 В зрительных залах необходимо предусматривать не менее трех зрительских мест, оборудуемых индивидуальными слуховыми аппаратами для лиц с ограниченными возможностями здоровья с ослабленным слухом или нарушением зрения. Места для лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках не необходимо располагать группами численностью более трех в одном ряду.

6.1.11 Пути движения лиц с ограниченными возможностями здоровья внутри здания: габариты, уклоны, выступы, проемы необходимо проектировать в соответствии с требованиями нормативных документов к путям эвакуации людей из здания с учетом расчетных условий для аварийных ситуаций.

Не допускается в расчете путей эвакуации лиц с ограниченными возможностями здоровья учитывать лестницы 3-го типа.

Пандус, служащий путем эвакуации со второго и более высоких этажей, должен быть непосредственно связан с выходом наружу из здания.

Не допускается предусматривать пути эвакуации лиц с ограниченными возможностями здоровья по открытым наружным металлическим лестницам.

6.1.12 В зданиях массового посещения на подходных путях к лифтам, пандусам или транспортерам, минимальная ширина пространства должна быть не менее 140 см (в том числе коридоров).

Максимальная длина коридора общего пользования – 20 м.

В тех случаях, когда устраиваются коридоры большей длины, их делают в плане криволинейными (ступенчатыми) и применяют для их отделки материалы различных цветов.

6.2 Жилые здания

6.2.1 Из общего числа квартир – 3-5% квартир должны проектироваться и строиться для лиц с ограниченными возможностями здоровья, 15-20% – для

престарелых людей, 50% – на семью, где есть члены лиц с ограниченными возможностями здоровья.

В каждом жилом доме должны предусматриваться квартиры для лиц с ограниченными возможностями здоровья, но не более 15%. Такие квартиры необходимо размещать на первых этажах и по возможности в каждом подъезде многоэтажного дома.

Во избежание чрезмерной концентрации лиц с ограниченными возможностями здоровья желательно в одном здании создавать не более семи квартир для лиц с ограниченными возможностями здоровья, из них не более трех с выходами на одну лестничную площадку.

6.2.2 Окна комнат, в которых проживают слепые, необходимо ориентировать на Ю и Ю-В (в I, II, III климатических районах), в IV климатическом районе допускается ориентация на все стороны горизонта, кроме С-З и Ю-З.

Для создания повышенной естественной освещенности рабочих поверхностей в комнате, где проживает слепой, необходимо предусмотреть максимальный проем окна. Коэффициент естественного освещения (КЕО) для наиболее удаленной от окна зоны помещения необходимо принимать не менее 2,5%. Окна не должны затеняться противостоящими зданиями.

Посадка деревьев с высокой кроной допустима не ближе 10 м от стены со светопроемами.

Высоту подоконника необходимо принимать не более 106 см, что позволяет наблюдать из окна сидя для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

Окна должны открываться без особых усилий и проявления ловкости.

6.2.3 Двери должны быть легкими и легко открываться. Свободная ширина проема двери не менее 80 см, свободная ширина наружной двери не менее 90 см.

Со стороны открывания двери должно быть свободное пространство шириной не менее 400 мм, чтобы сидя в кресле-коляске взяться за ручку двери.

6.2.4 Для людей с ограниченной подвижностью рекомендуется проектировать жилье свободной, гибкой планировки. Несущих стен и конструкций в интерьере должно быть, как можно меньше. Предпочтительнее комнаты, квадратные в плане.

Проходные помещения, санузлы, кухни, столовые, а также одна из спален должны легко переоборудоваться в помещения для лиц с ограниченной подвижностью.

Должна быть предусмотрена возможность увеличения площади туалета.

Все комнаты должны иметь двери.

Должны быть предусмотрены места для разворота кресла-коляски в коридорах, вестибюле, у лифта, мусоропровода, у входа в квартиру.

Необходимо предусмотреть пространство рядом с навесной дверью, чтобы коляска не попадала при открывании двери наружу в пределы дуги поворота.

6.2.5 Рекомендуемая площадь квартир для лиц с недостатком зрения приведена в таблице 4.

Таблица 4

Тип квартир	Верхние пределы общей площади квартир, м ²	Число проживающих слепых (С) и зрячих (З), чел.	Примечание
однокомнатная	36-40	1с, 1с + 1з, 2с	Одиночка, Супруги без детей
двухкомнатная	53-56	1с + 1з, 1с + 2з, 2с + 1з	Супруги без детей, супруги с одним ребенком, семья разных поколений с разной степенью родства
трехкомнатная	65-67	1с + 3з, 2с + 1з	
четырёхкомнатная	77-78	1с + 3з, 2с + 2з, 1с + 3з, 2с + 2з, 1с + 4з	
П р и м е ч а н и я 1 Верхние пределы общей площади квартир даны без учета площади балконов, лоджий и веранд. 2 Квартиры для лиц с недостатком зрения не необходимо располагать в двух уровнях.			

6.2.6 У кровати лиц с ограниченными возможностями здоровья должно быть пространство для разворота кресла-коляски на 180° (желательно на 360°), т.е. глубина пространства для перемещения кресла-коляски у кровати 150х150 см.

Для лиц с тяжелыми недостатками кровать должна иметь доступ с обеих сторон.

Должен быть непосредственный доступ из спальни в санузел. При наличии нескольких спален, по крайней мере одна спальня должна иметь размеры, достаточные для использования ее человеком с ограниченной подвижностью. Такая спальня должна иметь прямую связь с санузлом и балконом.

6.2.7 Необходимо непосредственное соединение кухни с жилой (столовой) зоной.

Между кухней и столовой двери не делаются, или устраивается раздвижная дверь.

Необходимо предусмотреть передаточное окно из кухни в столовую или жилую комнату.

Для лиц с ограниченной подвижностью рекомендуется совмещение столовой и кухни в одном помещении, при этом расстояние между обеденным

столом и плитой, а также между столом и рабочим пространством должно быть, как можно меньшим.

6.2.8 Размеры входной части должны обеспечивать возможность поворота на кресле-коляске на 360°.

Переднюю в квартирах для лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушением зрения необходимо проектировать не менее 1,6 м.

Разница уровней полов жилой комнаты и открытого помещения, а также высота порога, балконной двери должна быть минимальными.

Ограждения балконов в виде решеток или сплошных экранов должны быть достаточно жесткими. За верхнюю часть ограждения должно быть удобно держаться руками. В случае применения сплошных экранов ограждения их высота должна быть 60 см с открытым поручнем на высоте 105 см от уровня пола.

7 Здания и сооружения спортивного назначения

7.1 Общие требования

7.1.1 Залы и помещения, предназначенные для физкультурно-оздоровительных занятий лиц с ограниченными возможностями здоровья, необходимо проектировать в составе спортивных корпусов встроенными в здания другого назначения, или пристроенными к ним, а также в отдельно стоящих зданиях.

7.1.2 Для занятий лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушением зрения не допускается использование отдельных площадок и зон, выгороженных в многосекционных залах перегородками, не обеспечивающими акустической изоляции. В спортивных залах, предназначенных для этих категорий людей, необходимо предусматривать звукопоглощающие акустические потолки, а на стенах залов – обшивку мягкими и упругими материалами на высоту не менее 2 м от пола и установку горизонтальных поручней.

7.1.3 Вдоль беговой дорожки со стороны зрительских мест необходимо предусматривать полосу безопасности шириной не менее 1 м, а за ее пределами – свободное пространство шириной не менее 3 м для размещения лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках.

7.1.4 Вокруг зон и площадок для занятий лиц с ограниченными возможностями здоровья пользующихся при передвижении креслами-колясками, необходимо устраивать полосы безопасности шириной не менее 2 м, а по торцевым (коротким) сторонам игровых площадок – не менее 3 м. На теннисных кортах зона безопасности должна быть увеличена: вдоль площадок до 4 м, по торцевым сторонам – до 6 м.

7.1.5 В случае если беговая дорожка отделена от зрительских мест ограждением, в нем необходимо предусматривать проходы для лиц с ограниченными возможностями здоровья на расстоянии друг от друга не менее

100 м.

7.1.6 Для обеспечения ориентации и безопасности спортсменов с нарушением зрения необходимо:

- использовать в качестве ориентиров для направления движения звуковые маяки;

- устраивать по периметру игровых площадок полосу ориентации шириной не менее 1,5 м с прилегающей к ней полосой безопасности шириной не менее 2,5 м;

- устраивать полосу ориентации шириной не менее 2 м вдоль дорожек для бега или разбега перед прыжком;

- предусматривать на беговой дорожке зону старта длиной по направлению движения не менее 5 м и зону финиша – длиной не менее 25 м;

- устраивать полосу ориентации шириной не менее 1,2 м по периметру ванн бассейнов.

Полосы ориентации, а также повороты беговых дорожек, зоны стартов и финишей, толчковые зоны при прыжках должны выделяться фактурной поверхностью покрытия с ярким контрастным цветом.

7.1.7 На открытых плоскостных сооружениях, предназначенных для занятий лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушением зрения, необходимо предусматривать защиту от шума зон и площадок зелеными насаждениями с суммарным расчетным уровнем звукозащиты по летнему периоду года не ниже 3 дБ.

7.1.8 При проектировании бани сухого жара (сауны) ее помещение необходимо располагать в отдельно стоящем здании либо на первом этаже здания не ниже второй степени огнестойкости с соблюдением требований СН КР 21-01.

7.2 Плавательные бассейны

7.2.1 По периметру ванн бассейнов необходимо предусматривать обходную дорожку шириной, не менее, м: для открытых бассейнов – 2,5; для бассейнов в залах – 2. Ширина дорожки со стороны стартовых тумбочек и входов из раздевальных помещений должна быть не менее 3,5 м.

7.2.2 Вдоль стен зала бассейна и на входах в зал из помещений для переодевания и душевых необходимо устанавливать горизонтальные поручни на высоте от пола в пределах от 0,9 до 1,2 м, а в залах с бассейном для детей – на уровне 0,5 м от пола.

7.2.3 По внешнему периметру обходных дорожек вокруг открытых бассейнов необходимо предусматривать ограждения высотой не менее 1 м с поручнями.

7.2.4. В мелкой части ванны бассейна для спуска в воду необходимо устраивать лестницу шириной не менее 0,9 м, с шириной проступей не менее 0,3 м и высотой подступенков не более 0,14 м. Лестница должна иметь стационарные поручни.

7.2.5 Размеры ванны бассейна для детей должны быть, не менее, м: в дошкольных учреждениях и домах-интернатах – 3х7, в школах-интернатах – 6х12,5.

Глубина ванны бассейна по уровню воды должна приниматься переменной, м:

для детей дошкольного возраста 0,6-0,8;

для детей школьного возраста 0,8-1,05;

для детей в домах-интернатах 0,25-0,5.

7.2.6. Для спуска в воду и подъема из не лиц с ограниченными возможностями здоровья с поражениями опорно-двигательного аппарата необходимо использовать желоба или специальные подъемники.

7.3 Вспомогательные помещения

7.3.1 В помещениях раздевальных необходимо предусматривать для занимающихся лиц с ограниченными возможностями здоровья:

- места для хранения кресел-колясок;

- индивидуальные кабины площадью каждая не менее 4 м² для переодевания из расчета по одной кабине на трех одновременно занимающихся лиц с ограниченными возможностями здоровья, пользующихся креслами-колясками;

не менее двух индивидуальных шкафов высотой не более 1,7 м для хранения костылей и протезов;

скамью длиной не менее 3 м, шириной не менее 0,7 м и высотой не более 0,5 м в помещениях раздевальных; вокруг скамьи должно быть обеспечено свободное пространство для подъезда к ней лиц с ограниченными возможностями здоровья на кресле-коляске. При невозможности устройства указанной скамьи необходимо предусматривать вдоль одной из стен установку скамьи шириной не менее 0,6 м.

7.3.2 При проектировании раздевальных необходимо предусматривать для лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках с сопровождающими не менее двух блоков площадью каждый не менее 14 м², оборудованных тремя двухъярусными шкафами для одежды, с собственными душевой кабиной и уборной. При расчетной пропускной способности спортивного здания или сооружения более 35 лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках, число таких блоков должно быть не менее четырех.

7.3.3 Индивидуальные шкафы для хранения одежды лиц с ограниченными возможностями здоровья, пользующихся креслами-колясками, необходимо располагать в нижнем ярусе. При открытом способе хранения домашней одежды крючки в раздевальных должны устанавливаться на высоте от пола не более 1,3 м.

7.3.4 Ножные проходные ванны на пути к бассейну из помещений раздевальных необходимо проектировать с учетом возможности проезда через них лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках.

7.3.5 При раздевальных необходимо предусматривать комнату отдыха расчетной площадью не менее $0,4 \text{ м}^2$ на каждого из одновременно занимающихся лиц с ограниченными возможностями здоровья на креслах-колясках, а при сауне площадью не менее 20 м^2 .

8 Специализированные здания и сооружения

8.1. Специализированные стационарные учреждения

8.1.1 Жилые помещения в специализированных стационарных учреждениях необходимо проектировать непроходными и в составе жилых ячеек, которые должны объединяться в жилые группы вместимостью не более 25 человек.

8.1.2 В специализированных учреждениях для лиц с ограниченными возможностями здоровья должны предусматриваться помещения культурно-бытового и медицинского обслуживания.

При проектировании специализированных жилых зданий в комплексе с учреждениями специализированных центров медицинской, социальной и профессиональной реабилитации, а также учебно-производственного назначения помещения для указанных учреждений необходимо включать в состав жилых зданий или располагать их во встроенно-пристроенном либо отдельно стоящем блоке, связанном с жилыми зданиями крытым, а при необходимости и отапливаемым переходом.

8.1.3 Для обслуживания каждой жилой группы в домах-интернатах для лиц с ограниченными возможностями здоровья необходимо предусматривать помещения площадью, не менее, м^2 :

ванную комнату – 12;

уборную – 4,5;

душевую кабину – 3 с местом для переодевания;

санитарную комнату – 16;

комнату для бытовых нужд – 12; кладовые для чистого и грязного белья. Кроме того, в составе жилой ячейки для способных к самообслуживанию лиц с ограниченными возможностями здоровья должны предусматриваться комната общения расчетной площадью не менее $1,2 \text{ м}^2$ на каждого проживающего и кухня-буфетная (не менее $0,6 \text{ м}^2$ на каждого проживающего).

8.1.4 В домах-интернатах для лиц с ограниченными возможностями здоровья необходимо, предусматривать помещение или место площадью не менее 4 м^2 для хранения медицинских тележек и кресел-колясок.

8.1.5 При проектировании психоневрологических интернатов необходимо предусматривать отделения: реабилитационного профиля для свободного содержания пациентов; лечебно-восстановительного профиля для наблюдательного содержания пациентов, постельного содержания для пациентов, нуждающихся в постоянном уходе.

8.1.6 При размещении столовой психоневрологического интерната в

отдельно стоящем здании необходимо предусматривать вестибюль с гардеробом, расчетную площадь которых необходимо принимать не менее 0,25 м² на каждое посадочное место в обеденном зале.

8.1.7 В противопожарных перегородках и стенах, отделяющих группы жилых помещений от ведущих в блоки помещений обслуживания коридоров и переходов, а также в помещениях кладовых и мастерских, связанных с хранением и переработкой стораемых материалов, необходимо предусматривать противопожарные двери 2-го типа.

8.2. Территориальные центры социального обслуживания

8.2.1 Территориальные центры социального обслуживания необходимо проектировать двух основных типов: надомного обслуживания и дневного пребывания, которые допускается объединять в одном здании в качестве отделений единого центра, а также включать в состав домов-интернатов для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

При объединении территориального центра со специализированным учреждением медицинской, социальной и профессиональной реабилитации или его отделениями необходимо совмещать аналогичные помещения и службы.

8.2.2 При включении территориального центра социального обслуживания или его отделений в состав жилого здания, рассчитанного на проживание лиц с ограниченными возможностями здоровья, помещения территориального центра должны проектироваться с учетом обслуживания дополнительно не менее 30% численности лиц с ограниченными возможностями здоровья, проживающих в здании.

8.2.3 При территориальном центре социального обслуживания должны предусматриваться регистратура-справочная и помещения для общих лечебных мероприятий площадью, не менее, кв.м в составе:

двух процедурных, каждая – 12;

перевязочной – 22;

трех кабинетов, каждый – 18;

лабораторных помещений – 14 (общая площадь);

двух помещений, каждое – 12 для примерки и подгонки протезов, а также отдельные кладовые чистого и грязного белья.

8.2.4 Учебно-производственные классы и мастерские должны располагаться во встроенных, встроенно-пристроенных или отдельно стоящих блоках помещений с соблюдением условий эвакуации лиц с ограниченными возможностями здоровья и противопожарных требований, соответствующих профилю классов и мастерских.

8.2.5 В состав отделения дневного пребывания необходимо включать помещения площадью, не менее, м²:

гардеробной – 15;

комнат, каждая – 36 для пребывания лиц с ограниченными возможностями здоровья и престарелых;

комнат, каждая – 16 для дневного отдыха;
кухни-буфетной – 9;
душевой кабины с комнатой для переодевания.

8.2.6 Помещения для пребывания лиц с ограниченными возможностями здоровья должны объединяться в группы вместимостью не более 25 чел. И располагаться, как правило, на первом этаже здания. При расположении помещений дневного пребывания выше второго этажа необходимо предусматривать лифт.

8.2.7 В составе центра или отделения надомного обслуживания необходимо предусматривать диспетчерский пункт и комнаты персонала с кладовыми для хранения продуктов, а также отдельные кладовые для чистого и грязного белья.

9 Специализированные учреждения реабилитации лиц с ограниченными возможностями здоровья

9.1 Специализированные учреждения реабилитации лиц с ограниченными возможностями здоровья должны проектироваться как центры медицинской, социальной и профессиональной реабилитации в местах проживания санаторно-курортные учреждения для лиц с ограниченными возможностями здоровья с поражениями опорно-двигательного аппарата.

9.2 В составе специализированных учреждений реабилитации лиц с ограниченными возможностями здоровья необходимо предусматривать мастерские по ремонту протезов и кресел-колясок, помещение для хранения кресел-колясок, а также помещения для профессиональной реабилитации.

Жилые помещения необходимо отделять от помещений учебно-производственного назначения противопожарными перекрытиями 3-го типа.

9.3 При проектировании специализированного центра медицинской, социальной и профессиональной реабилитации необходимо предусматривать основные группы помещений:

для оздоровительных мероприятий и занятий лечебной физкультурой;
медицинского назначения;
служебно-бытового назначения.

9.4 В группе помещений для оздоровительных мероприятий и занятий лечебной физкультурой необходимо предусматривать: универсальный спортивный зал для игр и занятий общей физической подготовкой, тренажерный зал и плавательный бассейн с набором вспомогательных помещений для подводного душа-массажа, массажа и мануальной терапии, баню-сауну.

9.5 В составе группы помещений медицинского назначения необходимо предусматривать: кабинет электро- и светолечения, кабинет теплолечения, помещение рефлексотерапии с кабинетом врача, кабинет групповой психотерапии.

В кабинете электро- и светолечения покрытие пола должно быть выполнено из электроизоляционных материалов. Облицовка стен кабинета

керамической плиткой не допускается.

9.6 В специализированных санаториях для лиц с ограниченными возможностями здоровья с нарушениями функций опорно-двигательного аппарата кроме помещений, общих для санаториев всех профилей, необходимо включить дополнительно: кабинет дуоденального зондирования и кабинет для взятия желудочного сока в составе диагностического отделения, кабинет для электростимуляции мышц и процедурные желудочно-кишечного профиля в составе отделения физиотерапии: отделения бактериологическое и грязелечения, а также кабинеты врачей проктолога и уролога.

9.7 В составе группы жилых помещений необходимо предусматривать помещения для занятий лечебной физкультурой, обучения ходьбе, массажные кабинеты.

9.8 Площадь комнат в санаторных учреждениях для лиц с ограниченными возможностями здоровья необходимо принимать, не менее, м²:

одноместных – 11;

двухместных – 16. При жилых комнатах должны предусматриваться прихожие площадью не менее 4,5 м² и санитарные узлы.

10 Специализированные детские учреждения

10.1 Общие требования

10.1.1 При проектировании специализированных детских учреждений для детей с нарушениями слуха, зрения, опорно-двигательного аппарата, развития и речи необходимо предусматривать группы помещений: для проживания детей; для физкультурных, музыкальных и специальных занятий; медицинского обслуживания; пищеблока; служебного и хозяйственно-бытового назначения.

10.1.2 В домах-интернатах для обучаемых детей и школах-интернатах необходимо предусматривать также учебные помещения и учебно-производственные мастерские.

10.1.3 В специализированных детских учреждениях при отсутствии возможности стирки белья в коммунальных прачечных должна предусматриваться прачечная либо постирочная. Прачечная должна проектироваться с учетом работы в две смены производительностью не менее 1 кг в день сухого белья на каждого передвигающегося воспитанника и 2 кг белья на лежащего.

10.2. Помещения для проживания детей

10.2.1 Группы помещений для проживания детей необходимо проектировать в составе:

групповых ячеек – для детей дошкольного возраста;

учебно-жилых ячеек – для детей младшего школьного возраста;

жилых ячеек – для детей среднего и старшего возраста в школах-интернатах и домах-интернатах.

10.2.2 В состав жилых и учебно-жилых ячеек необходимо включать помещения расчетной площадью на одного проживающего, не менее, м^2 :

спальные комнаты – 4;

в домах-интернатах для лежачих детей – 6;

комнаты дневного пребывания – 3;

классные комнаты в учебно-жилых ячейках – 2,5;

гардеробные – 1;

буфетные для необучаемых умственно отсталых детей – 0,5;

санитарно-гигиенические помещения – 1;

для сушки одежды – 0,35;

кладовые – 0,5, а также помещения дежурного воспитателя с кладовой личных детских вещей.

Состав и размеры групповых ячеек в дошкольных учреждениях необходимо принимать в соответствии с требованиями разделов 5, 6 и 7 СН КР 31-04.

10.2.3 В составе жилой ячейки для учащихся старших классов школ-интернатов должны предусматриваться дополнительно комнаты для индивидуальных занятий расчетной площадью на 1 воспитанника не менее $1,5 \text{ м}^2$, а для детей с последствиями полиомиелита и церебральных параличей – не менее $1,8 \text{ м}^2$.

10.3. Учебные и учебно-производственные помещения

10.3.1 В школах-интернатах необходимо предусматривать:

- учебные кабинеты расчетной площадью на 1 учащегося не менее $2,5 \text{ м}^2$ – для детей с нарушениями слуха и развития, не менее 3 м^2 – для детей с нарушениями зрения, последствиями полиомиелита и церебральных параличей;

- учебные лаборатории расчетной площадью на 1 учащегося не менее 3 м^2 – для детей с нарушениями слуха и развития, не менее $3,5 \text{ м}^2$ – для детей с нарушениями зрения, последствиями полиомиелита и церебральных параличей;

- учебный кабинет для лепки и рельефного рисования расчетной площадью на 1 учащегося не менее 4 м^2 – для детей с нарушениями зрения.

10.3.2 При каждом учебном кабинете и лабораториях необходимо предусматривать помещения лаборантской площадью не менее 18 м^2 .

10.3.3 Размеры рекреационных помещений для детей среднего и старшего школьного возраста необходимо назначать из расчета не менее $1,2 \text{ м}^2$ на одного ребенка. В учебно-жилых ячейках для детей младшего школьного возраста в качестве рекреационных помещений допускается использовать комнаты дневного пребывания.

10.3.4 В составе учебно-производственных мастерских, которые должны располагаться в отдельном блоке при школе-интернате или доме-интернате и обеспечиваться удобной связью с учебными и жилыми помещениями, а также выходом на участок, необходимо предусматривать:

- мастерские для учащихся младших классов расчетной площадью на 1 место, не менее, м^2 : 2 – для детей с нарушениями слуха и развития, и 2,5 – для

детей с нарушениями зрения, последствиями полиомиелита и церебральных параличей;

- мастерские для учащихся средних и старших классов расчетной площадью на 1 место, не менее, м^2 : 5 – для детей с нарушениями слуха и развития, 5,5 – для детей с нарушениями зрения и последствиями полиомиелита и церебральных параличей;

мастерскую для производственного труда со складскими помещениями и кабинетом организатора работ, проектируемыми в соответствии с технологическими требованиями к производимым работам.

10.3.5 В дошкольных учреждениях необходимо предусматривать помещение площадью не менее 24 м^2 для предметно-практического обучения детей и один логопедический кабинет площадью не менее 12 м^2 на каждые 4 группы жилых или учебно-жилых ячеек.

10.4. Помещения для физкультурных, музыкальных и специальных занятий

10.4.1 В школах-интернатах должны проектироваться залы для физкультурных, музыкальных и ритмических занятий, бассейн.

10.4.2 В школах и домах-интернатах необходимо предусматривать помещения для библиотеки, для кружковых занятий и актовый зал с эстрадой и кинопроекционной. Размеры актового зала должны определяться из расчета размещения в нем не менее 75% всех воспитанников исходя из площади не менее $0,8 \text{ м}^2$ на каждого ребенка.

10.5. Помещения медицинского обслуживания

10.5.1 В дошкольных учреждениях для обеспечения медицинского обслуживания детей должны предусматриваться кабинеты врача, физиотерапевтический, массажный, процедурный, а также изолятор.

10.5.2 В школах-интернатах и домах-интернатах в состав помещений медицинского обслуживания должны входить приемно-карантинное отделение, изолятор, кабинеты врачей и врачей консультантов, комната старшей медицинской сестры, физиотерапевтический кабинет, общеклиническая лаборатория и помещение аптеки.

10.5.3 Карантинное отделение необходимо проектировать из расчета 1 место на каждые 30 детей в учреждении.

Помещения карантинного отделения и изолятор должны располагаться на первом этаже с отдельным входом и проектироваться по типу санитарного пропускника.

10.5.4 Вместимость изолятора должна приниматься из расчета 1 место на каждые 50 детей в дошкольном учреждении и на каждые 20 детей – в школе-интернате.

Палаты изолятора необходимо проектировать на одно или два места, каждая расчетной площадью не менее 6 м^2 на одно место.

В дошкольных учреждениях медицинская комната при изоляторе должна

иметь отдельный вход из коридора и размещаться в смежной с одной из палат изолятора.

10.6. Пищеблок

10.6.1 В составе пищеблока школ и домов-интернатов необходимо предусматривать отдельные обеденные залы для детей и персонала, производственные, административно-бытовые и складские помещения.

10.6.2 Обеденные залы в школах-интернатах необходимо определять с учетом организации питания не менее 70% общего числа учащихся в две посадки расчетной площадью на 1 место, не менее, м²:

1,6 – для детей с нарушениями зрения, последствиями полиомиелита и церебральных параличей;

1,3 – для детей с нарушениями слуха и развития отсталых детей.

В школах-интернатах для детей с последствиями полиомиелита и церебральных параличей, а также в домах-интернатах обеденные залы необходимо предусматривать только на самостоятельно передвигающихся воспитанников при организации их питания в одну смену.

11 Ландшафтно-рекреационная территория

11.1 Бульвары необходимо размещать на жилых улицах, а не на магистральных.

При решении открытых общественных пространств большое значение необходимо уделять элементам и деталям.

11.2 Предусматривать садовую скульптуру, которая может восприниматься не только визуально, но и на ощупь, а также специальные скульптуры, которые звучат при движении воздуха .

В местах массового отдыха необходимо предусматривать комфортабельную мебель для лиц с ограниченными возможностями здоровья – сиденья и столы для настольных игр.

11.3 К водным устройствам – бассейнам, фонтанам, питьевым источникам и т.п. должен быть обеспечен удобный подход.

Места для отдыха должны иметь затенение – перголы, зонтики и т.п.

Замоещение должно быть нескользким и неблестящим.

Газон не должен окаймляться бордюрным камнем.

Приложение 1 (обязательное)

График 1. Зависимость длины марша пандуса от величины его уклона

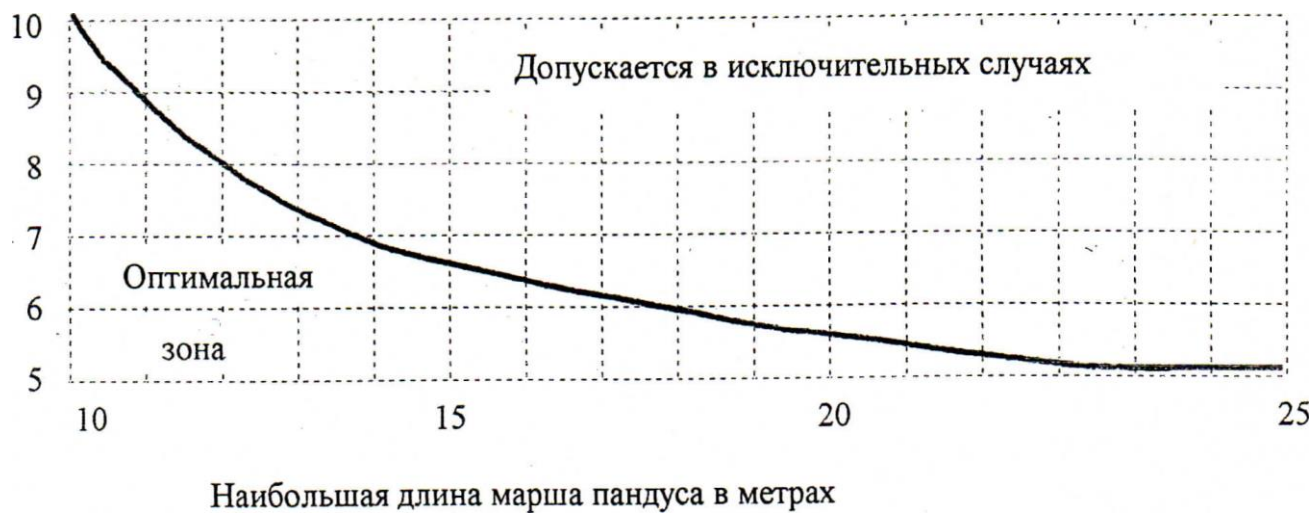
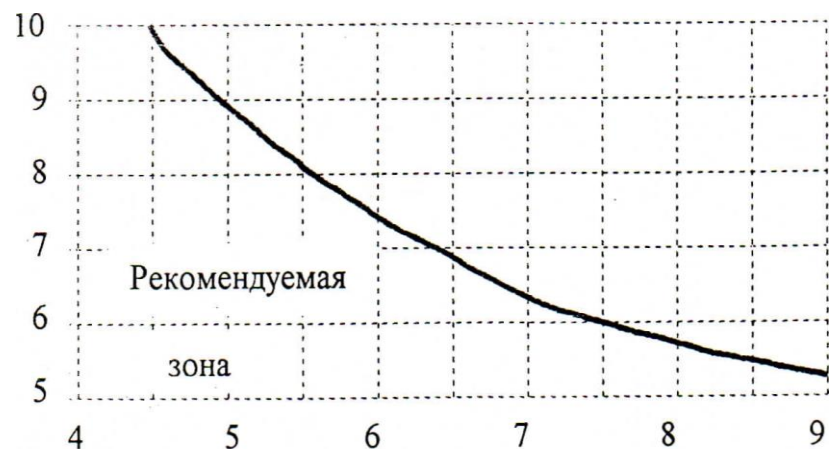

График 2. Зависимость внутреннего радиуса винтового пандуса от величины его уклона

%

Приложение 2 (обязательное)

Требования, учитываемые при строительстве зданий и сооружений

Размеры зон, необходимых для поворота кресла-коляски, см			Ширина проезда по прямой, см	Ширина коридора, см	Ширина дверного проема в свету, см	Размер санузла, см	Размер кабин лифта, см	Наклон пандуса, см	Высота кнопок выключателей (от пола), см
90°	180°	360°							
130x130	130x160	160x160	90	180 ⁴⁾ 200 ⁹⁾	85	150x220 180x190 208x190	100x120 140x140	1:20	–
180x190	180x190	180x180 200x200 ²⁾ 170x170 ⁵⁾ 210x210 ⁶⁾	105	150 ³⁾ 200 ⁴⁾	75 ⁵⁾ 83 ⁶⁾ 86	225x225 ⁸⁾ 220x260	110x200 ⁷⁾ 170x150	1:7 ⁷⁾	91-137 120-150 100-140

¹⁾ При противоположном движении колес;

²⁾ При движении только одного ведущего колеса;

³⁾ При движении кресла-коляски и человека;

⁴⁾ Для разъезда двух кресел-колясок;

⁵⁾ Для кресла-коляски с ручным ободом;

⁶⁾ Для кресла-коляски с электродвигателем;

⁷⁾ При движении кресла-коляски сопровождающим лицом и при небольшой длине пандуса: 4-5 м;

⁸⁾ Уборная общего пользования;

⁹⁾ В специальных домах для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КУРУЛУШ ЧЕНЕМДЕРИ**Курулуштагы ченемдик документтер тутуму****ДЕН СООЛУГУНУН МҮМКҮНЧҮЛҮКТӨРҮ ЧЕКТЕЛГЕН АДАМДАРДЫН
МУКТАЖДЫКТАРЫН ЭСКЕ АЛУУ МЕНЕН ЖАШОО-ТУРМУШУНУН
ЧӨЙРӨСҮН ДОЛБООРЛОО****ПРОЕКТИРОВАНИЕ СРЕДЫ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ ПОТРЕБНОСТЕЙ
ЛИЦ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ**

The design of the living environment taking into account
the needs of persons with disabilities
health

Киргизүү датасы 2018-жылдын 28-декабры

1 Жалпы жоболор

Ушул ченемдер ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын керектөөлөрүн эске алып, толук жарамдуу тиричилик чөйрөсүн түзүү максатында калк жашаган жерлерде долбоорлоого, мерчмедөөгө жана курууга, жаңы имараттарды курууга долбоорлорду иштеп чыгууга жана эксплуатацияланып жаткан имараттарды жана курулмаларды реконструкциялоого жайылтылат.

Кыргыз Республикасынын “Мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын укуктары жана кепилдиктери жөнүндө” мыйзамынын 43-44-беренелерине ылайык мамлекеттик бийлик органдары, жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдары, юридикалык жактар менчик формасына карабастан, Мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга турак, коомдук, административдик жана өндүрүш имараттарга, курулмаларга жана жайларга, эс алуу жана башка маданий-оюн-зоок мекемелерине, ошондой эле коомдук транспорт жана транспорт байланыштары, байланышуу жана маалымат каражаттары менен тоскоолдуксуз пайдаланууга, эркин ориентация алуу жана жүрүүгө шарттарды камсыздоого милдеттүү. Ошондой эле калктуу пункттарды долбоорлоо жана куруу, турак райондорду калыптандыруу, долбоорлоо чечимдерди иштеп чыгуу, имараттарды, курулмаларды, алардын ичинде аэропортторду, темир жол вокзалдарын, комплексттерди жана коммуникацияларды ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген жактардын пайдалануусуна жеткиликтүү болуусун эске алып ыңгайлаштырып өндүрүү керек.

Турган имараттарды жана курулмаларды, ошондой эле тарыхый жана маданий эстеликтерди реконструкциялоодо ушул документте баяндалган талаптар (коопсуздук талаптарынан тышкары) толук көлөмдө аткарылышы мүмкүн болбой калган учурда, аймактык архитектура жана шаар куруу, мамлекеттик көзөмөл,

калкты социалдык жактан коргоо (ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын коомдук уюмдарын кошуп) органдары менен макулдашуу боюнча ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар менен кары-картандардын жашоо-тиричилигин, ошондой эле жүргүнчүлөрдүн балдар коляскалары менен жүрүүсүн эң жогорку деңгээлде камсыздоочу чечимдерди кабыл алуу керек.

Ушул документтин талаптары калктуу жерлердин курулушун долбоорлоо мерчемдерин иштеп чыккан жана ал жерлерде курууну, ошондой эле айрым имараттардын, курулмалардын жана алардын турак-жарандык жана өндүрүш милдетиндеги комплекстеринин долбоордук чечимдерин ишке ашырган, тиешелүү лицензиялары жана тастыктамалары бар бардык министрликтер, ведомстволор, ишканалар, мекемелер, уюмдар үчүн милдеттүү болуп эсептелет.

2 Ченемдик шилтемелер

Ушул курулуш ченемдеринде төмөндөгү документтерге ченемдик шилтемелер пайдаланылды:

Кыргыз Республикасынын 2008-жылдын 3-апрелиндеги №38 “Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын укугу жана кепилдиги жөнүндө” мыйзамы;

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттигинин 2016-ж. 27-майындагы № 6-нпа буйругу менен бекитилген "Шаарларды жана шаар тибиндеги калктуу пункттарды пландаштыруу жана куруу жөнүндө эрежелер топтому;

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Архитектура, курулуш жана турак-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттигинин 2016-ж. 20-сентябрындагы № 7-нпа буйругу менен бекитилген Кыргыз Республикасында айылдык калктуу конуштардын аймактарын пландаштыруу жана куруу боюнча эрежелер топтому;

КЧЖЭ 2.04.01-85* Имараттардын ички суу түтүктөрү жана канализациясы;

КР КЧЖЭ 23-02-00 Курулуш климатологиясы;

КР КЧ 21-01:2018 Имараттардын жана курулмалардын өрт коопсуздугу;

КР КЧ 31-04:2018 Коомдук имараттар жана курулмалар.

3 Терминдер жана аныктамалар

Ушул курулуш эрежелеринде төмөндөгү терминдер тийиштүү аныктамалары менен берилген:

3.1 адаптацияланган кирүү: Аз кыймылдуу кардарларга, алардын ичинде кресло-коляскада отурган адамдарга ылайыкталган кирүү эшиги;

3.2 архитектуралык-мерчемдик шарттар: Курулушобъектисинин негизги параметрлерине, жайгашуусуна, функциялык милдетине карата, ошондой эле

шаар куруу документтерине ылайык объектти долбоорлоого архитектуралык шарттарды жана талаптарды, инженердик тарамдарга кошулууга техникалык шарттарды, санитардык, өрткө каршы, экологиялык шарттарды жана чектөөлөрдү камтыган аймактык архитектура жана шаар куруу органдары тарабынан берилген документ;

3.3. коопсуздук аймагы: Адамдар өрттүн кооптуу факторлорунун таасиринен корголгон же ал жерде өрттүн кооптуу факторлору жокко эсе же уруксат берилген чектен ашпаган зона.

3.4 бордюрпандусу (түшүү): Кармагычы жок кресло-коляска колдонгон адамдардын тоскоолдуксуз кыймылы үчүн эки ар кандай деңгээлдеги беттин ыкташуусу үчүн арналган жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдун эңкейиши.

3.5 маалыматтардын визуалдык каражаттары: Угуу органынын функциялары бузулган адамдардын кабыл алуу өзгөчөлүгүн эске алып, таануунун күчөтүлгөн мүнөздөлүшүнө ээ болгон көрүп айырмалоочу тексттер, белги, символ, жарык сигналдары түрүндөгү маалыматтарды алып жүрүүчүлөр.

3.6 шилөө: Канализацияга бириктирилбеген даараткананын же жуунду төгүүчү жердин жер алдындагы бөлүгү болгон кир-коктор чогулуучу жер.

3.7 тыш өлчөм (габарит): Архитектура чөйрөсүндөгү элементтердин(буюмдардын жана мейкиндердин), алардын чыгып турган бөлүктөрү боюнча ички (жарыктагы) жана тышкы (таза түрүндө) өлчөмдөрү.

3.8 даараткананын жеткиликтүү кабинасы: Коомдук (эркек жана аялдар) дааратканалардын блокторунда жайгашкан, жабдылуусу боюнча – ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын бардык топтору үчүн, ал эми кресло-коляскада отурган адамдын габариттери боюнча жеткиликтүү бир гана унитагы бар жеке кабина.

3.9 ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдары үчүн жеткиликтүү имараттар жана курулмалар: Имараттардын жана курулмалардын ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдары үчүн жеткиликтүүлүгүн жана кооптуулугун камсыздоо боюнча ченемдик талаптарга жооп берген архитектуралык-мерчемдөөчү, инженердик-техникалык, эргономикалык, конструкциялык жана уюштуруу иш-чаралардын комплекси ишке ашкан имараттар жана курулмалар.

3.10 кыймылдын жеткиликтүү маршруту: Маршруттун аяккы чекитине тоскоолдорсуз жетип, кызматты пайдаланууга мүмкүндүк берген тейлөө жайлары жана жерлери.

3.11 жетүүгө мүмкүн болгондук: Тейлөөчү жерлердин пайдалануучу объекти болгон буюмду колдонууга (ага жетүүгө) мүмкүндүк түзүүнү камсыздаган параметрлерге ээ болуу касиети.

3.12 кызмат көрсөтүү (тейлөө) зонасы: Жайда же тилкеде кызмат көрсөтүүчү жерлердин жыйындысы.

3.13 инвентардык пандус: Убактылуу же эпизоддук пайдаланууга арналган курулма, мисалы, чогултуп-ажыратылуучу, үстү ачылма, суурма, улама, тоголотмо ж.б.у.с.

3.14 майыптуулук: Социалдык-юридикалык статус, бул статусту ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган мыйзам менен аныкталган тартипте, жактын физикалык, психикалык же акыл-эсинин туруктуу бузулууларын болжолдоп аныктайт. Бузулуулардын деңгээлине жараша майыптуулуктун I, II жана III топторун аныкташат. 18 жашка чейинки балдар “ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген бала” категориясына кирет

3.15 инфратүзүм: Кыргыз Республикасынын аймагындагы турак, административдик ж.б. имараттардын, курулмалардын, жөө жүргүнчүлөр үчүн тротуралардын, автомобиль жолдорунун, коомдук транспорттун, коммуникация каражаттарынын ж.б. техникалык каражаттардын жыйындысы;

3.16 чөнтөк: Жайдын же коммуникациялык жолдун чегине алардын чегинен тышкары ыкташкан боштук же мейкиндик.

3.17 тиркеш коэффициент: Үстүнкү бетке болгон жүктөмгө горизонталдуу реакциянын катышы.

3.18 лифт холлу: Лифттин кире беришинде жайгашкан, адатта, эшиктер менен чектелген атайын жай.

3.19 ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар: Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын катарына жаракат алуунун же кемтиктердин натыйжасында жашоо-тиричилигинин чектелишине алып келген, организмдин функцияларынын туруктуу бузулуу оорусу менен коштолгон, ден соолугунун начардыгы аларды социалдык жактан коргоо жана калыбына келтирүү зарылдыгын туудурган адамдар кирет;

3.20 люфт-клозет: Үйдүн ичиндеги жылуу, жер алдында фекалдарды шилөөсү бар даараткана, ал жакка фекалийлер агын (фан) трубасы аркылуу, жайдын тышындагы шилөө люгунатүшөт. Салттуу чыгаруучу аңы бар дааратканалардан люфт-клозет жылытуучу жайда жайгашат, ошондуктан сөзсүз атайын желдетүүчү люфт-канал жүргүзүлөт, люфт-канал жылытуучу түзүлүштөргө ыкталат, ал эми фекалдарды чыгаруучу люк сыртта жайгашат.

3.21 тейлөө жерлери: Имараттын, жайдын, курулманын, зонанын кардарга кызмат көрсөтүү үчүн уюштурулуп, жабдылган бөлүктөрү.

3.22 тосмо: Жөө жүргүнчүлөр үчүн жол беттеринин айырмасы болгон жерлердеги белгилерде, кооптуу жерлердин тегерегинде же салаңдап турган тоскоолдордо тикесинен орнотулган тосмо конструкция.

3.23 жашоо-тиричиликтин чектелиши – Адамдын өзүн-өзү тейлөөгө, өз алдынча жүрүүгө, ориентир алууга, баарлашууга, өзүнүн жүрүм-турумун контролдоого, окууга жана эмгектенүүгө толугу менен же жарым-жартылай жөндөмдүүлүгүн жоготуусу.

3.24 бир тараптуу кыймыл пандусу: Бир убакытта бир эле адамдын жүрүшүнө арналган, туткаларынын ортосундагы аралык 0,9-1,0 м болгон курулма.

3.25 пиктограмма: Ишмердүүлүктүн түрүн, кыймыл-аракетти же жайдын арналышын көрсөткөн символикалык сүрөт.

3.26 жекече тейлөө жайы: Мекеменин (ишкананын) персоналы аз кыймылда болгон кардарды тейлөөнү же өзүн-өзү тейлөөнү ишке ашыруу үчүн кабина же кабинет. Кабинанын (кабинеттин) чен өлчөмү (габариттери), эреже катары, коштоп жүрүүчү адамды да эске алып жасалууга тийиш.

3.27 туурасынан кеткен эңкейиш: Кыймылдын багытына перпендикулярдуу болгон үстүнкү беттин эңкейиши.

3.28 тутка: Тепкичтин же пандустун компоненти, ал кыймыл учурунда багыт берип, колдун деңгээлинде таянычты камсыздайт.

3.29 үйдүн жанындагы жер тилкеси: Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен аныкталган тартипте чектери аныкталган, өзүнө үйгө чектеш аймакты, анын ичинде жашыл бактар, короо ичиндеги ирригациялык тарамдар(магистрал жана берүүчү каналдардан тышкары) жана тышкы жарык берүү тарамдары, чарба, балдар жана спорт аянтчалары, катуу тиричилик таштандыларын чогултуу үчүн аянтчалар, жана башка кирген тилке.

3.30 кыймыл жолу: Тилкеде жүрүү үчүн (жолчолор, тротуарлар, пандустар ж.б.), ошондой эле имараттардын жана курулмалардын ичинде (тике жана вертикалдуу коммуникациялар) ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар, алардын ичинде кресло-колясканы колдонгон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар пайдаланган жөө жүрүгүнчүлөр үчүн жол.

3.31 атайын адистештирилген уюм: Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды ар дайым карап, тейлөө үчүн социалдык жана медициналык милдеттеги уюм, алардын ичинде: интернат-үй, хоспис, медайымдар кароочу үй, калыбына келтирүүчү борбор, кары-картандар үчүн турак үй, ошондой эле ар кандай деңгээлдеги жана багытта окутуу үчүн атайын билим берүүчү уюмдар жана башка.

3.32 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын транспорттук каражаттарын коюу үчүн атайын ылайыкташтырылган жай (парковка): Кресло-коляскачан ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жеке транспорттук каражаттарын коюу үчүн атайын ылайыкташтырылган жайда (парковкада) машина-орун.

3.33 атайын адистештирилген стационардык мекемелер – Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын убактылуу жүрүшүнө жана аларга зарыл болгон жеке калыбына келтирүү программасына ылайык медициналык жардамды көрсөтүү үчүн мамалекеттик же жеке мекемелер (интернат-үйлөр);

3.34 атайын адистештирилген транспорт: Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын колдонуусуна жеткиликтүү болгон атайын ыңгайлаштыруулары бар транспорт каражаттарынын каалагандай түрү;

3.35 атайын ылайыкташтырылган элемент: (Ченемделүүчү объект катары) адамдын ден соолугунун кемтигинин белгилүү түрүн же алардын тобун эске алган ылайыкташтыруу боюнча атайын талаптар коюлган элемент.

3.36 дүлөйлөр котормочусу: Оозеки кепти жаңсоо тилине жанатескерисинче которуу боюнча адис.

3.37 маалыматты дененин сезүүсү аркылуу берүүчү каражаттар: Тийгизүү аркылуу кабыл алган жана азиз ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды берилүүчү маалыматты алып жүрүүчү каражаттар.

3.38 даараткананын универсалдуу кабинасы: Кресло-коляска колдонгон же ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга же коштоп жүрүүчүсү бар азиз адамдарга арналган, унитаз, кол жуугуч жана башка керектүү нерселер менен жабдылган автономдуу жайгашкан даараткана кабинасы.

3.39 тилке: Зарыл болгон учурларда объект менен байланышкан функциялык жактан байланышкан курулушту жүргүзүп жаткан жакка тиешелүү, курулуш, реконструкциялоо, капиталдык ремонттоо объектисинин жайгашкан жер тилкеси (аймагы).

3.40 хоспис: Акысыз медициналык-социалдык мекеме, ал жерде айкыпас дартка чалдыккандарга жана алардын үй-бүлөлөрүнө психологиялык, рухий, юридикалык жардам ооруп жаткан учурда жана оорулунун көзү өткөндөн кийин да көрсөтүлөт.

3.41 Брайль шрифти: Көзү такыр көрбөгөн (азиз) жана начар көргөндөр үчүн рельефтүү-чекиттүү атайын шрифт.

3.42 элемент: Имараттын, курулманын, жайдын же тилкенин архитектуралык, техникалык же механикалык компоненти.

4 Калктуу жерлерди мерчемдөө жана ал жерлерде куруу

4.1 Негизги жоболор

4.1.1 Долбоорлоодо Кыргыз Республикасында шаарларды жана шаар тибиндеги калктуу пункттарды мерчемдөө жана ал жерлерде куруу боюнча эрежелер жыйнагынын жана Кыргыз Республикасында шаарларды жана айылдык калктуу пункттардын аймактарын мерчемдөө жана ал жерлерде куруу боюнча эрежелер жыйнагынын, алардын ичинде коомдук имараттарды жана курулмаларды долбоорлоо боюнча ченемдердин жана башка иштеп жаткан ченемдик документтердин талаптарын тутуу керек.

4.1.2 Калктуу жерлерди мерчемдөө жана ал жерлерде курууга долбоорлорду

иштеп чыгууда ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын толук жарамдуу жашоо-тиричилиги үчүн шарттарды түзүү зарылчылыгын эске алуу керек.

4.1.3 Калктуу жерлердин турак райондору жана алардын көчө-жол тарамы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген жөө жүргүнчүлөр үчүн маршруттарды төшөөнү, коомдук транспортко түшүүчү аянтчаларга жана жерлерге жеткиликтүү жолдорду түзүүнү эске алып долбоорлонушу керек.

4.1.4 Жаңы курулуш жүрүп жаткан райондордо кресло-коляскачан ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн батирлери бар турак имараттардын жайгашуурадиусу күнүмдүк керектелүүчү товарларды сатуучу жана турмуш-тиричилик жактан тейлөөчү ишканаларынын пункттары 300м алыс эмес болушун камсыздашы керек. Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын кыймылы болуп турган жолдордогу пандустардын эңкейиши төмөндөгүлөрдөн көп болбошу керек:

- имараттын, курулманын ичинде 1:6;
- стационардык дарылоо мекемелеринин ичинде..... 1:20;
- стационардык дарылоо мекемелеринин тышында..... 1:8;

-имараттын ичинде же тышында коляскачан ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын кыймылы болуп турган жолдордо ...1:12, КР 31-04.

4.1.5 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар жана балдар үчүн атайын адистештирилген стационардык мекемелерин өрт деполорунан, алардын ичинде өнөр жай ишканаларынан, транспорт тынымсыз жүргөн көчөлөрдөн жана жолдордон жана темир жолдордон, ошондой эле ызычуусу жогору болгон, абанын жана жер кыртышынын булганышынын булагы болгон жерлерден 3000 м алыс эмес жайгаштыруу керек.

4.1.6 Угуусу жана көрүүсү бузулган балдар үчүн атайын адистештирилген мекемелерин радиостанциялардан, радиорелейлик орнотмолордон жана пульттардан 1500 м кем эмес аралыкта жайгаштыруу керек.

4.1.7 Генералдык мерчемде социалдык инфратүзүмдүн объекттери көрсөтүлөт. Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын аталган объекттерге автоунаалары үчүн атайын парковка орундарга жана гараждарга жеткиликтүүлүк камсыздалышы керек.

4.1.8 Шаардын түзүмүндөгү ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды медициналык жактан тейлөөчү жана калыбына келтирүүчү атайын адистештирилген мекемелердин жайгаштырылышын жана алардын сыйдыргычтыгын белгилүү шаарда, райондо, кичи райондо чыныгы жана болжолдуу керектөө боюнча аныктоо керек.

4.1.9 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн үй-интернаттарынын сыйдыргычтыгын шаардын же башка калктуу пункттун жана ага чектеш райондун 58 жаштан жогору (аялдар) жана 65 жаштан жогору (эркектер) тургундарынын пайызына жараша 1000 кишиге 2-9 орун эсеби боюнча

аныкташ керек.

4.1.10 Шаар куруу документтеринин долбоорлорун иштеп чыгуунун бардык баскычтарында жана түрлөрүндө, курулуштун майда-чүйдөсүнө чейин мерчемделүүчү долбоорлордон (мерчемдөө документтеринен) тышкары, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жашоо-тиричилик шарттарын камсыздоо боюнча талаптар курулуш чөйрөсүнө тийиштүү ченемдик документтерде аныкталат.

4.1.11 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын керектөөлөрүн эске алган социалдык инфратүзүмдүн объектерин реконструкциялоо жана курууга курулуштун долбоорун, майда-чүйдөсүнө чейин мерчемделүүчү долбоорлорду жана долбоорлоо документтерин иштеп чыгуу уруксат берүүчү документтердин негизинде ишке ашырылат.

4.1.12 Курулуштун же курулуш объектисинин архитектуралык-мерчемделүүчү шарттарын жергиликтүү архитектура органдары долбоорлоого даярдоодо жана бекитүүдө негизги милдеттүү талаптар аныкталышы керек. Алардын архитектура жана шаар куруу каражаттары менен аткарылышы курулуп жаткан имараттардын жана курулмалардын ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга жеткиликтүүлүк шарттарын түзүүнү камсыздайт.

4.2 Аймактардын өлчөмдөрү

4.2.1 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн үй-интернаттардын, социалдык тейлөө борборлорунун жана атайын адистештирилген балдар мекемелеринин жер тилкелеринин эсептик аянтын 1-жана 2-таблицаарга ылайык кабыл алуу керек.

1-таблица

Имараттардын типтери	Орундардын сыйдыргычтыгы	1 орунга жер тилкесинин аянты, м ² , кем эмес
Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын үчүн үй-интернаттары	до 50	200
	51-100	175
	101-200	125
	201-300	100
Аймактык социалдык тейлөө борборлору	до 50	150
	51-75	125
	76-100	100
Э с к е р т ү ү – шаар четинде, парктардын жана токой-парктардын, ошондой эле түзүлгөн курулуштун шарттарында жайгашкан үй-интернаттардын жер тилкесинин аянтын азайтууга жол берилет, бирок 20%дан көп эмес.		

2-таблица

Параллель класстард ын саны	Балдар үчүн атайын мектеп-интернаттарда 1 тарбиялануучуга жер тилкесинин аянты, м ² , кем эмес			
	Бузулуулары бар			Полиомиелиттин кесепттеринен жабыркаган жана шал ооруулуулар
	угуу	көрүү	интеллектт ин	
1	200	205	225	180
2	160	160	180	140

4.2.2 Мектепке чейинки атайын адистештирилген мекеменин жер тилкелеринин эсептик аянтын 1 орунга 60 м² кем эмес кабыл алуу керек.

4.2.3 Акыл-ээси артта калган балдар үчүн үй-интернаттардын жер тилкелеринин эсептик аянтын 3-таблицага ылайык кабыл алуу керек.

3-таблица

1 тарбиялануучуга жер тилкесинин аянты, м ² , кем эмес			
Окутулуучу балдар үчүн		Окутулбаган балдар үчүн	
Өз алдынча жүрө алгандарга	Өз алдынча жүрө албагандарга	Өз алдынча жүрө алгандарга	Өз алдынча жүрө албагандарга
100	120	80	50
Э с к е р т ү ү –акыл-ээси артта калган балдар үчүнүй-интернаттардын жер тилкесинин аянтын азайтууга жол берилет, бирок 15%дан көп эмес.			

4.2.4 Акыл-ээси артта калган балдар үчүн мектепке чейинки атайын адистештирилген мекеменин жана үй-интернаттардын аймагында, IА, IБ, IГ жана IIА климаттык райондордо жайгашкандардан тышкары, КЧЖЭ 23-02 ылайык 1 тарбиялануучуга жер тилкесинин аянты 0,6 м² кем эмес эсептик аянттагы окутуу-тажрыйба аянтчаларын караштыруу керек.

4.2.5 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн үй-интернаттар жана атайын адистештирилген балдар мекемелеринин жер тилкелери бийиктиги 1,6 м кем эмес тосмолуу болушу керек, ал эми психоневрологиялык интернаттардын жана акыл-ээси артта калган балдар үчүн – 2 м кем эмес коргон болушу керек.

5 Чөйрөнүн, имараттын жана курулмалардын негизги элементтери

5.1 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга зоналардын жана мейкиндердин параметрлери (көрсөткүчтөрү)

5.1.1 Кресло-колясканы коюу үчүн зонанын туурасы 0,9 м кем эмес, узундугу 1,5 м кем эмес болууга тийиш.

5.1.2 Имаратта кандай болсо, тилкеде да ошондой болгон таза турушундагы коммуникациялык өткөөлдүн кыймыл тилкесинин туурасы кресло-коляска бир багытта кетип бара жатканда 1,5 м кем болбошу керек, ал эми карама-каршы кыймылда - 1,8 м кем эмес болууга тийиш.

Галереялардын, лоджиялардын жана балкондордун туурасы (санаторийлерде, мейманканаларда ж.б.) жарыкта 1,5 м кем эмес болушу керек. Ушул ченемдин 5.6.3п. ылайык, дубалдагы эшик жана ачык тешиктердин туурасы таза турушунда 0,9 м кем эмес болушу керек.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар колдонгон ар кандай жабдыктарга жана эмеректерге кире бериштин туурасы 0,9 м кем эмес болушу керек.

5.1.3 Чыгып турган конструкциялардын төмөн жагына чейинки бийиктик 2,1м кем эмес болушу керек.

5.1.4 Кресло-коляскаларды 90°ка бурууда маневр кылуу үчүн мейкиндин өлчөмү 1,4x1,4 м кем эмес кабыл алынышы керек, ал эми артка 180°ка бурулганда - 1,4x1,5 м кем эмес болууга тийиш.

Бурулуу радиусу 0,75 м кем эмес болгон туюк коридорлордо кресло-коляскалардын толук бурулушуна мүмкүндүктү камсыз кылуу керек.

Эшиктин маңдайында турган кресло-коляскалардын маневри үчүн мейкиндин тереңдиги эшик “өзүнөн”(тышка) ачылган учурда 1,2 м кем эмес болууга тийиш, ал эми “өзүнө” (ичке) ачкан учурда - 1,5 м эмес болууга тийиш.

5.1.5 Имараттын конструкциялык элементтери жана кыймыл жолдорунун чен өлчөмдөрүндө (габариттеринде), дубалдарда ж.б. тик беттерде 0,7 метрден: имараттын ичинде –полдун деңгээлинен 2м; имараттан тышкары –жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдун деңгээлинен 2,1 м бийиктикте жайгашкан түзүлүштөр 0,1метрден көп чыкпашы керек. Түзүлүштөрдү, көрсөткүчтөрдү өзүнчө турган тирөөчтө жайгаштырууда, алар 0,3 метрден ашык чыкпашы керек.

Имараттын бийиктиги 1,9 м кем болгон ачык тепкичинин маршынын ж.б. чыгып турган элементтеринин алдына эскертүүчү бөгөттөрдү жана тосмолорду орнотуу зарыл.

5.2 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды тейлөөчү шаар ичиндеги транспорт-жүргүнчүлөр тутуму

Шаар ичинде ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды транспорттук тейлөөнү уюштуруу боюнча мүмкүн болгон варианттар сунушталат:

5.2.1 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды транспорттук тейлөө тутумун уюштуруу транспорт каражаттарын, мисалга, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды ташууга атайын ыңгайлаштырылып жабдылган бекитилген ыраатамага ылайык белгилүү каттамдагы автобустарды же кичи автобустарды пайлануунун негизинде коомдук тейлөөгө окшош уюштуруу. Мындай каттамдар ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын артыкчылыктуу кыймыл трассасынын негизинде түзүлүшү мүмкүн. Алар калкты социалдык коргоо органдарынын катышуусу менен жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын коомдук бирикмелеринин пикирин эске алып аныкталат;

5.2.2 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды ташууга ылайыкталган атайын (кайталанма) кыймыл каттамын же кадимки транспорттор менен бир катар (автобус, троллейбус ж.б.) кичи автобустардын каттамын уюштуруу;

5.2.3 Алдын ала тапшырык же чакыруу боюнча атайын жабдылган автобустарда же автоунааларда ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды ташууну камсыздаган атайын транспорт кызматын түзүү;

5.2.4 Бардык физикалык же экономикалык жактан кадимки транспорт каражаттарын пайдаланууга мүмкүн болбогон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдары бар үй-бүлөлөрдү алар үчүн ыңгайлаштырылган жеке транспорт каражаттары менен камсыздоо;

5.2.5 Көрсөтүлгөн варианттардын ичинен ар кандай айкалыштырылган тутумдар.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды шаар ичиндеги транспорт менен тейлөөнүн тигил же бул схемасын тандоо транспорт ишканаларынын менчик формасын, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жайгашуу өзгөчөлүгүн жана алардын кыймыл каттамына артыкчылык берүүсүн эске алып, экономикалык максатка ылайыктуулугуна негизделиши керек.

5.3 Жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдор жана өткөөлдөр

5.3.1 Квартал ичиндеги өткөөлдөрдү (кичи райондордун, алардын ичинде туюкөткөөлдөрдү) туурасы 2 м кем эмес коштоочу тротуарларысыз долбоорлоого жол берилбейт.

Кресло-коляскаларды колдонгон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн жөө жүргүнчүлөр жолдорунун жана тротуарларынын эңкейиши: узатасынан - 5%, туурасынан - 1% ашпоого тийиш.

Суу буруунун талаптары боюнча буга жол берилген учурларда, тротуардын (жөө жүргүнчүлөр жолдордун) туурасынан горизонталдуу профиль караштыруу сунушталат.

Рельефтин шарттарынан улам аталган чектерди камсыздоо мүмкүн болбогон учурларда, узатасынан кеткен эңкейишти 10%га чейин жолдун 12 метринен көп

эмес, түшүүнү бойлото кыймыл тарапка 1,2 м созулган аралыктагы горизонталдуу аянттарды түзүп, көбөйтүү керек.

5.3.2 Жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдор көчөнүн автоунаа өткөн бөлүгү менен кесилишкен жерлеринде тротурадын борт таштарынын бийиктиги 2,5 см кем эмес болууга тийиш жана 4 см ашпаш керек (пандус менен). Өткөөлдөрдө үстүнкү кыры кесилген борт таштарын жана унаа өтүүчү бөлүктүн кендигин тарыткан түшүүлөрдү колдонууга жол берилбейт.

Ири жана татаал транспорт развязкаларындагы өткөөлдөрдү коргоочу тосмолор менен жабдуу керек.

Тынымсыз кыймыл болгон магистралдык көчөнүн, ылдам жана жүк ташуучу жолдордун унаа өтүүчү бөлүгүнө тротуралардын (жөө жүргүнчүлөр жолдорунун) түз ыкташуусуна жол берилбейт. Алардын ортосуна бөлүп-коргоочу туурасы 5 м кем эмес жашылдандыруучу тилкени орнотуу зарыл;

магистралдык көчөнүн унаа өтүүчү бөлүгүнөн жана аянттардан тротуарларды 3 м кем эмес бөлүп туруучу тилке менен бөлүш керек;

жергиликтүү көчөлөрдүн тротуарларын көчөнүн унаа өтүүчү бөлүгүнөн 2 м кем эмес бөлүп туруучу тилке менен бөлүш керек.

5.3.3 3төн көп кыймыл тилкесинен турган көчөнүн унаа өтүүчү бөлүгүндөгү же шаар көчөсүндөгү жөө жүргүнчүлөр үчүн өткөөлдөрдү коопсуздук жерлери менен жасоо керек. Коопсуздук жерлери аркылуу жөө жүргүнчүлөр үчүн өткөөлдөрдүн кендиги 3 м кем эмес болуп, узундугу – 2 м кем эмес болууга тийиш.

5.3.4 Турак жана кичи райондордо ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын кыймылына арналган жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдорду жана тротуарларды бойлото 300метрден кем эмес аралыктарда кар жана жаан-чачындан коргоочу сереси бар эс алуу үчүн отургучтар каралышы керек.

Жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдордун ар бир 30 м сайынкресло-коляскачан ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын эс алуусу үчүн аянтчаларды караштыруу керек. Жөө жүргүнчүлөрдүн кыймылы багытында аянттын өлчөмү 1х1,7 м, ал эми анда кресло-коляска 180°ка бурула турган учурда -1,5х1,8 м болушу керек.

Эгерде тротуардагы кресло-колясканы айланып өтүүгө мүмкүн болсо, анда эс алуу үчүн аянтчаларды караштырбай койсо болот.

Узатасынан эңкейиши 6%га чейин болгон тротуарларда жана жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдордо ар бир 6 м сайын кыймыл тарапка 1,2 м созулган горизонталдуу эс алуу аянтчаларын жасоо керек.

5.3.5 Жөнгө салынган кыймылдагы магистралдык көчөлөрдүн жана жергиликтүү көчөлөрдүн (бөлүүчү тилке жок болгон учурда) унаалар жүргөн бөлүгүнө түз ыкташкан тротуарларды жана жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдорду, ошондой эле ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн кооптуу тилкелерди жана мейкиндерди 5 см кем эмес бийиктиктеги борт ташы менен тосуу керек. Таштын үстүнкү кыры горизонталдуу болушу керек.

5.3.6 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды эвакуациялоо жолдорун долбоорлоодо бул жолдор ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын кыймылына коопсуз болуусун, алардын жеткиликтүүлүгүн жана коопсуздугун камсыздоо талаптарына ылайык келиши керек экендиги эске алынууга тийиш.

5.3.7 Жер алдындагы жөө жүргүнчүлөр үчүн өткөөлдөрдөгү ошол көчөнүн каршы тараптарындагы тротуарларынын байланышуусун түзүүдө, өткөөлгө тротуарлардын ар бирининен карама–каршы түшүү орнотуу максатка ылайык келет. Чыгуулардын бири тепкич маршы түрүндө болушу керек, экинчиси – жөө жүргүнчүлөргө пандус түрүндө болуп, эңкейиш бурчу ушул ченемдердин 5.6.1. п. келтирилгендей болушу керек.

5.3.8 Жер алдындагы жөө жүргүнчүлөр үчүн өткөөлдөрдөгү жарык берүү өткөөлгө ыкташкан тротуарлардыкынан же жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдордон түсү боюнча интенсивдүүрөөк болуп, айырмаланып турушу керек.

5.3.9 Көчөнүн унаа жүргөн бөлүгү менен жана жергиликтүү жолдор менен бир деңгээлдеги жер алдындагы жөө жүргүнчүлөр үчүн өткөөлдөрдү жөө жүргүнчүлөрдөн соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарөздөрү транспорттун кыймылын жөнгө салган светофор менен жабдуу керек.

Жол чыракдын сигналдарын алмаштырып турууну жөнгө салган кол кнопкаларын жабуунун үстүнөн 105 см бийик эмес жайгаштыруу керек.

Жол чыракдын сигналдарын, көбүнчө төмөн жыштыктагы дабыш сигналдары менен кайталоо (коңгуроо ж.б. сыяктуу) сунушталат.

Өтүүгө уруксат берген сигналдардын иштөө убакыты жөө жүргүнчүлөрдүн кыймылынын ылдамдыгына ылайык болушу керек:

- орточо жөө жүргүнчүнүн ылдамдыгы – 76-82 м/мин;
- 75 жаштагы жөө жүргүнчүнүн ылдамдыгы – 66 м/мин;
- кресло-коляскадагы жүргүнчүнүн ылдамдыгы – 46 м/мин.

5.3.10 Жөө жүргүнчүлөрдүн өткөөлдөрүндө тротуарды чыгарып коюу (өткөөлдүн аралыгын азайтуу) керек.

5.3.11 Кыймылы оор адамдарды, алардын ичинде кресло-коляскадагыларды машиналарга отургузуу ыңгайлуу болуш үчүн зарыл болгон машина токтотуучу жерге ыкташкан өткөөлдүн туурасын 120 см кылып жасаш керек.

5.3.12 Бөлүү тилкеси бар жолдордун кесилишинде кыймылдын багытын көрсөтүүчү так көрсөткүчтөр болушу керек.

5.3.13 Магистралдар аралык аймактын бардык узундугунда унаа өткөөлдөрдүн жергиликтүү өтмөлөрүн түзбөгөнгө аракет кылуу керек.

5.3.14 Тургундардын саны 3000ден ашуун болгон турак үйлөрдүн тобуна алпаруучу кичи райондордун ичиндеги унаа өткөөлдөр көп кабаттуу курулуштун зонасында туурасы 1,5 м тротураы бар, туурасы 5,5 м болгон эки тилкелүү кыймылда кабыл алынат.

5.4 Жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдордун жана полдордун жабуусу

5.4.1 Жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдордун, пандустардын соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар колдонгон имараттардагы жана курулмалардагы бөлмөлөрдүн полдорунун жабуусунун үстү катуу жана бекем болуп, кургак жана ным абалда сыйгаланбашы керек, ошондой эле сыйгаланууга каршы тилке менен жабылууга тийиш.

5.4.2 Жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдордун, пандустардын жана тротуарлардын жабуусу үчүн төгүлгөн, өтө кырдалган же структурланган материалдарды колдонууга жол берилбейт. Бетон плиталарынан жасалган жабуулар тегиз болуп, плиталардын ортосундагы тигиштердин калыңдыгы 1,5 см көп болбошу керек.

Төшөөнүн чети чектешкен газондун деңгээлинде болушу керек.

Жол жабууларынын үстүн карборунд - өлчөмү 4-5 мм көп эсмес болгон учтуу бурчтуу таш бөлүкчөлөр менен иштеп чыгуу сунушталат.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жолунда жолдордун төшөлүшүнүн чети тегиз эмес болушу ылайыксыз.

Төшөлүү жалтырак болбошу керек.

5.4.3 Сыйгаланбаган жабуулар катары тигиштери көп (майда глазуранбаган керамика мозаикасы), беттери профилденген, буудай сымак же булалуу жабуулар, же тормоз сапаттары бар серпилмелүү – жасалма материалдардан “коопсуз полдор” колдонулса болот.

Полдордун жабуулары нымдап тазалоого боло турган болушу керек (полихлорвинил жана линолеумду колдонуу сунушталбайт).

Килем жабуулары, өзгөчө килемдердин четтери, тыгыз бекитилиши керек. Түктүү килем жабуунун калыңдыгы, түктүн бийиктиги эске алынганда 1,3 см көп болбошу керек.

5.4.4 Көрүүсү бузулганден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар байма-бай келип турган имараттарда ориентацияларын жакшыртуу үчүн ар кандай зонадагы полдорду ар кандай катуулукта кылуу керек.

Спорт залдарында оюн аянтчаларынын жана такыр көрбөгөн жана көрүүсү бузулган адамдар үчүн машыгуу зоналарынын полунун жабуулары тегиз жана жылмакай болушу керек.

Тепкич, лифт жана башка тоскоолдуктардын алдында полдун 0,6 -1,0 м узундугундагы жабуулар катуулук интенсивдүүлүгүн же рельефтин сүрөтүн өзгөртүп туруусу керек.

5.4.5 Сарыктыруучу тутумдун решёткалары жана башка решёткалар кыймылга тоскоолдук жаратышат, себеби аларга таяктар, балдактар, така жана атайын транспорт каражаттарынын дөңгөлөктөрү такалып калышы мүмкүн. Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жолунда орноштурулган решёткалардын кабыргалары кыймылдын багытына перпендикулярдуу жайгашып, бири биринен 1,3 см көп эмес аралыкта болууга тийиш.

5.4.6 Көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга тоскоолдуктарга (тепкичтерге, жөө жүргүнчүлөрдүн өткөөлүнө, коопсуздук жери бүткөндүгү ж.б.) жакындагандыгы тууралуу эскертүүчү

маалыматты берүү жолдордун жана тротуарлардын жабуусунун үстүнкү катмарынын фактуарсынын өзгөрүүсү менен, рельефтүү багытоочу тилкелер менен, же ачык карама-каршы түстөр менен (ачык кызгылт-сары же ачык сары түс менен) камсыздалат.

5.5 Автоунаа коюу жайлары жана аялдамалар

5.5.1 Турак райондордун аймагынын чегинде, ошондой эле калкты маданий-тиричилик жактан тейлөө мекемелеринин, соода жана эс алуу ишканаларынын, спорт имараттарынын жана курулмаларынын жанында, эмгекти колдонуу жерлеринде жайгашкан ачык автоунаа коюу жайларында ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жеке автоунаа каражаттары үчүн орун бөлүнүп берилиши керек жана атайын белги менен белгилениши керек.

Мындай орундардын минималдуу санын төмөндөгү эсеп менен кабыл алуу керек: унаа коюу жайда жалпы орундун саны 100гө чейин болсо, 4%, бирок бир орундан кем эмес; жалпы орундун саны 101-200гө чейин болсо, 3% ; жалпы орундун саны 201-1000 болсо, 2%; жалпы орундун саны 1000ден ашуун болсо, ар бир 100 орунга 1%, плюс 20.

5.5.2 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн атайын адистештирилген имараттарга жана курулмаларга караштуу унаа коюу жайларында ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын унаалары үчүн 10%дан кем эмес орун бөлүнүшү керек, ал эми кыр арка сөөгүн дарылоо жана таянгыч-кыймылдаткыч аппаратынын функциясын калыбына келтирүү мекемелеринин жанында 20%дан кем эмес орун берилиши керек.

5.5.3 Убактылуу унаа коюу жайлары (узак эмес токтотууда) имаратка кирүүгө жакын караштырылса болот. Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын автоунаалары үчүн орундары бар автоунаа коюу жайлары коомдук имараттардан, курулмалардан, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар жашаган турак үйлөрдөн, ошондой эле ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын эмгеги колдонулган ишканалардын кирүүлөрүнөн 50 м көп эмес аралыкта жайгашуусу керек.

5.5.4 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды ташыган атайын адистештирилген коомдук транспортту токтотуучу аянтчаларды коомдук имараттарга кирүүлөрдөн 100м көп эмес аралыкта жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар жашаган турак үйлөрдөн 300м көп эмес аралыкта караштыруу керек.

5.5.5 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жеке автоунаа каражаттарын коюу үчүн жайлар белги менен бөлүнүп, атайын символ менен белгилениши керек. Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жеке автоунаа каражаттарын коюу үчүн жайдын туурасы 3,5 м кем эмес болууга тийиш.

5.5.6 Автоунаа коюу жайларындагы машина катарларынын ортосундагы аралык, эки тараптуу кыймылда, 2.7 м кем эмес болууга тийиш.

5.5.7 Балдак же башка бирөөлөрдүн жардамы менен жүргөн адамдар үчүн автоунаа коюу жайларын жайгаштырууда машинаны маневрлөөгө, ошондой эле бирөөлөрдүн жардамы менен жүргөн адамдардын машинага ыңгайлуу отуруусу жана андан чыгуусу үчүн жеткиликтүү орун камсыздалышы керек. Автоунаа коюулуучу орундун минималдуу туурасы 2,7 м, коңшу машиналардын ортосундагы аралык 1,1 м болуусу абзел.

5.5.8 Машиналардын ортосундагы өткөөлдөрдүн туурасын 1,52 м кылып, эки катар машиналар үчүн бир өткөөл болсо болот. Борт ташындагы ажырым (кеңдиги 80 см кем эмес) тротуарга унаа коюу жайдан тоскоолдуксуз өтүүгө керек.

5.5.9 Ачык (убактылуу) унаа коюу жайды кресло-коляскалар үчүн коюу орундар бар экендигин билдирген атайын белги менен жабдыш керек; белги тротуардан жана жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдон күндүзү жана кечки жарык берүүдө жакшы көрүнүп турушу керек.

5.5.10 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар массалык түрдө келген ишканадан жана мекемеден 300 м көп эмес аралыкта жайгашкан жеңил автоунааларды убактылуу сактоо (коюу) үчүн ачык унаа коюу жайдарда, вело-жана кресло-коляскаларды убактылуусактоо үчүн орундарды караштыруу керек.

5.5.11 Кресло-коляскаларды коюу орундарынын санын ошол автоунаа коюу жайынын сыйдыргычтыгынан 3%ды кабыл алуу керек. Бир кресло-колясканы коюу орундун өлчөмү 1,5x1,8 м болууга тийиш.

5.5.12 Ачыкунаа коюу жайдагы кресло-коляскалардын ордун жамгырдан коргоочу сере менен жабдуу керек.

5.5.13 Гаражга чейинки өткөөлдү жабык кылып же гаражды лифт менен түшүүгө боло турган жер төлөдө жайгаштыруу, же үйдүн жер төлөсүнө ыкташкан кылып жасоо керек.

Үйгө караштуу гараж жок болгон учурда, көчө кресло-коляскаларды коюу жерлерин жабык караштыруу керек.

5.5.14 Кресло-коляскаларды убактылуу же туруктуу коюу үчүн тышкы жайларга кирүүлөрдү узатасынан кеткен эңкейиши 6%дан көп болбогон пандус сыяктуу, тепкичтери жок жасоо керек. Кресло-коляскаларды сактоо үчүн бир-эки орундук жайларга кирүүнүн эшик тешиктеринин туурасын 95 см болгон учурда, пандус кирүүлөрүн 1,2 м кем эмес кабыл алуу керек. Пандус кирүүлөрүнүн узундугу 6 м көп болгон учурда, ортодо эс алуу үчүн аянтча (кресло-коляскаларды сактоочу жайга кирүү тарапта) жасоо керек. Анын узундугу 1,2 м кем эмес болууга тийиш. Пандус кирүүлөрүнүн узундугу 3 м көп болгон учурда, аны 80 см бийиктиктеги тоголок туткалар менен жабдуу керек.

5.5.15 Кресло-коляскаларды 180° буруш үчүн (тескери кыймыл үчүн) аянтчалартротуарды (жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдорду) бойлой, 1,5x1,8м өлчөмдө жасалууга тийиш. Кресло-коляскаларды буруу үчүн чектеш, кичи райондордогу өткөөлдү пайдаланууга мүмкүн болбогон учурларда, кресло-коляскаларды 90° бурууну жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдун туурасы 100 м кем эмес болгондо мүмкүн болот.

5.5.16 Жеңил автоунааларды туруктуу сактоо үчүн гараждарда вело- жана кресло-коляскаларды убактылуу сактоо үчүн 1,5x1,8 м өлчөмдөгү орундарды караштыруу керек. Мында тышкы дубалдан же ички тосмодон кресло-коляскага чейин 15 см жетпей туруш керек жана жеңил автоунаа менен кресло-колясканын ортосундагы аралык – 30 см болууга тийиш.

5.6 Пандустар жана тепкичтер

5.6.1 Денгээлдердин айырмасы 4 см ашкан жерлерде, жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдун же имараттагы жана курулмалардагы полдун горизонталдуу тилкелеринин ортосунда пандустарды, тепкичтерди жана перилаларды орнотууну караштыруу керек. Пандустардын жана алардын тосмолорунун конструкцияларын отко чыдамдуулук чеги 2 сааттан кем эмес күйбөс материалдардан жасоо керек.

Өзгөчө учурларда, ички радиусунун чоңдугу 1- тиркемесине ылайык эсептелген винт пандустарды караштырууга жол берилет. Буралган (винт) пандусунун арадагы горизонталдуу аянтчаларынын узундугу анын ички радиусу боюнча 2 м кем эмес болууга тийиш.

Жөө жүргүнчүлөр үчүн буралган (винт) жолдорду жана аларга ыкташкан тротуарларды же жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдорду чектеш тротуарлар жана жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдордон жарыгы боюнча айырмаланган жана интенсивдүүрөөк болгон көчө жарык берүүсү менен жабдыш керек.

Түз пандустарды да, бурама пандустарды да перилалар менен тосуу керек:

- 8%дан ашуун узатасынан кеткен эңкейиште – пандустун эки тарабынан тең;

- 5%кем эңкейиште – бир тараптан.

5.6.2 Пандустардын ар бир маршынын эңкейиши, анын узундугуна жараша тиркемеде көрсөтүлгөндөрдөн ашпоого тийиш.

Перрондорго алпарган темир жол бекеттеринин тоннелдеринде узатасынан кеткен 100%дан ашпаган эңкейиштеги пандустарды караштыруу максатка ылайык келет. Мындай пандустарды эки тарабынан тең 80 см бийиктиктеги туткалары бар перилалар менен жабдуу керек.

Эс алуу үчүн аянтчалары бар жөө жүргүнчүлөр үчүн пандустардын санын жана алардын жайгашуусун жер алдындагы жөө жүргүнчүлөр үчүн өткөөлдүн (же жөө жүргүнчүлөр үчүн көпүрөнүн үстүнкү түзүлүшүнүн полунун белгисинен) полунун жана тротуардын белгисинин айырмасынын чоңдугуна жараша кабыл алуу керек.

5.6.3 Пандустун максималдуу узундугу 9 м ашык кабыл алынбашы керек. (бирок бул узундук алсыз адамдар үчүн өтө эле узун болот).

Эгерде пандустун узундугу 6 м ашык болсо, 1,5 метрден арадагы тегиз эс алуу аянтчаларын жасоо керек.

Пандустун ар бир көтөрүлүшүнүн башында жана аягында пандустун туурасынан кем эмес, узундугу 1,5 м кем эмес аянтчаларды жасоо керек. Пандустун багыты өзгөрүлгөн учурда, горизонталдуу аянтчанын туурасы кресло-

колясканын бурулушун камсыздай турган болушу керек.

Турак үйлөргө, тейлөө ишканаларына, мекемелерине, коомдук дааратканаларга ыкташкан тротуарларда тепкичтерди жасоого жол берилбейт. Эңкейиш бурчу 5%дан ашпаган жана туурасы 0,9 м кем эмес пандустарды караштыруу керек.

Кыска пандустарды (эки тепкичтин ордуна) жасоого жол берилбейт.

5.6.4 Тепкич маршынын жана тепкич бөлүгүнүн чегиндеги, ошондой эле тышкы тепкичтердеги бардык баскычтар бирдей геометрияга, проступтун туурасы жана бийиктиги боюнча бирдей өлчөмгө ээ болушу керек.

Марштын туурасынын кыры боюнча, пандусту бойлой жана горизонталдуу беттин бийиктигинин айырмасы 0,45 м көп болгондо, буттун, балдактын, таяктын же колясканын сыйгаланып кетишин болтурбоо үчүн бийиктиги 0,05 м кем эмес бортик караштырылууга тийиш.

5.6.5 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жолунда тепкичтердин баскычтары туюк, тегиз, урчуюп чыккан жерлери жок жана бөдүрлүү бетүү болушу керек. Баскычтын кыры радиусу 5 см кем эмес жумуру болушу керек. Дубалга ыкташпаган тепкич марштарынын баскычтарынын четтеринде 2 см кем эмес бийиктиктеги бортиктер болушу керек.

Ички тепкичтердин проступтарынын туурасы 0,3 м кем эмес, ал эми баскычтын көтөрүлүш бийиктиги - 0,15 м көп болбошу керек. Тышкы ачык тепкичтер үчүн проступтардын туурасын 0,4 м кем эмес, баскычтын көтөрүлүш бийиктигин - 0,12 м көп эмес кабыл алуу сунушталат. Тепкичтин эсептик кеңдиги 2,5 м болгондо, кошумча бөлүп туруучу туткаларды караштыруу керек.

Подступеноксөзсүз тик (вертикалдуу) болуш керек. Подступеноксуз тепкичтерди, ошондой эле жарыш баскычтары менен тепкичтерди колдонууга уруксат берилбейт.

Тепкичтин жогорку баскычы жол жабуусуна түз ыкташпаш керек. Мындай баскычтын алдында, туурасы 60-90 см кем эмес, азиз өз таягы менен сезе турган (жабуудан катуураак) курулуш материалынан жасалган, эскертүүчү тилке орнотулушу керек.

Талап кылынган таягы менен сезүү жол жабуусуна туурасы 19-50 см болгон (материалдын бекемдигине жана жабыштыруу техникасына жараша) атайын тилкелерди (жол-курулуш материалдарынан) жабыштыруу аркылуу ишке ашат. Аталган тилкелерди жабыштыруунун ордуна жол жабуусунда 5,5 ммден 19 ммге чейин, тереңдиги 3,2 мм, ортосундагы аралыгы 19 ммден 50 ммге чейин болгон эскертүүчү кобулча тилкелерин орнотууга жол берилет.

Тепкич марштарынын биринчи жана акыркы баскычтары жабуу материалы жана түсү боюнча тепкичтин калган баскычтарынан карама-каршы болуп, марштын башталышы жана аягы туурасында маалымат берип турушу керек. Ушул максаттарда баскычтардын алдынан жарык берип турууну, туткалардын тийиштүү жерлеринин түсүн пайдаланууга болот, баскычтардын жана подступеноктордун боёгон карама-каршы кылып боёо сунушталат.

5.6.6 Тепкич маршына киргенде полдо, биринчи баскычтан 0,3 м аралыкта сүрүлбөгөн материалдан туурасы 0,4 м рельефтүү тилке орнотуу керек.

Ар бир кабатта туткада кабаттын ирети терең дөмпөк сандар менен жана Брайль шрифти менен жазылган пластина тагылыш керек. Пластинанын узундугун 8-10 см кылуу сунушталат.

Туткалар тегерек, диаметри 3 см кем эмес жана 5 см көп эмес же тик бурчтуу, калыңдыгы 4 см көп эмес болушу керек.

Тутканын чети чукул бүтүш керек, эң жакшысы кайрылган же туюк илмек менен бүткөн тутка.

Туткаларга тике эмес жарык берилиши керек.

Таткаларды тышкы таасирлерден бузулбаган материалдардан жасоого артыкчылык берилет.

Металлды пластик же винил менен каптоо керек.

Тутканы бойлото кеткен текстуралык айырмачылыктын белгилүү бир тутуму, тепкичтин башталган жана аяктаган жери жөнүндө маалымат бериши керек.

5.6.7 Экинчи жана андан жогору жактагы кабаттардан эвакуация жолу катары колдонулган пандус, имараттан жана курулмадан тышка чыккан чыгуу менен түз байланышта болушу керек.

5.6.8 Жөө жүргүнчүлөр үчүн пандустардын жол бетин эки тараптан бордюр таштары менен тосуу керек.

Бордюр таштарынын жол бетинин үстүнөн бийиктиги, перилалар болгон учурда, 5 см кем эмес болушу керек, ал эми перилалар жок болгондо - 7,5 см кем эмес. Эңкейиш 1:10 болгон учурда, борт ташынын бийиктиги - 15 см.

5.6.9 Пандустун үстүнкү бети бодуракай болуш керек. Буга куйма асфальтка кварц кумун кошуу менен жетишүүгө болот. Сыйгалак, жылмаланган цемент-бетон жол жабууларын пайдаланууга жол берилбейт.

5.6.10 Жабуулардын үстү жалтырак болбошу керек.

5.6.11 Лифти жок көп батирлүү турак үйлөрдө тепкичтер алардын үстүнөн кресло-коляскаларды жогору да, төмөн да алып өткүдөй кылып долбоорлонушу керек.

5.6.12 Тепкичтер болушунча кыска, бирок үч тепкичтен кем эмес долбоорлонушу керек. Жалгыз жана эки тепкичтүүлөргө жол берилбейт.

Ар бир марштагы баскычтардын саны, проступтардын жана подступеноктордун өлчөмдөрү бирдей болушу керек.

5.6.13 Баскычтар, пандустар жана туткалар даана бөлүнүп жана аларга жарык берилиши керек, чырактар тепкичтин, пандустун, алардын эки капталдагы чегине, төмөн жагынан да, жогору жагынан да жарык берип туруш керек. Төмөн деңгээлде орнотулган баскычтардын вертикалдуу жана горизонталдуу элементтерине багытталган чырактар коопсуздукту жогорулатат.

5.7 Имараттарга жана жайларга кирүү

5.7.1 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга ылайыкталган

имаратка жердин үстүнөн кирүү, ошондой эле ушул имарат менен бириктирилген жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга жеткиликтүү болгон ар бир жер алдындагы же жер үстүндөгү өткөөлдөрдөн чыгуулар бирден кем эмес болушу керек.

Кирүүдө контроль болгон учурда, зарыл болгон санда ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын ар кандай категорияларын өткөрүүгө ылайыкташтырылган контролдоочу түзүлүштөрдү караштыруу керек.

5.7.2 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга арналган имараттарга жана курулмаларга кирүүлөрдү жаан-чачындардан сактап, кирүүнүн алдында суу сарыктыргычы бар, мерчемде өлчөмү 1х2,5 м болгон, климаттык райондорго жараша жылытуусу менен аянтча караштыруу керек.

Имаратка кирүүдөгү сере же башка жабуу машинадан чыгууну жаап тургандай болуп караштырылышы керек.

Жабуу кирүү зонасына көлөкө кылбаш керек, ошондуктан аны айнектен кылуу абзел.

Имаратка алпараткан жолду бойлото туткаларды, же тикесинен турган тирөөчтөрдү (чырактардын жакшы көрүнгөн жана туруктуу түркүктөрү боло алат) орнотуу зарыл.

Кирүү зоналарында (жаркыроолорду жана басып бара жаткан жолдо терең көлөкөнү пайда кылбаган) чырактар каралышы керек.

Тирөөчтөр бодуракай эмес, аларды кармаганга ыңгайлуу болушу керек.

Кирүү зоналарында отургучтарга орундар караштырылышы керек.

Кирүүлөр так белгилениши керек.

5.7.3 Дубалдагы эшик жана ачык тешиктердин таза түрүндөгү туурасы 0,9 м кем эмес болушу керек. Ачык тешиктин нишасынын тереңдиги 1,0 м көп болгон учурда, анын туурасын коммуникациялык өткөөлдүн туурасы боюнча, бирок 1,2 м кем эмес кабыл алуу керек.

Эшик тешиктери, эреже катары, босогосуз жасалып, бийиктиктин айырмасы болбош керек. Босоголорду жасоо зарыл болгон учурларда, алардын бийиктиги же бийиктиктин айырмасы 0,025 м ашпоого тийиш.

5.7.4 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдаржүргөн жолдордо термелген илмектеги эшиктерди жана калиткаларды жана тегеренме эшиктерди колдонууга жол берилбейт. Эшиктин полотносу үчүн “ачык” жана “жабык” абалда кармап туруучу фиксаторлорду пайдалануу сунушталат. Автоматтык эшиктерди жана жабууда күчтү талап кылуучу эшиктерди жабууда 5 секунддан кем эмес кармалып туруучу кылып караштыруу керек.

Эвакуация жолдорунда автоматтык жана жарым автоматтык эшиктерди орнотууда, аларды эки жакка ачылма полотнолору бар тешиктер менен кайталоо керек.

5.7.5 Тунук тосмолор жана эшиктер соккуга бекем материалдардан жасалышы керек. Эшиктин төмөн жагын 0,3 м бийиктикте соккуга каршы тилке

менен коргоо керек.

Тунук тосмолордун жана эшиктердин үстүнө карама-каршы маркировканы түшүрүү керек, анын төмөн жагы полдун бетинен 1,5 м деңгээлинде болушу керек.

5.8 Лифттер

5.8.1 Пандусту орнотууга мүмкүн болбогон деңгээлдердин айырмасы болгон жерлерде, лифттерди же кресло-коляска колдонгон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарөздөрү пайдаланууга ылайыкташтырылган атайын көтөрүүчү түзүлүштөрдү орнотуу караштырылышы керек.

Эңкейиши 13%дан ашпаган, узатасынан кеткен, ошондой эле КР КЧ 31-04 4.10 жана 4.14 п. ылайык транспортерлорду колдонууга болот.

5.8.2 Кресло-коляска колдонгон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар колдонуучу лифттин кабинасынын чен өлчөмдөрү (габариттери) таза турушунда төмөндөгүдөн кем эмес өлчөмдөргө ээ болушу керек, м: туурасы – 1,1; тереңдиги– 1,5; эшик тешигинин туурасы– 0,9.

Кресло-коляска колдонгон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар колдонуучу автоматтык эшиги бар лифттин алдындагы мейкиндик тереңдиги 1,4 м кем эмес, туурасы – ар бир тарабынан лифттин эшигинин туурасынан 0,25 м кеңирээк болушу керек.

Лифттер кабинадан жана түз тышка чыгуусу бар 3-кабаттын деңгээлинен автономдуу башкарууга ээ болушу керек.

5.8.3 Экинчи жана андан жогорку кабаттарда кресло-коляска колдонгонден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын, же өз алдынча кыймылдай албаган кары-картаңдардын ар дайым болуусу каралган жайлар болгон учурда, эгердеден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардынэмгек ордун (туруктуу болгон жерлерин) биринчи кабатта уюштуруу, же 5.5 бөлүмдүн талаптары боюнча пандусту жасоо мүмкүн болбосо, имаратта жүргүнчүлөр үчүн лифт караштырылышы керек.

Лифттин кабинасы төмөндөгүдөн кем эмес өлчөмдөргө ээ болушу керек, м: туурасы – 1,1, тереңдиги– 2,2, эшик тешигинин туурасы– 0,85. Лифттин иштөө режими өрткө каршы бөлүмдөрдү ташуучу лифттердин режимине окшош.

Лифт шахтасынын жогорку зонасына тышкы абанын берилип турушу, аба тирөөсүн пайда кылыш үчүн жана өрт пайда болгон учурда шахта түтөбөс үчүн, өз алдынча канал аркылуу камсыздалышы керек.

Шахталардагы абанын ашыкча басымы 20 Па кем эмес болушу керек. Лифттер өрт учурунда иштөөдө алардын бардык тутумдары ишенимдүүлүктүн биринчи категориясы боюнча 2 сааттан кем эмес аралыкта электр энергиясы менен үзгүлтүксүз камсыздалышы керек.

5.8.4 Биринчи кабаттагы лифттен чыгууну башка бөлмөлөрдөн 1-типтеги өрткө каршы тосмолор менен жана жапкычтары бар эшиктер менен бөлүнгөн холлго же далиске караштыруу керек.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын келүүсүнө же жашоосуна эсептелген имараттарда лифт холлдорду жана аянтчаларды тепкичтердин ортосундагы аянтчалардын деңгээлдеринде жайгаштырууга жол берилбейт.

Лифт кабинасына кире бериште 150x180 см өлчөмүндөгү аянтчаны караштыруу керек.

Тепкич бөлүктөрүндө лифттин эки тарабынан тең кресло-коляскада манерв кылуу үчүн жеткиликтүү орун караштыруу керек.

Ар бир кабаттын лифтинин алдында полго туурасы 0,9 м болгон рельеф жабуусун орнотуу керек.

5.8.5 Лифттин кабинасынын полу менен лифт холлунун аянтчасынын полунун ортосундагы бийиктиктин айырмасы 0,025 м көп болбошу керек.

5.8.6 Лифт шахталары, эреже катары, жер төлө жана жерпай кабаттары менен байланышпашы керек. Лифттердин бирин жер төлө же жерпай кабаттарына чейин түшө турган кылып караштырууга жол берилет, анда лифттен чыга берген жерде тамбур-шлюз орнотулушу керек.

5.8.7 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды ташуучу лифттердин кабиналары диспетчердик пункту бар, ыкчам эки тараптуу авариялык телефон байланышы менен камсыздалууга тийиш. Лифтти чакыруу жана анын кыймылын башкаруу кнопкалары полдон 1,2 м көп эмес бийиктикте болушу керек. Лифттин кабинасында жайгашкан эки тараптуу байланыш аппараты дабышты чоңойтуучу түзүлүш менен жабдылышы керек, зарыл болгон учурларда – синхрондуу көрүп маалымат алуу түзүлүшү менен да жабдылууга тийиш.

5.8.8 Тик, эңкейип же тепкич маршын бойлой жылган платформа түрүндөгү көтөргүчтөрдү колдонгон учурларда, мындай платформанын туурасы 0,9 м кем эмес болуп, тереңдиги - 1,2 м кем эмес болушу керек.

5.9 Санитардык-гигиеналык жайлар

5.9.1 Ушул КЧнын 5.8.12п. көрсөтүлгөн мекемелерден тышкары, келүүчүлөр үчүн дааратканаларда, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн бирден кем эмес атайын даарат кабинетин караштыруу керек. Келүүчүлөр үчүн дааратканалар жок болгон учурда, келүүчүлөрдүн эсептик саны 50дөн көп же келүүчү имаратта бир сааттан ашык жүрө турган болсо, атайын даарат кабинетин караштыруу керек.

Келүүчүлөр үчүн дааратканалар жана кол жуучу жайлар ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн ыңгайлуу жерлерде жайгаштырылышы керек.

Атайын даарат кабиналарынын өлчөмдөрү төмөндөгүлөрдөн кем эмес, м: туурасы – 1,65; тереңдиги – 1,8. Эшиктери тышка ачылышы керек.

5.9.2 Жүрүүдө балдак же башка нерселерди колдонгон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн коомдук дааратканалардагы кадимки даарат кабиналарынын бирден кем эмесин капталдан туткалары менен жабдыш

керек.

5.9.3 Дааратканалардагы писсуарлардын биринин бийиктигин полдон 0,4 м көп эмес бийиктикте орнотуп, эки тараптан тирөөч туткалар менен жабдуу керек.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген көрүүсү бузулгана адамдардын эмгеги колдонулган ишканаларда аялдар жана эркектер үчүн дааратканалар өз өзүнчө болушу керек.

5.9.4 Коомдук дааратканалардагы кол жуучу раковиналардын бирден кем эмеси полдун деңгээлинен 0,8 м көп эмес бийиктикте орнотулуп, каптал жактагы дубалдан 0,2 м кем эмес аралыкта болууга тийиш. Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын колдонуусуна арналган күзгүнүн жана колду кургатуу үчүн электр алетинин төмөн жагын полдун деңгээлинен 0,8 м көп эмес бийиктикте жайгаштыруу керек.

5.9.5 Жалпы душ жайларында бирден кем эмес кабинаны кресло-коляскадагы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн жабдыш керек.

Кабиначалар : жабык душ кабиналарынын туурасы: (1,8x1,8); ачык жана өтмө душ кабиналарынын, жарым душтардын туурасы (1,2x0,9); аялдардын өздүк гигиенасы үчүн кабиналардын туурасы (1,8x2,6); дааратканалардын туурасы (1,8x1,65).

Гардеробдордогу отургучтар (0,6x0,8).

Катарлардын ортосундагы өткөөлдөрдүн туурасы:

Жабык душ кабиналары, топтошуп жуунучу жайлар (1,8)

Ачык душ кабиналары жана дааратканалар, писсуарлар (1,8)

Катарда бөлүмдөрдүн саны төмөндөгүгө чейин болгондо, кийим сактоо үчүн гардероб шкафтары: 18 чейин (2,4/1,8); 18ден 36 чейин (2,4/1,8).

5.9.6 Душ кабиналарынын конструкциялары ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга кресло-коляскадан душтун отургучуна которулууга тоскоолдук кылбашы керек жана душ менен колдонууда кыйынчылыктарды туудурбашы керек. Мончолордогу (самынданган жерлерде) ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн отургучтардын туурасын 0,5x1,8 өлчөмдө, самынданган жерлердеги орундардын жалпы санынан 3% эсебинен караштырылышы керек.

5.9.7 Санитардык-гигиеналык кабиналардын жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн жайлардын эшиктери тышка ачылышы керек.

5.9.8 Батирлердеги дааратканалардын туурасы 1,2 м кем эмес болууга тийиш, ал эми анын тереңдиги - 1,6 м кем эмес болушу керек.

5.9.9 Үй-бүлөсүндө 4 адамдан көп адам жашаган батирлерде, үй-бүлөнүн дени сак мүчөлөрү үчүн даараткана караштырылышы керек.

5.9.10 Жуунучу (ванна) бөлмөсүнүн өлчөмдөрү, аны башка максаттарда да (кир жуу үчүн – кир жуучу машина жана кургаткыч, кир кийим үчүн шкаф ж.б) колдонууну эске алып, ушул мейкинге кошумча, кресло-коляскачан адамдын кыймылына керек болгон мейкин кабыл алынат.

5.9.11 Өзгөртүү жана жабдууну чечүү жана алмаштыруу мүмкүнчүлүктөрүн да эске алуу керек – ваннаны түп алды бардушка алмаштыруу ж.б.

5.9.12 Коомдук имараттарда чарба-ичүүчү, өрткө каршы жана ысык суу менен камсыздоо караштырылышы керек. Ошондой эле КЧЖЭ 2.04.01 ылайык долбоорлонууга тийиштүү канализация жана суу агызгычтарын караштыруу зарыл.

Канализациясы жок райондордо төмөндөгү имараттарды жана курулмаларды люфт-клозеттер же казылма дааратканалар менен жабдууга жол берилет:

- сыйдыргычтыгы 50 орунга чейинки, агындыларды чыгаруу уюштурулган мектепке чейинки балдар мекемелери;
- мектептерге караштуу мектеп-интернаттар, мектептер. IV курулуш-климаттык райондордо, ошондой эле айыл жерлеринде өзүнчө турган казылма тибиндеги дааратканаларды пайдаланууга жол берилет;
- сыйдыргычтыгы 240 орунга чейин жайкы балдар лагерлери;
- I жана II курулуш-климаттык райондордо курулган, сыйдыргычтыгы 500 орунга чейин кинотеатрлар жана клубдар; III жана IV курулуш-климаттык райондордо өзүнчө турган казылма тибиндеги дааратканаларды пайдаланууга жол берилет;
- 25 жана андан аз орунга ылайыкталган коомдук тамактануу ишканалары;
- бута атышуучу жерлердин курамына кирген тирлердин атуу галереялары;
- өзүнчө турган ачык тирлер;
- ачык жалпак курулмалар, алардын ичинде көрүүчүлөр үчүн 300 орундуулар;
- тоо лыжа трассаларынын старттары жана трамплиндердин старт аянтчалары.

5.10 Жабдыктар

5.10.1 Жөө жүргүнчүлөр жүргөн жолдордо, коомдук жерлерде, жолдордо, көчөлөрдө, аянттарда, өзгөчө кесилиштерде, парктарда, коомдук транспорттун станцияларында жана аялдамаларында ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга курулуш бөгөттөрү жөнүндө, керек болгон учурда коркунучтар туурасында да маалыматтык көрсөткүчтөрдү орнотуу зарыл.

5.10.2 Катасыз ориентир алуу үчүн көрүп кабыл алуучу маалымат карама-каршы фондо жана жакшы байкалган бийиктикте, белгилердин өлчөмдөрү карап көрүү аралыгына ылайык жайгаштырылыш керек.

Көрүп кабыл алуучу маалыматты пайдаланууну интерьердин өзгөчө чечилишин талап кылган жайларда, көркөм объекттердин экспозициялык залдарында (көркөм музейлер, көргөзмөлөр ж.б.) башка маалымат каражаттарын колдонуп, чектөөгө жол берилет.

5.10.3 Адамдар массалык түрдө болгон жана чогулган коомдук жерлерде көрүп кабыл алуучу жана угуп кабыл алуучу маалыматты кайталоону караштыруу керек.

Көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга

коркунуч туудурган жерлерде, ошондой эле жөө жүргүнчүлөрдүн транспорт коммуникациясы аркылуу кыймылды жөнгө салуучу светофорлор жана түзүлүштөр дабыш белгилери менен кайталанышы керек.

5.10.4 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга жеткиликтүү жерлерде жайгаштырылган бирден кем эмес таксофондорду, же таксофондордун ар бир катардагысынын бирин аянттын жабуусунун же полдун деңгээлинен 0,8 м бийик эмес бийиктикте орнотуу керек.

5.10.5 Кресло-коляскадагы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн жеткиликтүү жерлерде почта жашигинин кабыл алуу тешигин жөө жүргүнчүлөр жолунун же полдун деңгээлинен 1,3 м көп эмес бийиктикте жайгаштыруу керек.

5.10.6 Күркөлөрдүн, дүкөндөгү соода жана калкты тейлөө текчелиринин, түркүктөрдүн же алардын гардеробдогу, буфеттеги, каттоолордогу, касса кабиналарынын терезелериндеги бөлүктөрүнүн ж.б. үстүнкү жумушчу бети жайдын полунун же жөө жүргүнчүлөр үчүн жолдун деңгээлинен 0,8 м бийик эмес бийиктикте жайгаштырылышы керек.

5.10.7 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдаримараттын ичинде да, тышында да колдоно ала турган эшикти ачып-жабуучу алеттерди, горизонталдуу туткаларды, ошондой эле кармагычтарды, рычагдарды, крандарды, кнопкаларды ж.б. түзүлүштөрдү полдон 1,1 м көп эмес же 0,85 м кем эмес бийиктикте орнотуу керек.

Коридордун же жайдын бурчунда жайгашкан эшиктер үчүн эшиктин кармагычынан капталдагы дубалга чейинки аралык 0,6 м кем эмес болушу керек.

5.10.8 Кресло-коляскалардын, жардамчы каражаттардын жардамы менен жүргөн ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдаргаарналган санитардык-гигиеналык жайларда туткалардын, штангалардын, асма трапедиялардын ж.б. ыңгайлаштыруучу жабдыктардын болушун караштыруу керек, ал эми душ кабиналарында стационардуу жана кайра ачылма отургучтар болушу керек.

Коомдук даараткананын ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдаргаарналган кабинасында кийим, балдак ж.б. илгич караштырылышы керек.

5.10.9 Коомдук даараткананындан соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга арналган кабинасында унитаздан же эшиктен колдонууга боло турган коңгуроо кнопкасын орнотуу каралышы керек. Электр коңгуроо же ишараттоочу кезмет бөлмөсүндө же туалетте болууга тийиш.

5.10.10 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга колдонуусуна арналган стационар жабдыктардын бардык элементтери бекем жана ишенимдүү бекитилиши керек. Жабдыктардын, жөнгө салмалардын жана электр өчүргүчтөрдүн (выключатель) ж.б. бекитүүчү деталдары дубалдын же бекитилүүчү элементтин бетинен чыгып турбашы керек.

5.10.11 Такыр көрбөгөн же начар көргөн адамдарга кооптуулукту жараткан жайларга кирүүчү эшиктердин туткаларынын, кулптоочу ж.б. аспаптардын

беттери бирдей рельефтүү же фактурдуу таануу белгилерине ээ болушу керек.

5.10.12 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга жеткиликтүү болгон кирүү түйүндөрү, коммуникациялар, тейлөө жайлары жана зоналары, ошондой эле ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын унааларын коюу орундары аныкталган эл аралык үлгүдөгү белгилер менен жабдылышы керек. Мында көрсөтүлүүчү кызматтардын түрү, орду жана коркунуч жөнүндө көрүү, дабыш жанасезүү аркылуу маалымат алуу тутумун караштыруу керек.

Атайын көрсөтүүчү белгилер кресло-коляскадагыден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын кыймылын оюн-зоок, чогулуш залдарына дагы атайын алар үчүн бөлүнгөн орундарга багытташы керек.

5.10.13 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын коомдук, өндүрүш жана атайын адистештирилген имараттарда жана курулмаларда болушуна арналган жайларды (суу менен байланышкан процесстерден тышкары) өрткө каршы автоматтык ишараттоочу менен жабдуу керек.

5.10.14 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдаркелүүчү жайларда жана зоналарда адамдарга өрт тууралуу ишараттоочу тутумга туташтырылган кайталанган (көрүү жана дабыш) белгилерди караштыруу керек.

Жарык берип туруучу белги түрүндөгү жарык белгилери дабыш белгилери менен кошо бир убакытта берилиши керек. Жарык берип туруучу белгилердин жылтылдоосунун жыштыгы 5Гц төмөн болушу керек.

Жарык жана дабыш аркылуу маалымат берүүчү белгилер ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн арналган ар бир лифттин эшигинин жанында каралууга тийиш.

5.10.15 Көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн арналган атайын адистештирилген имараттардын жана курулмалардын коридорлорунун дубалдарында полдун деңгээлинен 100 см бийиктикте жакынкы эвакуациялык чыгууга кыймылды багытоочу рельефтүү көрсөткүчтөр орнотулушу керек.

5.10.16 Жарык берүүчү аппаратуралардын мачталарынын, серелердин түркүктөрүн, гүл салгычтарды, өсүмдүктөрдүн тосмолорун ж.б. жөө жүргүнчүлөрдүн жолунда эмес, андан тышкары – 30 см кем эмес чегинип орнотуу керек.

Тейлөө ишканаларынын жана мекемелердин көргөзмө витриналарын же башка жабдыктарын көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга таягы менен сезе тургандай цоколь менен жасалгалоо керек.

5.10.17 Жердин үстүнө чыгып турган төмөн гүл салгычтарды жана башка элементтерди кирүү зонасынын районуна жайгаштырууга жол берилбейт. Тирөөч дубалдардын жана гүл салгычтардын бийиктиги 75 см кем эмес болушу керек. Аларды 80-120 см бийиктикте (алар колго таяныч катары кызмат кыла алышат) жасоого артыкчылык берилет жана кресло-коляскадагы адамдарга (алардын көзүнүн деңгээли полдун деңгээлинен 107-128 см) өсүмдүктөргө көз салууга мүмкүндүк түзөт.

5.10.18 Балдакчан жана кресло-коляскадагы адамдарга бийик эмес, төмөн жайгашкан чырактар артыкчылыктуу (узун көлөкө болбойт).

Шар түрүндөгү жарык берүүчү арматура шооланы кайта кайтаргыч, жарыкты жогору же капталга эмес, негизинен төмөн жакка багыттаган түзүлүштөргө ээ болушу керек.

5.10.19 Көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга көп келүүчү мекемелерде жолдордун тутуму жана жайлардын милдети чекиттүү шрифт менен жазылган имараттын “рельефтүү” (бетине басуу аркылуу сүрөт түшүрүлгөн) мерчемин (кабат боюнча) коюп коюу керек.

Имараттын ичинде чыгуу жана кирүү эшиктериндеги табличкалар жана лифттердин кнопка панелдери чекиттүү шрифт менен жазылган көрсөтмөлөр менен толукталат.

Бардык сезилүүчү белгилер жана жазуулар бирдей бийиктикте жана эшиктерден бирдей аралыкта жайгаштырылышы керек.

5.10.20 Белгилер даана болуп, сүрөт жалпы мүнөзгө ээ бүтүн тутум катары кабыл алынып, иерархия сакталууга тийиш.

Дөмпөк тамгалуу белгилер колдонулса болот. Алар 1,5 м бийиктикте жайгашып, чырактар менен жабдылууга тийиш.

Дөмпөк тамгалар басып киргизилип жасалгандардан артыкчылыктуу, майда дөмпөк тамгалар, чоңдоруна караганда жеңилірээк окулат. Тамгалар жазылышы боюнча жөнөкөй келип, татаалдаштыруучу элементтерсиз болууга тийиш. Тамгалардын жайгашуусу жакын болушу керек.

5.10.21 Ишараттоочу жана белги берүүчү ориентирлерде ак жана кара түстөрдүн айкалышуусу колдонулат. Кара же кочкул көк фондогу ак тамгалар же белгилер эң жакшы окулат. Эгерде түс колдонулса, анда жылуу тондорго артыкчылык берилет жана көк жана жашыл түстөрдүн айкалышуусун колдонуудан оолак болуш керек.

5.10.22 Окшош жана кайталанма элементтери бар (лифт холлдору, бирдей эшиктер текши жайгашкан коридорлор) симметриялык мерчемдеги имараттарда ориентацияны түстүү коддор менен жакшыртуу керек. Көрсөткүч белгилерди караштыруу жана кыймылдын маанилүү багыттары жөнүндө маалыматтын тактыгын күчөтүүкө керек. Шарттуу белгилердин тутуму жөнөкөй жана түшүнүктүү болушу керек.

5.10.23 Коридордун же жайдын бурчундагы эшиктер үчүн эшиктин туткасынан капталдагы дубалга чейинки аралык 0,6 м кем эмес болушу керек.

5.10.24 Тепкичтердин туткаларында кабат, тепкич маршынын бүткөндүгү же ортодогу аянтча жөнүндө маалымат берүүчү кнопка орноштурулат.

5.10.25 Кирүү бөлүгүнүн деталдашуусу мейкинди персондоштурууга көмөк болушу керек. Бул үчүн жолдун бетине төшөө, тосуу, жашылдандыруу чечимин башкалардан өзгөчөлөнтүп пайдалануу керек.

Кирүүдө баштыкты же пакетти коё турган орун болушу керек. Кирүү эшигине жана ачкыч тешигине жетиштүү жарык тийип турушу

камсыздандырылышы керек.

5.10.26 Үйдүн, батирдин номери жазылган пластинка кирүү эшигинин оң тарабында, полдун, аянтчанын деңгээлинен 1,6-1,7 м бийиктикте орнотулушу керек. Мында номер белгилери дөмпөк, бийиктиги 10-12 см болгон араб сандары менен жазылышы керек.

5.10.27 Начар көргөн жана кары-картаңдар үчүн батирлерде терезенин үстүндө калканч (күн нурунун жаркыроосун азайтуучу) же атайын айнектинболушу ылайыктуу.

(Бир бөлмөлүү батирлерде) чыгып турган конструкциялык элементтер, асма жабдыктар, антресолдор жокко чыгарылышы керек.

5.10.28 Балкон тосмолорун жана терезе текчелеринин чечимдери менен отурган абалда көрүүгө шарт түзүү керек.

Балкондордо жана лоджияларда жарык берүү ылайыктуу. Жарыкты өчүргүчтөр эшиктин жанында жайдын ичинде орноштурулушу керек.

5.10.29 Начар көргөндөр үчүн интерьердин түстүү чечимдерин тандоодо, өзгөчө ашкана-тамактануучу жерлерде, үй иштерин жасоочу жерлерде, түзсүз фондо кызыл жана сары түстүү объекттер, көк жана сары фондотүзсүз объекттердин эң жакшы таанылгандыгын жетекчиликке алуу керек.

Имараттын ар кандай элементтери, эмеректер, жабдыктар (өчүргөчтөр (выключатель ж.б.) карама-каршы түскө ээ болушу керек, себеби ар бир нерсенин үстүнкү бети, эмеректин нерсеси же интерьердин деталы жалпы фондо оңой айырмалана турган болушу керек.

5.10.30 Ашкана жабдыктары бир катар же бурчта жайгаштырылышы керек. Ашкана жабдыктарын полдун деңгээлинен 1,6 м көп эмес жайгаштыруу керек.

Жалаң электроплиталар гана пайдаланылышы керек.

Плитаны жайгаштырууда эки тараптан тең жумушчу бош орунду караштыруу керек.

5.10.31 Үй жасалгасынын жана жабдыктарынын айрым нерселеринин ортосундагы аралык кресло-колясканы 360° бурууга мүмкүндүк бериши керек. Үй жасалгасынын жана жабдыктарынын бардык нерселерин кресло-коляскадагы адам жете турган чекте жайгаштыруу керек, өзгөчө вертикал боюнча (полдун үстүнөн 40-140 см).

Жумушчу столдун бийиктиги 77,9 - 84 см болушу керек.

Бардык шкафтардын төмөн жагында бийиктиги 2.2 см болгон буттун таманы үчүн нишалар болушу керек.

Жуунгучтун тереңдиги 15 см көп эмес болушу керек. Жуунгучтун түбү жылуулукту обочолонтуучу материалды колдонуу менен жасалууга тийиш (күйүүдөн коргоо үчүн). Раковинанын туурасы 60 см кем эмес жана 80 см көп эмес болушу керек.

5.10.32 Ар кандай кармагыч тутумдарын колдонуу керек, мисалы, буруучу-, керип-айлантуучу же рычаг кармагычы. Мында ысык же муздак сууну чыгаруу жана аны жөнгө салуу бир кармагычтын жана бир колдун жардамы аркылуу ишке

ашат (белгилүү шарттарда чыканак менен, протез менен же баш менен).

5.10.33 Крандын бийиктигин жана жете турган зонаны келиштирүүгө мүмкүн болгон дубал арматурасын колдонуу зарыл.

Ашкана, идиш жуучу раковиналарды ж.б. жумушчу беттердин жайгаштырылыш бийиктигин тандоо жеке керектөөлөргө жараша болот.

5.10.34 Идиш жуучу бет тийиштүү жумушчу беттен төмөн эмес болууга тийиш.

Кресло-коляскада отуруп иштегенде идиш жуучу беттин деңгээлинин сунушталган бийиктиги 800-850 мм, ал эми бийик отургучта отуруп же туруп иштеген учурда 850-1050 мм болушу керек.

Негизги жумушчу зонанын чегинде дубалдын бети жылмакай жана жылтырабаган, оңой жуула турган болушу керек.

Раковинанын жогорку четинин оптималдуу бийиктиги азиздер жана начар көргөндөр үчүн – 90 см.

5.10.35 Клавиштүү өчүргүчтөрдү (выключатель) колдонуу керек.

Плиталарды, духовкаларды ж.б. жандыруу үчүн (азиздер үчүн акустикалык белги) контролдук лампаны караштыруу ылайык келет.

5.10.36 Ванна бөлмөсүндөгү узундугу 0,5 м болгон металл кармагыч ваннанын бортунан 0,15 м бийиктикте, дубалдан 0,05 м аралыкта бекитилет.

Душ түп алдынын дубалдары ага тутканы бекитүүгө мүмкүн болгондой болуп жасалыш керек.

Кол душту тик түркүктө полдун деңгээлинен 700-900 мм бийиктикте жайгаштыруу керек.

Жуунучу раковиналар 700-900 мм бийиктикте жайгаштырылат (түтүктөрдү тартып келүүдө ушул бийиктикти кийин өзгөртүү керек болуп калышы мүмкүн болушун эске алыш керек).

Ысык суунун температурасын термостаттын жардамы менен 40°C чейин чектөө керек.

Ысык жана муздак суунун белгилери даана жана оңой сыйпалап табыла турган болушу керек (азиздер үчүн өзгөчө маркировка).

Сууну автоматтык жөнгө салуусу бар кнопкалуу арматура аны колдун сырт жагы менен, же чыканак, же чеке менен башкарууга мүмкүндүк берет.

Башты же кирди тоскоолдуксуз жууганга бийик бурама кранды орнотуу керек. Ал шланг душу менен жана кранды жана душту которуу үчүн рычаг менен толукталышы мүмкүн.

5.10.37 Душ орнотмосунун түп алды болбошу керек. Унитаз отургучунун, ваннанын жана кайра ачма отургучтун үстүнүн бийиктиги которулуп отуруу үчүн 50 см болушу керек (колясканын отургучунун деңгээли).

Ваннанын баш жагында бортторунун деңгээлинде 40-50 см болгон которулуучу аянтча орнотулат.

5.10.38 Тартылыш келүүчү өтмө түтүктөр жана сифондор, аларды кресло-коляска менен бузуп албаш үчүн, дубалга бекем жармаштырылышы же

басылышы керек.

Сактоочу орнотмо катары уруп түшүрмө түтүк колдонулушу мүмкүн.

5.10.39 Сантүйүн дубалга асма жана полдун үстүндөгү туткалар менен жабдылууга тийиш, ошондой эле кресло-коляскадан унитазга, ваннага же душтун отургучуна которулуп отуруш үчүн металл таман (рельс) менен же туткаларды, трапецияларды, шакекчелерди, жип шатыларды илип коюш үчүн дубалдардын ортосундагы штангалар менен жабдылууга тийиш.

Санитардык-техникалык аспаптардын жана бардык башка түзүлүштөрдүн бекитилишин 120 кг барабар динамикалык жүктөмгө ылайыктоо сунушталат.

Уктоочу бөлмөдө кресло-коляскадан керебетке которулуш үчүн шыпка туткаларды, трапецияларды, шакекчелерди илип коюш үчүн металл тамандарды орнотууну караштыруу керек.

5.10.40 Ичине курулган шкафтарды эшиги ачылганда жарык автоматтык түрдө жандырылган (включатель) ички чырактар менен жабдылууга тийиш.

Шкафтардын эки жакка ачылма эшиктери ачык абалда өткөөлдүн кеңдигин азайтпашы керек.

Ичине курулган шкафтардын түзүлүшү кире бериштин минималдуу жол берилген кеңдигин кыскартпашы керек.

5.10.41 Кире бериште, аянты төмөндө көрсөтүлгөндөй, кийим үчүн желдетилип туруучу шкафты караштыруу максатка ылайык келет:

Бир-эки бөлмөлүү батирлер үчүн - $0,5 \text{ м}^2$;

Үч-төрт бөлмөлүү батирлер үчүн - $0,75 \text{ м}^2$.

Кладоваялардын жана шкафтардын туруктуу бекитилген текчелерине караганда, суурма решеткалуу себеттер артыкчылыктуу.

5.10.42 Жумушчу беттин үстүнө жалпы жана жеринде жасалма жарык берүү караштырылат. Жалпы жарык берүүнүн булагы катары чыңалуу лампа чырактарын колдонуу керек, ошондой эле шыптагы люминисцент чырактарды колдонууга жол берилет.

Көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга дубалдардын, полдун, шыптын, жумушчу беттердин үстүн жылтырабаган боёк менен ж.б. жабдыктарды ачык тондогу боёктор менен сырдоо сунушталат. Боёктордун шооланы кайта кайтаргычтык коэффициенти төмөндөгүдөй болушу керек: шыптыкы - 80%, дубалдардыкы - 50-60%, полдуку - 25-30%.

6 Имараттар жана курулмалар

6.1 Жалпы талаптар

6.1.1 Турак, коомдук, өндүрүш жана транспорт имараттарын жана курулмаларын долбоорлоодо алар менен ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды, алардын ичинде кресло-коляскалар менен ж.б. каржаттардын жана куралдардын жардамы аркылуу кыймылдашкандар, пайдаланарын эске алуу керек.

6.1.2 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын жашоосуна эсептелген көп батирлүү (батирдин саны экиден көп болгон) жана атайын адистештирилген турак имараттар, ошондой эле ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн атайын адистештирилген мекемелердин жана ишканалардын имараттарын отко чыдамдуулуктун экинчи даражасынан төмөн эмес кылып долбоорлоо керек. Мында атайын адистештирилген турак имараттардын кабаттуулугу үч кабаттан жогору болбошу керек, атайын адистештирилген балдар мекемелериники – эки кабаттуу болушу керек.

6.1.3 Ар кандай арналыштагы коомдук имараттарды жана курулмаларды, алардын ичинде окуу-көмөкчү мекемелерди, ошондой эле жатаканаларды долбоорлоодо, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн жерлерди имараттын жалпы сыйдыргычтыгынын 2%нан кем эмес эсепте, санатория, эс алуу жанатуризм мекемелеринде - 3%дан кем эмес караштыруу керек.

6.1.4 Спорт жана оюн-зоок имараттарында жана курулмаларында ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн залдагы орундардын саны ар бир 300 орунга 1 орун эсеби менен, бирок жалпы сыйдыргычтыгы 1000 адамга чейинки орунга ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн 4 орундан кем эмес, андан көп болгон учурда – 20 орун плюс, 1 миңден ашуун ар бир 100 орунга 1%дан аныкталышы керек.

6.1.5 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын келүүсүнө жана болушуна арналган имараттардагы туюк коридорго чыгуучу бөлмөлөрдүн жалпы сыйдыргычтыгы 30 адмдан ашпоого тийиш.

Атайын адистештирилген мектепке чейинки балдар мекемелеринин жана көрүүсү начарден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн имараттардын турак блокторундагы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар туруктуу болуучу бөлмөлөрдөн жалпы туюк коридорго чыгууларды орнотууга жол берилбейт.

6.1.6 Турак имараттардын ичине же аларга ичине кошуп курулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды маданий-тиричилик жана медициналык жактан тейлөө жайларын экинчи кабаттан жогору эмес жайгаштыруу керек.

6.1.7 Калкты медициналык жактан тейлөөчү мекемелерде, ошондой эле спорт милдетиндеги имараттарда жана курулмаларда аянты 16 м² кем эмес болгон врачтын кабинетин жана ар бир укалоочу столго 16 м² кем эмес болгон укалоочу жайды, жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар которуна турган, аянты 16 м² кем эмес бөлмө каралышы керек.

6.1.8 Коомдук имараттардын жана курулмалардын далисин жана гардеробдорун долбоорлоодо ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды коштоп жүрүүчү адамдар үчүн ар бир ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамга 0,5 м² кем эмес эсептеги орундарды караштыруу керек.

6.1.9 Атайын адистештирилген турак имараттардын жана аймактык

социалдык тейлөө борборлорунун турак жайларын тереңдиги 1,4 м кем эмес балкондору (лоджиялары) менен долбоорлоо керек.

6.1.10 Көрүүчүлөр үчүн залдарда угуусу жана көрүүсү начар ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген угуусу начар жана көрүүсү начар адамдар үчүн жабдылган үчтөн кем эмес орун каралышы керек. Кресло-коляскачан ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга үчүн орундарды бир катарда үчтөн көп топтоштуруп жасоого болбойт.

6.1.11 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн имарат ичиндеги жолдор: тыш өлчөмдөрү, эңкейиштери, чыгып турган жерлер, тешиктер авария кырдаалдагы эсептик шарттарды эске алып, адамдарды эвакуациялоо жолдоруна карата ченемдик документтердин талаптарына ылайык долбоорлонушу керек.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн эвакуация жолдорунун эсебинде 3-типтеги тепкичтерди колдонууга жол берилбейт.

Экинчи же андан жогору кабаттардан эвакуация жолу катарында кызмат кылган пандус имараттан түз тышка чыгуу менен тике байланышта болушу керек.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды ачык тышкы металл тепкичтери аркылуу эвакуациялоого жол берилбейт.

6.1.12 Адамдар массалык түрдө жүргөн имаратарда лифттерге, пандустарга же транспортерлорго алпарган жолдордо мейкиндик минималдуу кеңдиги 140 см (алардын ичинде коридорлордун) кем эмес болууга тийиш.

Жалпы колдонгон коридордун максималдуу узундугу – 20 м болушу керек.

Коридордун узундугу мындан көп болгон учурларда, аларды мерчемде ийри сызыктуу линиялуу (тепкичтүү) кылышат жана аларды жасалгалоодо ар кандай материалдарды колдонушат.

6.2 Турак имараттары

6.2.1 Батирлердин жалпы санынын ичинен 3-5% - ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн, 15-20% - карыган адамдар үчүн, 50% - ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген бүлөлүү үй-бүлөлөр үчүн долбоорлонуп, курулушу керек.

Ар бир турак үйдө ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга батилер каралууга тийиш, бирок андай батирлердин саны 15%дан ашпашы керек. Мындай батирлерди биринчи кабаттарда жана мүмкүн болсо, көп кабаттуу үйлөрдүн ар бир подъездинде жайгаштыруу керек.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды топтоштурбаш үчүн, бир имаратта ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн батирлердин саны жетиден көп эмес болуп, алардын ичинен үчтөн көп эмеси бир тепкич аянтына чыга турган болушу керек.

6.2.2 Азиздер жашаган батирлердеги терезелерди Түштүккө (түш.(Ю)жана (түш.-чыг. (Ю-В) Түштүк-Чыгышка багыттап салуу керек (I, II, III климаттык райондордо), IV климаттык райондо Түндүк-Батыш(түн.- бат.(С-З) жана Түштүк-

Батыштан (түш.-бат (Ю-З) тышкары, горизонттун бардык тарабына каратып салса болот.

Азиздер жашаган батирлерде табигый жарык берүүнүн аянтын жогорулатуу үчүн терезе тешиктеринин болушунча чоң болуусу каралышы керек. Бөлмөнүн эң алыс жайгашкан зонасы үчүн табигый жарык берүүнүн коэффициентин (ТЖК) 2,5%дан кем эмес кабыл алуу керек. Каршы турган имараттар терезелерди тоспошу керек.

Бийик тал-дарактарды терезелери бар дубалдардан 10 метрден жакын эмес аралыкта отургузууга уруксат берилет.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адам отуруп, сыртты кароого мүмкүндүк алыш үчүн, айнек текченин бийиктиги 106 сантиметрден бийик болбошу керек.

Терзелер оңой жана күчтү талап кылбай ачылышы керек.

6.2.3 Эшиктер жеңил келип, оңой ачылууга тийиш. Эшиктин кеңдиги 80 сантиметрден кем эмес, ал эми тышкы эшиктин кеңдиги 90 сантиметрден кем эмес болууга тийиш.

Кресло-коляскада отурган адам эшиктин туткасын кармай алышы үчүн, эшик ачыла турган жакта 400мм кем эмес кеңдиктеги мейкин болууга тийиш.

6.2.4 Кыймылы чектелген адамдар үчүн салынган турак жайлар кенен, ийкемдүү мерчемделген болушу керек. Интерьерде көтөрүп туруучу дубалдар жана конструкциялар мүмкүн болшунча аз болууга тийиш. Мерчеминде төрт чарчы болгон бөлмөлөргө артыкчылык берилет.

Өткөөл бөлмөлөр, сантүйүндөр, ашканалар, тамак ичүүчү бөлмөлөр, ошондой эле уктоочу бөлмөлөрдүн бири кыймылы чектелген адамдарга ылайыктап өзгөрткөнгө оңой болушу керек.

Даараткананын аянты да чоңойтууга ылайыкталышы керек.

Бардык бөлмөлөрдүн эшиктери болууга тийиш.

Коридорлордо, далисте, лифттин жанында, таштанды төгүүчү жерде, батирге кире бериште кресло-калясканы бурууга орун каралышы керек.

Коляска бурулуштун чегинен тышка ашып кетпеш үчүн, асма эшиктин (навесная дверь) жанында орун каралышы керек.

6.2.5 Көрүүсү начар адамдар үчүн батирлердин сунушталган аянты 4-таблицада келтирилген.

4-таблица

Батирдин тиби	Батирдин жалпы аянтынын жогорку чектери, м ²	Азиз тургундардын саны (А) көзү көргөн адамдардын саны (КК),	Эскертүүлөр
---------------	---	--	-------------

		киши.	
1-бөлмөлүү	36-40	1а, 1а + 1кк, 2а	жалгыз, балдары жок үй-бүлө
Эки бөлмөлүү	53-56	1а + 1кк, 1а + 2кк, 2а + 1кк	балдары жок үй-бүлө, бир балалуу үй- бүлө, ар кайсы курактагы, ар кандай тууганчылыкта болгон үй-бүлө
Үч бөлмөлүү	65-67	1а + 3кк, 2а + 1кк	
Төрт бөлмөлүү	77-78	1а + 3кк, 2а + 2кк, 1а + 3кк, 2а + 2кк, 1а + 4кк	
Эскертүүлөр: 1 Батирлердин жалпы аянттарынын жогорку чектери балкондордун, лоджиялардын жана верандалардын аянттарын эске албай берилди. 2 Көрүүсү начар адамдар үчүн батирлерди экинчи кабатта жайгаштыруу ылайыксыз.			

6.2.6 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын керебеттеринин жанындагы аянт кресло-коляска 180° (360° ырас болор эле) бурула тургандай кенен болуш керек, б.а. керебеттин жанында кресло-колясканын кыймылы үчүн 150х150 см каралышы керек.

Оор абалдагы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн керебетке эки тараптан тең бош орун калтырылыш керек.

Уктоочу бөлмөдөн сантүйүнгө тике кире турган эшик каралышы керек. Бир нече уктоочу бөлмө болгон учурда, алардын эч болбосо бирөөсүнүн көлөмү кыймылы чектелген адамдын пайдаланышына ылайыкталган болушу керек. Мындай уктоочу бөлмөдө сантүйүнгө кире турган жана балконго чыга турган тике эшик каралышы керек.

6.2.7 Ашкана турак (тамак ичүүчү) зонасы менен бириктилиши керек.

Ашкана менен тамак ичүүчү бөлмөсүнүн ортосунда эшик коюлбайт, же эки жакка жыйылма эшик болууга тийиш.

Ашканадан тамак ичүүчү бөлмөсүнө, же турак бөлмөгө тамак-аш берүүчү терезе каралышы керек.

Кыймылы чектелген адамдар үчүн ашкананы тамак ичүүчү бөлмөсү менен

бир бөлмөдө жайгаштырып куруу сунушталат, мында тамактануучу стол менен плитканын ортосундагы аралык, ошондой эле стол менен жумушчу мейкиндиктин ортосундагы аралык болушунча аз болушу керек.

6.2.8 Кире бериштин көлөмү кресло-колясканын 360° бурулушуна мүмкүн болгондой көлөмдө болушу керек.

Көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга үчүн батирлердеги оозгу үйдүн көлөмүн 1,6 м кем эмес долбоорлоо керек.

Турак жана ачык бөлмөлөрдүн полдорунун ортосундагы, ошондой эле босоголордун, балкон эшиктеринин бийиктигинин айырмасы минималдуу болушу керек.

Балкондордун решеткалуу же текши экран тосмолору болушунча катуу болууга тийиш. Тосмонун жогору жагы кол менен кармоого ыңгайлуу болуш керек. Текши экран тосмолорду пайдаланган учурда алардын бийиктиги 60см болуп, полдун деңгээлинен 105 см бийиктиктеги ачык туткалуу болушу керек.

7 Спорт милдетиндеги имараттар жана курулмалар

7.1 Жалпы талаптар

7.1.1 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардындене тарбиялык-ден соолукту чыңдоо үчүн машыгууларына арналган залдарды жана бөлмөлөрдү башка милдеттеги имараттардын корпустарына улай курулган спорт корпустарынын курамында долбоорлоо керек, же аларга кошо курулган, ошондой эле өзүнчө турган имараттарда долбоорлоо керек.

7.1.2 Көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга машыгуусу үчүн акустикалык обочолонууну камсыздабаган көп секциялуу, тосмолор менен бөлүнгөн залдардагы өзүнчө турган аянттарды жана зоналарды пайдаланууга жол берилбейт. Адамдардын ушул категориясына арналган спорт залдарында добушту сиңирип алуучу акустикалык шыптарды пайдаланууну караштыруу керек, ал эми залдардын дубалдарын жумшак жана серпилгич материалдар менен каптап, дубалдарда полдон 2 метр бийиктикте горизонталдуу туткалар орнотулушу керек.

7.1.3 Көрүүчүлөр отурган тараптан жарыш жолун бойлото коопсуздук тилке каралышы керек. Анын кеңдиги 1м кем эмес болушу зарыл, ал эми анын чегинен ары – кресло-коляскадагы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн 3м кем эмес бош жер каралышы керек.

7.1.4 Кресло-коляскалардын жардамы менен жүргөн ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын машыгуулары үчүн зоналардын жана аянттардын айланасында коопсуздук тилкелерин караштыруу керек. Алардын кеңдиги 2м кем эмес болууга тийиш. Ойноо аянттарынын торец (кыска) тарптарында – 3м кем эмес болушу керек. Теннис кортторунда коопсуздук зонасы: аянтты бойлото 4м чейин, торец тараптарында – 6м чейин кеңейтилиши керек.

7.1.5 Эгерде жарыш жолу көрүүчүлөр отурган жерден тосмо менен бөлүнүп турса, ал жерде соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар бири биринен 100м кем эмес аралыкта болуучу өткөөлдөр каралышы керек.

7.1.6 Көрүүсү бузулган спортсмендерге ориентирди жана коопсуздукту камсыздоо үчүн төмөндөгүлөр каралышы керек:

- кыймыл ориентир катары дабыш маяктарын пайдалануу;
- ойноо аянттарынын периметри боюнча ориентир тилкелерин орнотуу. Алардын кеңдиги 1,5м кем эмес болушу керек. Ага чектеш кеңдиги 2,5м кем эмес коопсуздук тилкеси да болууга тийиш;
- жарыш жолдорун бойлото же секирүүнүн алдында жүгүрүү үчүн кеңдиги 2 м кем эмес болгон ориентир тилкелери орнотулушу керек;
- жарыш жолунда кыймыл багытында 5 м кем эмес узундуктагы старт зонасын жана 25м кем эмес узундуктагы финиш зонасын караштыруу керек;
- бассейндердин ванналарынын периметри боюнча 1,2м кем эмес кеңдиктеги ориентир тилкесин орнотуу керек.

Ориентир тилкелери, ошондой эле жарыш жолдорунун бурулуштары, старт жана финиш зоналары, секирүүдө түрткү зоналарынын бети бөтөнчөлөнгөн ачык контрасттуу түстөр менен боёлуп бөлүнүп турушу керек.

7.1.7 Көрүүсү бузулган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын машыгуусуна арналган ачык, жалпак курулмаларды чуулдоодон коргоо үчүн жашыл бактар отургузулган зоналар жана аянттар каралышы керек. Алардын жайкы мезгилде дабыштан коргоо деңгээлинин суммардык эсеби 3 дБ төмөн эмес болууга тийиш.

7.1.8 Кургак ысытуучу (сауна) мончону долбоорлоодо анын бөлмөсүн отко чыдамдуулуктун экинчи даражасынан төмөн эмес, КР КЧ 21-01 өрткө каршы талаптарын сактап, өзүнчө турган имаратта же имараттын биринчи кабатында жайгаштыруу керек.

7.2 Сүзүү бассейндери

7.2.1 Бассейндердин ванналарынын периметри боюнча кеңдиги метр менен алганда төмөндө көрсөтүлгөндөрдөн кем эмес болгон айланма жолдор каралышы керек: ачык бассейндер үчүн – 2,5; залдагы бассейндер үчүн – 2. Старт тумбалары тарабындагы жана чечинүүчү бөлмөлөрдөн чыгуучу жактардагы жолдун кеңдиги 3,5м кем эмес болууга тийиш.

7.2.2 Бассейн залынын дубалдарын бойлото жана чечинүүчү бөлмөлөрдөн жана душтардан залга кирүүдө горизонталдуу туткаларды орнотуу каралышы керек. Алардын бийиктиги полдун деңгээлинен 0,9дан 1,2м чейин бийиктикте, ал эми балдарга арналган бассейндерде – полдун деңгээлинен 0,5м бийиктикте болушу керек.

7.2.3 Ачык бассейндердин айланма жолдорунун тышкы периметри боюнча бийиктиги 1 м кем эмес туткалуу тосмолор каралышы керек.

7.2.4. Бассейндин ваннасынын тайыз жагында сууга түшүү үчүн кеңдиги 0,9м кем эмес болгон тепкич орнотулушу керек, анын тепкичтеринин горизонталдуу узундугунун (проступь) кеңдиги 0,3м кем эмес болууга тийиш, ал эми тепкичтин вертикалдуу бөлүгүнүн бийиктиги 0,14 м чоң болбошу керек. Тепкичтин туруктуу туткаралы болушу керек.

7.2.5 Бассейндин ваннасынын өлчөмү балдар үчүн: мектепке чейинки мекемелерде жана үй-интернаттарында - 3х7, мектеп-интернаттарында - 6х12,5 болушу керек.

Суунун деңгээли боюнча бассейндин ваннасынын тереңдиги метр менен алганда, төмөндөгү өзгөрүлмө боюнча кабыл алынышы керек:

мектепке чейинки курактагы балдар үчүн - 0,6-0,8;

мектеп курагындагы балдар үчүн - 0,8-1,05;

үй- интернаттарындагы балдар үчүн - 0,25-0,5.

7.2.6.Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген таяныч-кыймылдаткыч аппараты жабыркаган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды сууга түшүрүү жана чыгаруу үчүн коблучаларды же атайын көтөргүч жабдууларды колдонуу керек.

7.3 Көмөкчү жайлар

7.3.1 Машыгуучу ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн чечинүүчү бөлмөлөрдө төмөндөгүлөр каралышы керек:

кресло-коляскаларды коюучу жерлер;

кресло-коляскаларды колдонгон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамчүнбир убакытта машыгууга эсептелген, аянты 4 м² кем эмес чечинүүчү жеке кабиналар;

таяктарды жана протездерди сактоо үчүн бийиктиги 1,7 м бийик эмес, экиден кем эмес жеке шкафтар;

чечинүүчү бөлмөлөрдө узундугу 3м кем эмес, кеңдиги 0,7м кем эмес жана бийиктиги 0,5 м бийик эмес орундуктарга ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын келүүсү үчүн орундуктардын айланасында кресло-коляскаларды коюу үчүн бош жер камсыздалышы керек. Аталган орундукту орнотуу мүмкүн болбой калган учурда, дубалдардын бирин бойлото кеңдиги 0,6 м кем эмес орундукту орнотуу зарыл.

7.3.2 Кресло-коляскаларды колдонгон ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн чечинүүчү бөлмөлөрдү долбоорлоодо аянты 14 м²кем эмес болгон, экиден кем эмес коштоочу блоктон турган, кийим үчүн эки ярустуу шкаф менен жана жеке жуунучу кабиналары жана дааратканалары менен жабдылган бөлмөлөрдү караштыруу керек.

Кресло-коляскадагы 35 ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардан ашык эсептик өткөрүүчү жөндөмдүүлүгү бар спорт имаратында же курулмада мындай блоктордун саны төрттөн кем эмес болууга тийиш.

7.3.3 Кресло-коляскадагы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген

адамдардын кийимдерин сактоочу жеке шкафтарды төмөндөгү яруска жайгаштыруу керек. Эгерде үй кийимдерин илүүчү жер ачык болсо, илмектер полдон 1,3м бийик эмес бийиктикте орнотулушу керек.

7.3.4 Чечинүүчү бөлмөлөрдөн бассейнге бара жаткандагы бутту чайкоо үчүн ванналарды долбоорлоодо ал жерди кресло-коляскадагы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын өтүүсүнө ылайыктуу кылып долбоорлоо керек.

7.3.5 Чечинүүчү бөлмөлөрдө эс алуу үчүн бөлмөлөр каралышы керек. Алардын эсептик аянты бир убакытта машыккан ар бир кресло-коляскадагы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адам машыгуучуга 0,4 м²кем эмес болууга тийиш, ал эми сауналарда 20 м²кем эмес болушу керек.

8 Атайын адистештирилген имараттар жана курулмалар

8.1 Атайын адистештирилген турак имараттар

8.1.1 Атайын адистештирилген турак имараттардагы турак жайлар өткөөлсүз жана 25 кишиден ашпаган сыйымдуулуктагы турак топторго бириккен турак ячейлердин курамында долбоорлонушу керек.

8.1.2 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга арналган атайын адистештирилген турак имараттарда маданий-тиричилик жана медициналык тейлөө бөлмөлөрү каралууга тийиш.

Атайын адистештирилген медициналык, социалдык жана кесиптик калыбына келтирүүчү, ошондой эле окуу-өндүрүш милдетиндеги мекемелер менен бир комплексте болгон атайын адистештирилген турак имараттарды долбоорлоодо аталган мекемелерге арналган жайларды турак имараттардын курамына киргизүү керек же аларды улай же кошуп курулган, же турак имаратка жабык, зарыл болгон учурда жылытылуучу өтмөгү бар өзүнчө турган блокто жайгаштыруу зарыл.

8.1.3 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн үй-интернаттарда ар бир турак топту тейлөө үчүн, м² менен алганда, төмөндөгү аянттагы бөлмөлөр каралышы керек:

ванна бөлмөсүн – 12;

даараткананы – 4,5;

душбөлмөсүн – 3, чечинүүчү жер менен;

санитардык бөлмөнү – 16;

тиричилик керектөөлөр үчүн бөлмөнү – 12; таза жана кир шейшептер үчүн кампалар. Мындан тышкары, турак ячейдин курамында өзүн-өзү тейлей алчу ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар жана карылар үчүн баарлашуу үчүн бөлмө каралыш керек. Анын эсептик аянты ар бир жашоочуга 1,2 м²кем эмес болуп, ашкана-буфет болушу керек (ар бир жашоочуга 0,6 м²кем эмес).

8.1.4 Карылар үчүн үй-интернаттарда ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн медициналык арабаларды жана кресло-коляскаларды

сактоого 4 м²кем эмес аянттагы бөлмө каралышы керек.

8.1.5 Психоневрологиялык интернаттарды долбоорлоодо төмөндөгү бөлүмдөркаралышы керек: оорулууларды бош кармоо үчүн калыбына келтирүүчү профилдеги бөлүм; оорулууларды байкап кароого, ар дайым кароого муктаж болгон оорулууларга, төшөктө жаткан оорулууларга дарылоо-калыбына келтирүүчү профилдеги бөлүм.

8.1.6 Психоневрологиялык интернаттардагы ашкананы өзүнчө турган имаратта жайгаштырууда гардеробу бар далисти караштыруу керек. Анын эсептик аянты тамактануучу залдагы ар бир орундукка 0,25 м²кем эмес кабыл алынышы керек.

8.1.7 Турак жайлардын тобун блокторго кеткен бөлмөлөрдөн, коридорлордон жана өткөөлдөрдөн, ошондой эле күйүүчү материалдарды сактаган жана кайра иштеткен кампа жана өнөрканаларды бөлүп турган өрткө каршы тосмолорго жана дубалдарга өрткө каршы 2-типтеги эшиктерди коюу каралышы керек.

8.2 Аймактык социалдык тейлөө борборлору

8.2.1 Аймактык социалдык тейлөө борборлорун негизги эки типте – үйдө тейлөөчү жана күндүзгү типте долбоорлоо керек. Аларды бир имараттын ичинде бирдиктүү борбордун бөлүмдөрү катары бириктирүүгө жол берилет, ошондой эле ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн үй-интернаттардын курамына киргизсе да болот.

Аймактык борборду атайын адистештирилген медициналык, социалдык жана кесиптик калыбына келтирүүчү мекеме менен же анын бөлүмдөрү менен бириктиргенде, ушундай эле бөлмөлөрдү жана кызматтарды айкалыштыруу керек.

8.2.2 Аймактык социалдык тейлөө борборлорун же анын бөлүмдөрүн ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар жашаганга ылайыкталган турак имараттын курамына киргизген учурда, аймактык борбордун бөлмөлөрү ушул имаратта жашаган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын 30%дан кем эмес санын кошумча тейлөөнү эсепке алып долбоорлонушу керек.

8.2.3 Социалдык тейлөөнүн аймактык борборлорунда каттоо-маалымат берүүчү жана жалпы медициналык дарылоо иш-чаралары үчүн чарчы метр менен алганда төмөндөгү аянттардан кем эмес болгон бөлмөлөр каралууга тийиш:

Эки эмдөөчү бөлмө, ар бири – 12;

Таңуу, кайра таңуучу – 22;

Үч кабинет, ар бири – 18;

Лабораториялык бөлмөлөр – 14 (жалпы аянты);

Протездерди ченөөгө, эбине келтирүү үчүн эки бөлмө, ар бири – 12; ошондой эле таза жана кир шейшептер үчүн эки бөлөк кампа.

8.2.4 Окутуу-өндүрүш класстары жана өнөрканалар улай курулган, улай-кошо курулган же өзүнчө турган блоктордо, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды эвакуациялоо жана класстар менен өнөрканалардын профилине жараша өрткө каршы талаптарды тутуп жайгаштырылышы керек.

8.2.5 Күндүзгү бөлүмдүн курамына төмөндөгү м²кем эмес аянттагы бөлмөлөрдү кошуу керек:

Кийим сактоочу – 15;

ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар жана карылар үчүн бөлмөлөр, ар бири – 36;

күндүзгү эс алуу үчүн бөлмөлөр, ар бири – 16;

ашкана-буфет – 9;

душ, которунуучу бөлмөсү менен.

8.2.6 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн бөлмөлөр сыйыдыргычтыгы 25 адамдан ашпаган топторго бириктирилиши керек жана, адатта, имараттын биринчи кабатында болушу зарыл. Күндүзгү бөлмөлөрдү экинчи кабаттан жогору жайгаштырууда лифт каралышы керек.

8.2.7 Үйдө тейлөөчү борбордун же бөлүмдүн курамында диспетчердик пункт жана азык-түлүктөрдү сактоочу кампасы бар персонал үчүн бөлмө, ошондой эле таза жана кир шейшептер үчүн өзүнчө капмалар каралууга тийиш.

9 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды калыбына келтирүүчү атайын адистештирилген мекемелер

9.1 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды калыбына келтирүүчү атайын адистештирилген мекемелер ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардын туруктуу жашаган жерлеринде жана таяныч-кыймылдаткыч аппараты жабыркаган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн санатордук-курорттук мекемелерде медициналык, социалдык жана кесиптик калыбына келтирүүчү борборлор катары долбоорлонушу керек.

9.2 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарды калыбына келтирүүчү атайын адистештирилген мекемелердин курамына протездерди, кресло-коляскаларды ондоого, кресло-коляскаларды сактоого, ошондой эле кесиптик калыбына келтирүү үчүн бөлмөлөрдү киргизүүнү караштыруу керек.

Турак жайларды окутуу-өндүрүш милдетиндеги бөлмөлөрдөн 3-типтеги өрткө каршы тосмолор менен бөлүү зарыл.

9.3 Медициналык, социалдык жана кесиптик калыбына келтирүүчү атайын адистештирилген борборлорду долбоорлоодо негизги бөлмөлөрдүн тобун караштыруу керек:

ден соолукту жакшыртуучу иш-чаралар жана дарылоо машыгуулары үчүн бөлмөлөр;

медициналык милдеттеги;

кызматтык-тиричилик милдеттеги.

9.4 Ден соолукту жакшыртуучу иш-чаралар жана дарылоо машыгуулары үчүн бөлмөлөрдүн тобунда төмөндөгүлөр каралышы керек:

жалпы физикалык даярдык жана оюндар үчүн универсалдуу спорт зал,

машыгуучу зал жана суу алдындагы душ-укалоочу, укалоочу жана мануалдык терапия үчүн көмөкчү бөлмөсү бар сүзүү бассейни, ошондой эле мончо-сауна.

9.5 Медициналык милдеттеги бөлмөлөрдүн курамында – электр жана жарык менен дарылоо кабинети; жылуулук менен даарылоо кабинеттери; рефлекс терапия врачтын кабинети менен кошо; топ менен психотерапия өткөрүү кабинети каралышы керек.

Электр жана жарык менен дарылоо кабинетинде полдун жабуусу электрди обочолонтунуучу материалдардан болушу керек. Кабинеттин дубалдарын карапа тактайчалары менен беттөөгө уруксат берилбейт.

9.6 Таяныч-кыймылдаткыч аппараты жабыркаган ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн атайын адистештирилген санатордук мекемелерде бардык профилдеги санаторийлердеги жалпы бөлмөлөрдөн тышкары кошумча төмөндөгү бөлмөлөр кошулушу керек:

дуоденалдык зонддоо кабинети жана дарт аныктоо бөлүмүнүн курамында карын согун алуу үчүн кабинет; булчуңдарды электр стимулдаштыруу үчүн жана аш-казан-ичеги-карын профилиндеги эмдөөлөрдү жүргүзүү үчүн физио-терапия бөлүмүнүн курамындагы кабинеттер; бактериологиялык бөлүм, ылай менен дарылоо бөлүмү, ошондой эле проктолог жана уролог врачтардын кабинеттери.

9.7 Турак жай тобунун курамында дарылоочу машыгуулар үчүн, басууга үйрөтүү, укалоочу кабинеттер каралышы керек.

9.8 Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн санатордук мекемелердеги бөлмөлөрдүн аянты, чарчы метр менен алганда, төмөндөгүлөрдөн кем эмес болууга тийиш:

бир орундуу – 11;

эки орундуу– 16. Турак бөлмөлөрдө кире бериш жана санитардык түйүндөр каралышы керек. Алардын аянты 4,5 м² кем эмес болуш керек.

10 Балдар үчүн атайын адистештирилген мекемелер

10.1 Жалпы талаптар

10.1.1 Угуусу, көрүүсү, таяныч-кыймылдаткыч аппараты, интеллекти жана сүйлөөсү жабыркаган балдар үчүн атайын адистештирилген мекемелерди долбоорлоодо төмөндөгү бөлмөлөрдүн тобун караштыруу керек: балдар жашай турган бөлмөлөр; дене тарбия, музыка жана атайын сабактар үчүн бөлмөлөр; медициналык тейлөө үчүн; тамак-аш блогу; кызматтык-тиричилик-чарбалык милдеттеги бөлмөлөр.

10.1.2 Окууга жөндөмдүү балдар үчүн үй-интенаттарда жана мектеп-интернаттарда окуу жана окутуу-өндүрүш бөлмөлөрү каралууга тийиш.

10.1.3 Балдар үчүн атайын адистештирилген мекемелерде коммуналдык кир жуучу жайларда кир жууганга шарт жок болгон учурда, кир жуучу бөлмө каралышы керек. Кир жуучу жай бир күндө басып жүргөн тарбиялануучунун 1кг кем эмес көлөмдөгү кирин, ал эми төшөктө жаткан тарбиялануучунун 2 кг кем

эмес кирип жууганга эсептелген, эки сменада иштей тургандай долбоорлонушу керек.

10.2 Балдар жашоочу бөлмөлөр

10.2.1 Балдар жашоочу бөлмөлөрдүн тобун төмөндөгү курамда долбоорлоо керек:

ячейлүү топ – мектепке чейинки балдар үчүн;

окуу-турак ячейлер – кичине мектеп курагындагы балдар үчүн;

турак ячейлер – меткеп-интернаттарда жана үй-интернаттардагы орто жана жогорку курактагы балдар үчүн.

10.2.2 Турак жана окуу-турак ячейлердин курамына бир тургунга эсептик аянты чарчы метр менен алганда төмөндөгүлөрдөн кем болбогон бөлмөлөр киргизилиши керек:

Уктоочу бөлмөлөр – 4;

үй-интернаттарда төшөктө жаткан балдарга – 6;

күндүзгү бөлмөлөр – 3;

окуу-турак ячейлердин класстары – 2,5;

кийим сактоочу бөлмө – 1;

окубаган, акылы кем балдар үчүн буфет – 0,5;

санитардык-гигиеналык бөлмөлөр – 1;

кийимди кургатуучу бөлмө – 0,35;

кампарлар – 0,5, ошондой эле балдардын жеке буюмдары үчүн кампасы бар күзөттөгү тарбиячынын бөлмөсү.

Мектепке чейинки мекемелердеги ячейлүү топтордун курамын жана көлөмүн КР КЧ 31-04 5-, 6-жана 7-бөлүмдөрүнүн талаптарына ылайык кабыл алуу керек.

10.2.3 Меткеп-интернаттардагы орто жана жогорку курактагы балдар үчүн турак ячейлердин курамына кошумча жеке машыгуулар үчүн бир тарбиялануучуга $1,5 \text{ м}^2$ кем эмес аянттагы, ал эми полиомиелит менен церебралдык шал оорусуна чалдыккан балдар үчүн $1,8 \text{ м}^2$ кем эмес аянттагы бөлмөлөр каралууга тийиш.

10.3 Окуу жана окутуу-өндүрүш бөлмөлөрү

10.3.1 Меткеп-интернаттарда төмөндөгүлөр каралууга тийиш:

- угуусу начар жана интеллекти толук эмес бир окуучуга $2,5 \text{ м}^2$ кем эмес; көрүүсү начар жана полиомиелит менен церебралдык шал оорусуна чалдыккан балдар үчүн - 3 м^2 кем эмес аянттагы окуу кабинеттери;

- угуусу жана өнүгүүсү бузулган бир окуучуга 3 м^2 кем эмес; көрүүсү бузулган жана полиомиелит менен церебралдык шал оорусуна чалдыккан балдар үчүн – $3,5 \text{ м}^2$ кем эмес аянттагы лабораториялык кабинеттери;

- көрүүсү начар балдар үчүн бир окуучуга – 4 м^2 кем эмес эсептик аянттагы жабыштырып жасоо жана рельефтүү сүрөт тартуу үчүн окуу кабинети.

10.3.2 Ар бир окуу кабинетке жана лабораторияга караштуу аянты 18 м^2 кем

эмес лаборанттык бөлмөлөр каралышы керек.

10.3.3 Орто жана жогорку курактагы балдар үчүн рекреациялык бөлмөлөрдүн өлчөмдөрү бир балага 1,2 м² кем эмес эсепте дайындалышы керек. Кичине мектеп курагындагы балдар үчүн окуу-турак ячейлерде рекреациялык бөлмөлөр катары күндүзгү бөлмөлөрдү пайдаланса болот.

10.3.4 Мектеп-интернатка же үй-интернатка караштуу өзүнчө блокто жайгашкан, окуу жана турак жайлар менен ыңгайлуу байланышка камсыз болгон, ошондой эле тилкеге чыгуусу бар окутуу-өндүрүш өнөрканалардын (өнөркананын) курамында төмөндөгүлөр каралышы керек:

- кичине мектеп курагындагы көрүүсү начар жана полиомиелит менен церебралдык шал оорусуна чалдыккан балдар үчүн чарчы метр менен алганда, эсептик аянты бир орунга м² алганда угуусу жана өнүгүүсү бузулган балдар үчүн - 2,5 кем эмес болгон; көрүүсү бузулган балдар үчүн - 2 кем эмес болгон өнөрканалар;

- орто жана жогорку курактагы көрүүсү начар жана полиомиелит менен церебралдык шал оорусуна чалдыккан балдар үчүн чарчы метр менен алганда, эсептик аянты бир орунга м² алганда угуусу жана өнүгүүсү бузулган балдар үчүн - 5 кем эмес болгон; көрүүсү бузулган балдар үчүн - 5 ,5 кем эмес болгон өнөрканалар;

- өндүрүлгөн иштерге карата технологиялык талаптарга ылайык долбоорлонгон кампалары жана иш уюштуруучунун кабинети бар өндүрүш эмгек үчүн өнөрканалар.

10.3.5 Мектепке чейинки мекемелерде балдарды предметтик-практикалык окутуу үчүн аянты 24 м² кем эмес бөлмө жана ар бир 4-турак топко же окуу-турак ячейге аянты 12 м² кем эмес бир логопед кабинети каралышы керек.

10.4 Дене тарбия , музыка жана атайын сабактар үчүн жайлар

10.4.1 Мектеп-интернаттарда дене тарбия, музыка жана ритмикалык сабактар үчүн жайлар, бассейн долбоорлонушу керек.

10.4.2 Мектеп-интернаттарда жана үй-интернаттарда китепкана, ийримдер үчүн бөлмөлөр, эстрадасы жана кинопроектору бар жыйындар залы каралышы керек. Жыйындар залынын өлчөмү бардык тарбиялануучулардын 75%дан кем эмеси бата турган жана ар бир балага 0,8 м² кем эмес аянт бөлүнүп бериле турган эсеп менен аныкталышы керек.

10.5 Медициналык тейлөө бөлмөлөрү

10.5.1 Мектепке чейинки мекемелерде балдарды медициналык тейлөө үчүн врачтардын кабинеттери болуш керек, физиотерапиялык, укалоочу, эмдөөчү жана обочолонтуучу бөлмөлөр каралууга тийиш.

10.5.2 Мектеп-интернаттарда жана үй-интернаттарда медициналык тейлөө бөлмөлөрүнүн курамына кабыл алуу-карантин, обочолонтуучу бөлүмдөр, врачтардын жана консультант врачтардын кабинеттери, улуу медициналык

айымдын кабинети, физиотерапиялык кабинет, жалпы клиникалык лаборатория жана дарыкана кириш керек.

10.5.3 Карантинбөлүмүн мекемедеги ар бир 30 балага 1 орун эсеби менен долбоорлоо керек.

Карантин бөлүмүнүн бөлмөлөрү жана обочолонтуучу бөлүм биринчи кабатта жайгашып, өзүнчө кирүүсү бар болушу керек жана санитардык өткөрмөнүн тиби боюнча долбоорлонуга тийиш.

10.5.4 Мектепке чейинки мекемелерде обочолонтуучу бөлмөнүн сыйдыргычтыгы ар бир 50 балага 1 орун эсеби менен, ал эми мектеп-интернаттарда ар бир 20 балага 1 орун эсеби менен кабыл алынышы керек.

Обочолонтуучу бөлүмдүн палаталары бир же эки орунга долбоорлонуп, ар биринин эсептик аянты бир орунга 6 м² кем эмес болууга тийиш.

Мектепке чейинки мекемелерде обочолонтуучу бөлүмдүн медициналык бөлмөсүндө коридордон өзүнчө кируусу болушу керек жана обочолонтуучу бөлмөнүн палатасынын бирине чектеш бөлмөдө жайгашууга тийиш.

10.6 Тамак-аш блогу

10.6.1 Мектеп- жана үй- интернаттарда тамак-аш блогунун курамындагы персонал жана балдар үчүн тамактануучу залдар, өндүрүш, административдик-тиричилик жана кампа бөлмөлөрү өз-өзүнчө бөлүнүп турушун караштыруу керек.

10.6.2 Мектеп- интернаттардагы тамактануучу залдарды тамактанууну окуучулардын жалпы санынын 70%ынан кем эмес сандагы окуучуларды эки кириш менен тамактандырууну эске алып аныктоо керек. Эсептик аянт 1 орунга чарчы метр менен алганда, төмөндөгүдөн кем эмес болууга тийиш:

1,6 – көрүүсү бузулган жана полиомиелит менен церебралдык шал оорусуна чалдыккан балдар үчүн;

1,3 – угуусу жана өнүгүүсү бузулган балдар үчүн.

Полиомиелит менен церебралдык шал оорусуна чалдыккан балдар үчүн мектеп- интернаттарда, ошондой эле үй-интернаттарда тамактануучу залдарды өз алдынча баса алган балдар үчүн гана тамактандырууну бир сменалуу кылып уюштурууну караштыруу керек.

11 Ландшафттык-рекреациялык аймак

11.1 Бульварларды магистралдык көчөлөрдө эмес, эл жашаган көчөлөрдө жайгаштыруу керек.

Ачык коомдук мейкиндерди чечүүдө элементтерге жана деталдарга, чоң маани берүү керек.

11.2 Көрүп кабыл алууга гана эмес, кармап көрүүгө да мүмкүн болгон, ошондой эле абанын таасиринен дабыш чыгаруучу бак скульптураларын караштыруу ылайыктуу.

Адамдар массалык түрдө эс алуучу жерлерде ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдарга ыңгайлуу эмеректерди – отуруп ойноочу оюндар үчүн стол жана отургучтарды караштыруу керек.

11.3 Суу орнотмолоруна - бассейндерге, оргутмаларга, ичүүчү булактарга жакын баруу үчүңгайлуулукту камсыздоо керек.

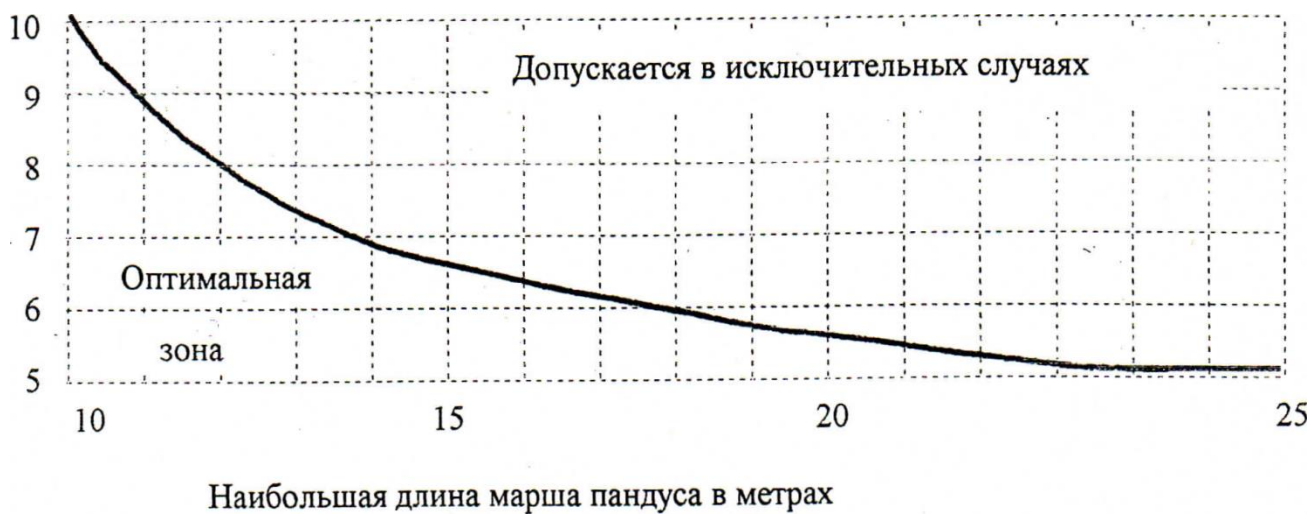
Эс алуучу жерлер көлөкөлөнүшү керек- перголдор, чатырлар ж.б. орнотулууга тийиш.

Таш төшөлгөн жерлер тайгалак эмес болуп, жалтырабаш керек.

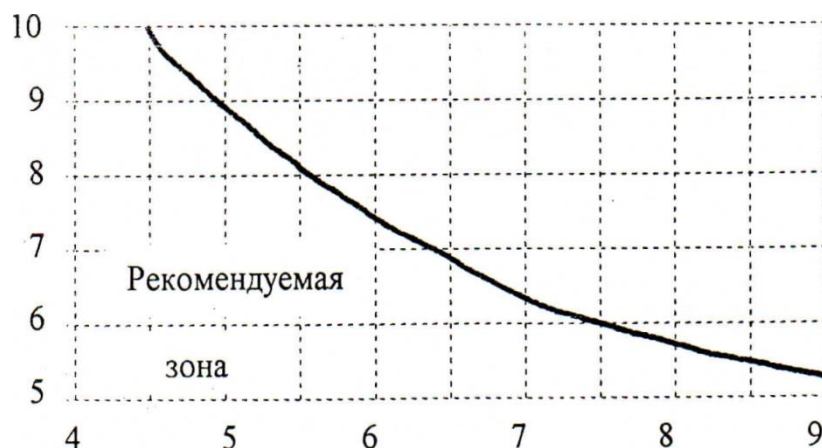
Газон бордюр ташы менен жээктелбеши керек.

1- тиркемеси
(милдеттүү)

1-График. Пандус маршынын узундугунун анын эңкейишине жараша болуусу

2-График. Бурамалуу пандустун ички радиусунун анын эңкейишине жараша болуусу

Метр менен алганда бурамалуу пандустун минималдуу ички радиусу

2- тиркемеси
(милдеттүү)

Имараттарды жана курулмаларды курууда эске алынуучу талаптар

кресло-колясканы буруш үчүн зарыл болгон зоналардын өлчөмү, сантиметр менен алганда			Түз өткөө лдүн кеңди ги, см	Коридо рдун кеңдиги , см	Эшик тешигини н жарыктаг ы кеңдиги, см	Сантүйүнд үн өлчөмү, см	Лифткабин асынын өлчөмү, см	Пандусту н эңкейиш и, см	Электр өчүрүүчү кнопкалард ын бийиктиги (полдон жогору карай), см
90°	180°	360°							
130x130	130x160	160x160	90	180 ⁴⁾ 200 ⁹⁾	85	150x220 180x190 208x190	100x120 140x140	1:20	–
180x190	180x190	180x180 200x200 ²⁾ 170x170 ⁵⁾ 210x210 ⁶⁾	105	150 ³⁾ 200 ⁴⁾	75 ⁵⁾ 83 ⁶⁾ 86	225x225 ⁸⁾ 220x260	110x200 ⁷⁾ 170x150	1:7 ⁷⁾	91-137 120-150 100-140

¹⁾ Дөңгөлөктөр каршы тарапка айланган учурда;

²⁾ Бир гана дөңгөлөк жүргөн учурда;

³⁾ Кресло-коляска жана адам жүргөн учурда;

⁴⁾ Эки кресло-колясканын жанаша жүрүшү үчүн;

⁵⁾ Кол менен жүргүзүүчү кресло-коляска үчүн;

⁶⁾ Электр кыймылдаткычы бар кресло-коляска үчүн;

⁷⁾ Пандустун узундугу чоң эмес: 4-5 мболуп, кресло-коляска коштоп жүрүүчү кишиси менен жүргөн учурда;

⁸⁾ Жалпы пайдаланган даараткана;

⁹⁾ Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар үчүн атайын үйлөрдө.

